

Møteinnkalling

Utvalg: Fellesnemnd Orkland
Møtested: Kommunestyresalen, Orkdal Rådhus
Dato: 13.06.2019
Tid: 12:00

KL. 08:30 – Temamøte budsjett og handlingsplan i Orkland.

Gyldig forfall meldes snarest til Servicekontoret tlf. 72 48 30 00 eller på e-post til postmottak@orkdal.kommune.no

Orkanger, 06.06.2019

Are Hilstad
Leder

Ingeborg Wolden
sekretær

Vi henstiller alle om ikke å bruke produkter med parfyme i forkant av -og i møtene. Takk for at du tar hensyn.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

SAKSLISTE

Saksnr	Innhold	Lukket behandling	Arkivsak
RS 3/19	Rapport - forvaltningsrevisjon Meldal		2019/5347
OR 10/19	Bondelagene i Orkland presenterer seg		
OR 11/19	Ny VA-forskrift v/odd Kjetil Krekvik prosjektleder i EnviDan Momentum AS		
PS 23/19	Ny forskrift for vann- og avløpsgebyr Orkland		2019/4777
OR 12/19	Prosjektstatus V/prosjektleder Ingvill Kvernmo		
PS 24/19	Forskrift for gebyrregulativ med mer i Orkland kommune		2019/4510
PS 25/19	Fastsetting av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland		2019/2032
PS 26/19	Prosessplan - sammen bygger vi Orkland		2019/4511
PS 27/19	Reglement for kommunestyret - Orkland kommune		2019/3675
PS 28/19	Lønnspolitisk plan for lønnsharmonisering		2019/4519
PS 29/19	Orkland som heltidskommune		2019/3649

Fellesnemnda for nye Orkland kommune
v/Ingeborg Wolden

7300 ORKANGER

Deres ref:

Arkivkode:FE - 217

Vår ref: 18/1461-8/ANRE

Meldal,03.06.2019

Melding om politisk vedtak - Forvaltningsrevisjon - avvikshåndtering og internkontroll

Kommunestyret har i møte 29.05.2019 behandlet ovennevnte sak 015/19

Følgende vedtak er fattet:

1. Kommunestyret ber rådmannen sørge for regelmessig gjennomgang om melding og oppfølging av avvik, samt system for avviksbehandling, med ansatte i kommunen.
2. Kommunestyret ber rådmannen sørge for at kommunens ansatte er innforstått med at melding av avvik ikke har konsekvenser for melder eller den som forårsaker avviket etter internkontrollforskriften og kommunelovens bestemmelser.
3. Kommunestyret ber rådmannen sørge for at KF avviksbehandling er tilgjengelig for alle ansatte.
4. Kommunestyret ber rådmannen utarbeide en oversikt over avvik på et overordnet nivå som legges frem til kommunestyret en gang i året.
5. Kommunestyret ber rådmannen orientere kontrollutvalget om status og oppfølging av rapporten i løpet av høsten 2019.
6. Kommunestyret ber rådmannen oversende kopi av rapporten til Fellesnemnda i Orkland kommune.
7. Kommunestyret tar for øvrig rapporten til orientering.

Med vennlig hilsen
Meldal kommune

Anne Britt Ree
sekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Rapport fra forvaltningsrevisjon - Avvikshåndtering i
Meldal kommune

Meldal kommune

Februar 2019

Prosjekt - FR 1044

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA er Norges største interkommunale revisjonsselskap, og leverer revisjonstjenester innen regnskap, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll til 54 kommuner og Trøndelag fylkeskommune.

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Meldal kommunes kontrollutvalg i perioden måned 2018 til måned 2018.

Kontrollutvalget skal påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, jf. lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 77 nr. 4. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger¹.

Revisjonsteamet har bestått av prosjektleder/oppdragsansvarlig Arve Gausen, prosjektmedarbeider Erik Gran Seim, og kvalitetssikrere Tor Arne Stubbe og Merete M. Montero. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Meldal kommune, kommuneloven § 79 og forvaltningslovens § 6.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs² standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Orkanger, 1.02.2019

Arve Gausen

Arve Gausen

Oppdragsansvarlig revisor

Erik Gran Seim /s/

Prosjektmedarbeider

¹ Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. § 7

² Norges Kommunerevisorforbund, www.nkrf.no

SAMMENDRAG

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å se om kommunen følger opp avvikshåndteringen. Et levende og godt avvikssystem betyr færre uønskede og farlige hendelser, bedre kvalitet og ikke minst god læring i organisasjonen. Avvik kan beskrives som skader på personer, bygning, inventar eller utstyr. Nestenulykker, altså hendelser som under andre omstendigheter kunne ha ført til skade på personer, materiell eller miljø, skal også registreres som avvik og dokumenteres systematisk, med det formål å unngå skader.

I denne undersøkelsen har vi innhentet data fra intervju med ledelsen i kommunen, dokumentgjennomgang av sentrale dokumenter knyttet til avviksbehandlingen og spørreundersøkelse blant et utvalg av ansatte i Meldal kommune. 119 ansatte har besvart undersøkelsen, dette gir en svarprosent på 68,7%.

Følgende problemstillinger er besvart i denne undersøkelsen:

- 1) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om melding av avvik?
- 2) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om oppfølging av avvik?
- 3) Har kommunen tilfredsstillende systemer for å håndtere avvik?
- 4) Har kommunen betryggende bruk av avvikssystemet?
- 5) Bruker kommunen avvikssystemet til læring og forbedring?

Vi konkluderer med at kommunen har gitt opplæring blant ansatte for melding og oppfølging av avvik, etablert system for håndtering av avvik, bruker avvikssystemet i den daglige virksomheten, også til læring og forbedring.

Det er imidlertid noen forbedringspunkter i dette arbeidet som bør ha kommunens oppmerksomhet:

- Sikre jevnlige gjennomganger til ansatte om melding og oppfølging av avvik samt system for avviksbehandling.
- Informere ansatte om at melding av avvik ikke har konsekvenser for melder eller den som forårsaker avviket. Dette er viktig for at alle melder avvik, noe som legger bedre til rette for læring i virksomheten.
- Sikre best mulig tilgjengelighet til KF Avviksbehandling for alle ansatte, for å legge best mulig til rette for at alle ansatte melder avvik i systemet
- Etablere en jevnlig systematisk overordnet rapportering av avvik til politisk nivå

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	5
1 Innledning.....	7
1.1 Bestilling.....	7
1.2 Problemstillinger.....	7
1.3 Håndtering av avvik.....	7
1.3.1 Håndtering av avvik	7
1.3.2 Avvikssystem i Meldal kommune	8
2 Meldal Kommunes Avviksbehandling	9
2.1 Problemstillinger.....	9
2.2 Revisjonskriterier.....	9
2.3 Data og vurdering.....	9
2.3.1 Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om melding av avvik?	10
2.3.2 Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om oppfølging av avvik?	14
2.3.3 Har kommunen tilfredsstillende systemer for å håndtere avvik?	15
2.3.4 Har kommunen betryggende bruk av avvikssystemet?	18
2.3.5 Bruker kommunen avvikssystemet til læring og forbedring?	22
3 Høring	26
4 Konklusjoner og anbefalinger	27
4.1 Konklusjon og anbefalinger	27
Kilder.....	28
Vedlegg 1 – Metode	29
Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier.....	30
Vedlegg 3 – Ny kommunelov.....	33
Vedlegg 4 – Høringssvar	34

Figurer

Figur 1.	Har du fått opplæring i og informasjon om melding av avvik på arbeidsplassen din? (n=119)	11
Figur 2.	Hvor fornøyd er du med opplæringen du har fått om melding av avvik? (n=87)	11
Figur 3.	Er du trygg på hva slags type forhold på arbeidsplassen som skal meldes som avvik? (n=118)	12
Figur 4.	Har du i ditt arbeid i kommunen meldt ifra om avvik i løpet av siste 24 måneder? (n=118).....	12
Figur 5.	Hva dreide avviket seg om? (n=46)	12
Figur 6.	Foreligger det skriftlige rutiner som beskriver fremgangsmåten ved melding av avvik? (n=119)	13
Figur 7.	Har du tilgang til elektroniske verktøy for melding av avvik? (n=119).....	16
Figur 8.	Er du kjent med at det har vært avvik i ditt arbeid som ikke er meldt inn? (n=119)	16
Figur 9.	Hvilke alvorlighetsgrader er det på dette/disse forholdene? (n=64)	17
Figur 10.	I hvor stor grad opplever du at avvikssystemet er tilstrekkelig brukervennlig? (n=119)	17
Figur 11.	Hvordan ble avvik fulgt opp? (n=57)	21
Figur 12.	I hvilken grad opplever du at avvikssystemet blir brukt til læring og forbedring? (n=116).....	23
Figur 13.	Kjenner du til konkrete tilfeller der rapportering av avvik har ført til endring av rutiner i din enhet? (n=117).....	23
Figur 14.	Kjenner du til tilfeller de siste 24 måneder der rapportering av avvik har ført til opplærings- eller informasjonstiltak i din enhet? (n=119)	24
Figur 15.	I hvor stor grad mener du at rapportering av avvik kan føre til negative reaksjoner overfor den som forårsaket eller meldte avviket? (n=119 utførte avviket og n=118 på Meldte avviket)	24

1 INNLEDNING

I dette kapittelet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger og bakgrunn for prosjektet.

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Meldal kommune har i sak 10/2018 bestilt en forvaltningsrevisjon av avvikshåndtering. I Plan for forvaltningsrevisjon 2016 – 2018 står det følgende om prosjektet:

Meldinger om avvik og tiltak for å korrigere avvikene er i økende grad en del av kommunal styring. En forvaltningsrevisjon kan belyse om kommunens avvikssystem brukes som forutsatt og om informasjonen fra systemet inngår i den politiske styringen av kommunen.

I vedtak til sak 10/2018 bestilte Kontrollutvalget en forvaltningsrevisjon av avvikshåndtering. Revisjon Midt-Norge la fram en prosjektplan med forslag til innretning, ressursramme og leveringsfrist i kontrollutvalgets sak 19/18. Kontrollutvalget vedtok å slutte seg til planen.

1.2 Problemstillinger

- 1) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om melding av avvik?
- 2) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om oppfølging av avvik?
- 3) Har kommunen tilfredsstillende systemer for å håndtere avvik?
- 4) Har kommunen betryggende bruk av avvikssystemet?
- 5) Bruker kommunen avvikssystemet til læring og forbedring?

1.3 Håndtering av avvik

1.3.1 Håndtering av avvik

Kravet til håndtering av avvik i virksomheter er gitt i internkontrollforskriften som også gjelder for offentlig virksomhet³. Virksomheter som omfatter både arbeidstakere og kunder/brukere, f.eks. sykehus, skoler, barnehager har ansvar for helse, miljø og sikkerhet for begge grupper. For denne typen virksomheter stiller loven samme type krav, men de rettes mot arbeidstaker eller bruker. Alternativt kan lovene stille krav som omfatter begge gruppene. Eks. opplæringsloven omhandler elevenes læringsmiljø osv., mens arbeidsmiljøloven stiller krav om arbeidstakernes arbeidsforhold. Det er videre krav i internkontrollforskriften at virksomheter

³ Forskrift om systematisk helse-, miljø-, og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

<https://www.arbeidstilsynet.no/globalassets/regelverkspdf/ernkontrollforskriften?v=05.12.2018>

av et visst omfang skal ha et eget system for å håndtere avvik. Et levende og godt avvikssystem betyr færre uønskede og farlige hendelser, bedre kvalitet og ikke minst god læring i organisasjonen. Avvik kan beskrives som skader på personer, bygning, inventar eller utstyr. Nestenulykker, altså hendelser som under andre omstendigheter kunne ha ført til skade på personer, materiell eller miljø, skal også registreres som avvik og dokumenteres. Foruten å forebygge at uønskede og alvorlige hendelser oppstår, så kan avvik være en viktig kilde til læring og forbedring. Avvik som håndteres uten dokumentasjon på hva som har skjedd, kan gi mangler i virksomhetens forbedringsarbeid og en gjentakelse av samme type hendelse.

1.3.2 Avvikssystem i Meldal kommune

Meldal kommune anskaffet KF Avviksbehandling i 2013. Dette er et system som er utarbeidet av Kommuneforlaget⁴ for innmelding og behandling av avvik i kommunene. KF Avviksbehandling inngår som del av KF Kvalitetsstyring som er en løsning for å sikre helhetlig internkontroll i virksomheter. KF Avviksbehandling har en meldemodul og en behandlingsmodul. Meldemodulen skal brukes av ansatte til å melde inn avvik, mens behandlingsmodulen skal brukes av nærmeste ledere med personalansvar til behandling, oppfølging og lukking. Det er videre en rapport- og statistikkfunksjon i KF Avviksbehandling for analyser av status og tiltak. Det er videre mulighet for å kjøpe en App for mobile enheter. Dette gir ansatte som ikke jobber på egen kontorplass med pc å melde inn avvik fortløpende, og som legges automatisk i avvikssystemet.

⁴ Heleid datterselskap av KS – Kommunesektorens Organisasjon.

2 MELDAL KOMMUNES AVVIKSBEHANDLING

I dette kapitlet besvarer vi problemstillingene i undersøkelsen.

2.1 Problemstillinger

- 1) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om melding av avvik?
- 2) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om oppfølging av avvik?
- 3) Har kommunen tilfredsstillende systemer for å håndtere avvik?
- 4) Har kommunen betryggende bruk av avvikssystemet?
- 5) Bruker kommunen avvikssystemet til læring og forbedring?

2.2 Revisjonskriterier

I denne rapporten legges kommunelovens § 23-2: «*Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjer, og at den er gjenstand for betryggende kontroll*» til grunn for undersøkelsen. Videre er interkontrollforskriftens krav til avviksmelding og oppfølging vektlagt. Bestemmelsen er videre operasjonalisert ved å se på rapport om styrking av egenkontrollen utformet av KS, COSO-rammeverket og veileder til rådmannens internkontroll fra KS. Kriteriene er nærmere beskrevet i vedlegg 2. Operasjonaliserte kriterier for problemstillingene er:

- Kommunen har informert og gitt opplæring til ansatte om melding og oppfølging av avvik.
- Kommunen har lagt til rette systemer for melding og oppfølging av avvik
- Kommunens ansatte bruker avvikssystemet ved at avvik meldes, følges opp og lukkes, samt at slike forhold rapporteres adm./pol.
- Erfaringer fra avvikssystemet brukes til læring og forbedring i kommunens tjenestoområder.

2.3 Data og vurdering

Data er hentet fra dokumentgjennomgang, intervju med ledelsen i kommunen og spørreundersøkelse med utvalgte ansatte i kommunen. Viser til vedlegg 1, hvor metode er nærmere beskrevet.

2.3.1 Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om melding av avvik?

2.3.1.1 Data

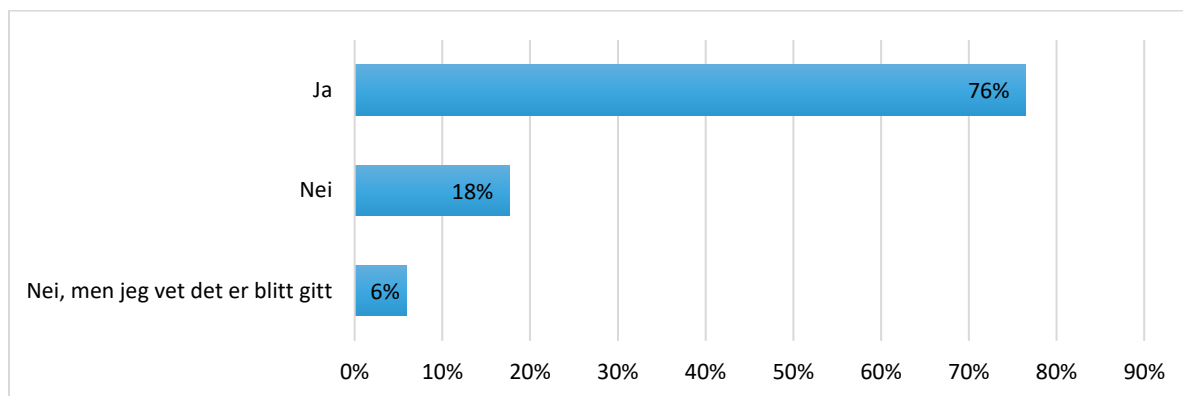
Kommunens system for avvikshåndtering har vært tema i rådmannens lederforum både i 2017 og 2018, ifølge de som er intervjuet. Rådmannen og personalsjef vet ikke nøyaktig hvor mange ansatte som har mottatt opplæring i bruk av KF Avviksbehandling, da oppdraget er delegert til ledere på tjenesteområdene. Ledere samt utvalgte ansatte er gitt opplæring via lederforum i bruk av avvikssystemet. Der har også eksterne fra Kommuneforlaget deltatt og gitt opplæring i bruk av KF Avviksbehandling. Deltakende ledere fra tjenesteområdene har hatt til oppgave å gi opplæring til ansatte i eget tjenesteområde.

Kommunalsjefene sier at de har informert om melding av avvik både i ledermøter og i møter med ansatte i eget ansvarsområde. Videre har nærmeste leder informert ansatte muntlig med demonstrasjon av KF Avviksbehandling til ansatte. Innen Helse og omsorg er det utarbeidet et informasjonshefte som beskriver blant annet hvordan man melder avvik, dette gjennomgås ved ansettelse. Personalsjef har deltatt i sektorsamlinger til ansatte i Landbruk og tekniske tjenester. Der ble det vist hvordan man melder avvik avvikssystemet. Når ansatte er tilknyttet KF Avviksbehandling, så er det lagt ved en link til en rutine som omhandler «Hvordan melde avvik».

Flere som er intervjuet peker på at det er diskusjoner i tjenesteområdene, som viser at noen ansatte er usikker på hva som er et avvik og om dette skal meldes. På servicekontoret er det utarbeidet en tjenesteoversikt. Denne viser ulike tjenester som utføres og mulige avvikstyper som kan oppstå og som ansatte bør ha oppmerksomhet på. Tjenesteoversikten er ment som en veileder for ansatte over hva som skal meldes som avvik. Revisor har ikke mottatt tilsvarende tjenesteoversikter med mulige avviksområder for de resterende tjenesteområdene i kommunen.

Vi har gjennomført en spørreundersøkelse til ansatte fra Meldal helsetun, hjemmetjenesten 1, Grefstad barnehage, Meldal barne- og ungdomsskole og Landbruk og tekniske tjenester (ansatte innen drift og vedlikehold av bygg). Den ble sendt ut til 173 respondenter og revisor har mottatt 119 svar (68,7%). I undersøkelsen spurte vi ansatte om de har fått opplæring og informasjon om melding av avvik. Svarene vi mottok er vist i neste figur.

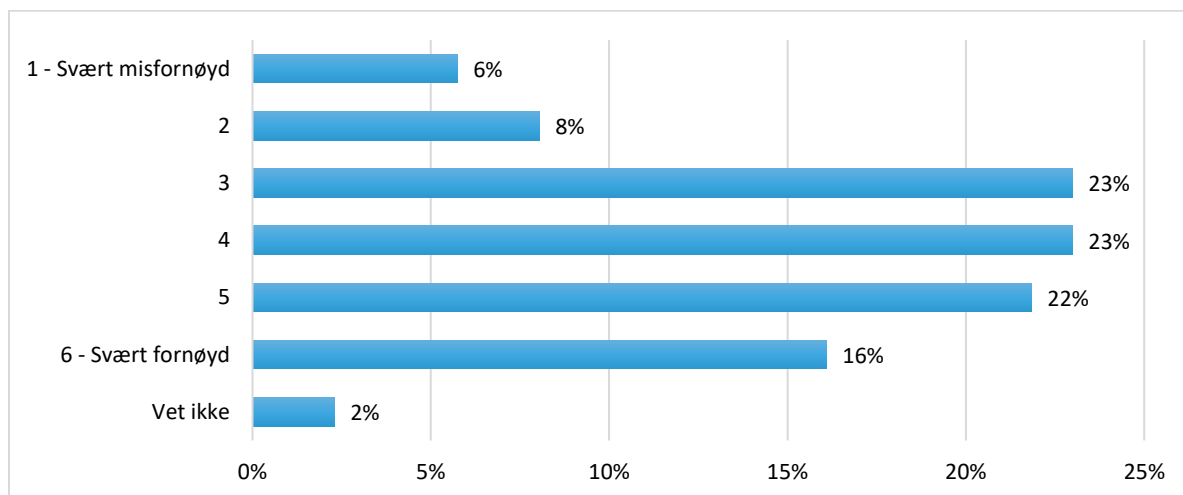
Figur 1. Har du fått opplæring i og informasjon om melding av avvik på arbeidsplassen din? (n=119)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

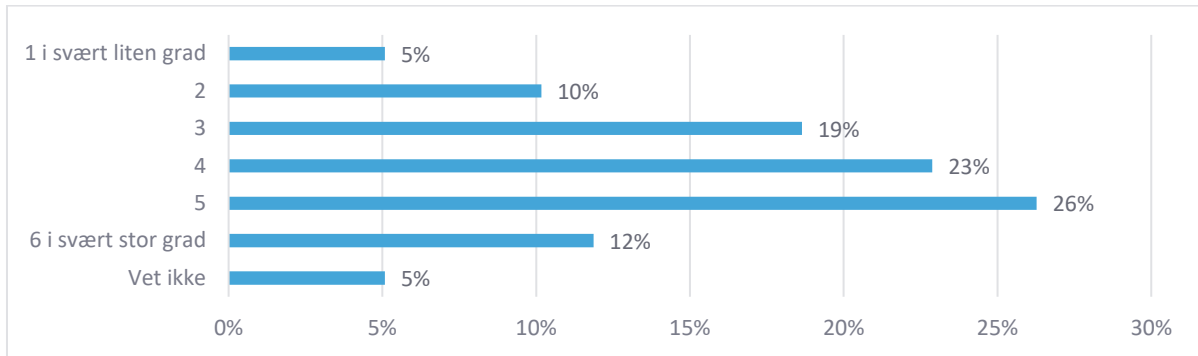
Vi ser av figuren at over 76,5 % har fått opplæring og informasjon om melding av avvik på arbeidsplassen. Av de ansatte er det 17,6 % som svarer nei på dette spørsmålet, mens 5,9 % ikke har fått opplæring og informasjon, men er kjent med at denne er gitt. For å få noe mer informasjon om melding av avvik har vi i neste spørsmål spurt om ansatte er fornøyd med opplæringen de har fått om melding av avvik. Svarene vi mottok er vist i neste figur.

Figur 2. Hvor fornøyd er du med opplæringen du har fått om melding av avvik? (n=87)

Figuren over viser at 61 % av de ansatte er fornøyd med opplæringen de har fått om melding av avvik. 37 % er ikke fornøyd med opplæringen de har fått om melding av avvik. 2 % har svart «Vet ikke» på dette spørsmålet. Vi spurte videre om ansatte er trygg på hva slags forhold som skal meldes som avvik. Svarene er vist i neste figur.

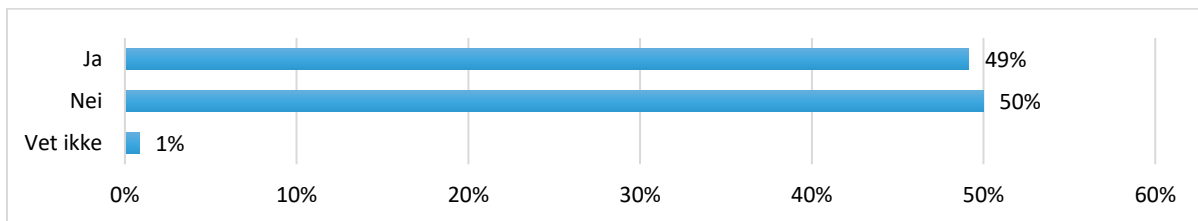
Figur 3. Er du trygg på hva slags type forhold på arbeidsplassen som skal meldes som avvik? (n=118)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 61 % av ansatte er ganske trygge på hva slags type forhold som det skal meldes avvik på, 34 % er i mindre grad trygg på dette. 5 % av de ansatte har svart at de «vet ikke» på dette spørsmålet. Vi spurte videre om ansatte hadde meldt avvik i løpet av de siste to årene. Figuren under viser at 49,2 % av ansatte har meldt avvik de siste to årene, 50 % har ikke meldt dette. 0,8 % har svart «vet ikke» på dette spørsmålet.

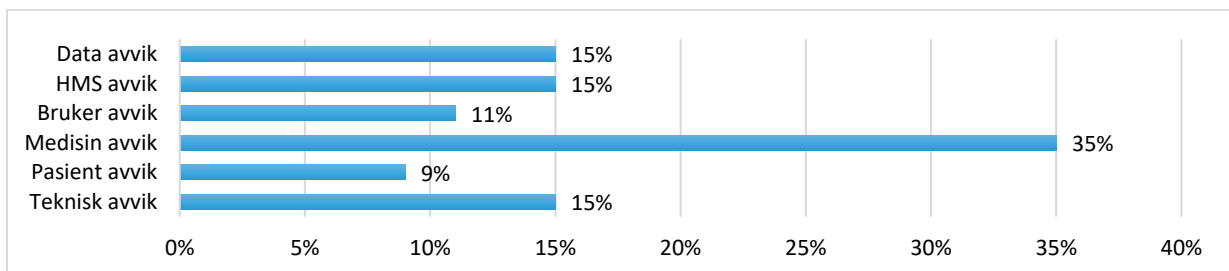
Figur 4. Har du i ditt arbeid i kommunen meldt ifra om avvik i løpet av siste 24 måneder? (n=118)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Vi spurte videre de ansatte som hadde meldt avvik om hva dette dreide seg om. Vi grupperte de svarene vi mottok i teknisk-, pasient-, medisin-, data-, bruker- og HMS avvik. Svarene er vist i neste figur. Figuren under viser at de fleste avvik er knyttet til medisin avvik - 35 %. Det er videre 15 % avvik knyttet til hver av gruppene IT-, HMS- og tekniske avvik. Det er også noen avvik knyttet til pasienter 9 % og brukere 11 %.

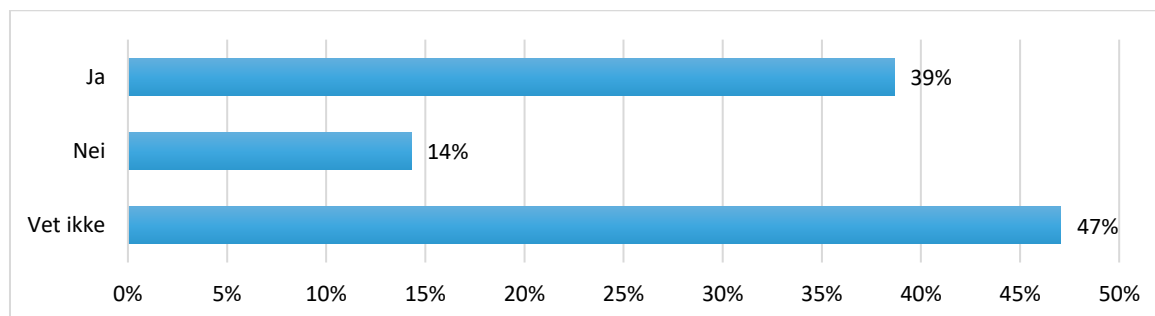
Figur 5. Hva dreide avviket seg om? (n=46)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Vi spurte i neste spørsmål hvis ansatte ikke registrer avvik som har funnet sted, hva er de viktigste grunnene som hindrer dem i dette. 48 ansatte svarte på dette spørsmålet. Resultatene viser at 18 er usikker på bruk og tilgang til avvikssystemet, 15 er usikker på hva som er et avvik og 15 sier de mangler tid til å melde inn avvik. Vi fulgte opp dette spørsmålet med å spørre ansatte om de er kjent med at det foreligger skriftlige rutiner som beskriver fremgangsmåten ved melding av avvik.

Figur 6. Foreligger det skriftlige rutiner som beskriver fremgangsmåten ved melding av avvik? (n=119)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 38,7 % av ansatte er kjent med at det foreligger skriftlige rutiner ved melding av avvik, 14,7 % er ikke kjent med dette forholdet. Imidlertid har 47,1 % svart «vet ikke» på dette spørsmålet.

2.3.1.2 Revisors vurdering

Vi har vurdert innsamlede data mot følgende kriterier: «*Kommunen har informert og gitt opplæring til ansatte om melding av avvik*» i denne problemstillingen.

Kommunen har informert og gjennomført opplæringstiltak til ansatte for melding av avvik i KF Avviksbehandling. Dette er gjennomført systematisk med føringer fra rådmannens ledergruppe med opplæringstiltak til kommunens ledere og utvalgte ansatte. Disse har fått i oppdrag å gi opplæring på tjenesteområdene, og det er revisors inntrykk at slik opplæring er gitt til ansatte i kommunen.

Det er likevel flere utfordringsområder knyttet til informasjon og opplæringstiltak vedrørende melding av avvik. Ut fra svarene vi har fått i ansatteundersøkelsen, er det et spørsmål om at informasjons- og opplæringstiltak er gjentatt i tilstrekkelig grad. Dette grunnes i at flere ikke er fornøyd med denne og flere er usikre på hvilke typer forhold som skal meldes som avvik. Det er videre slik at bare halvparten av deltakerne i spørreundersøkelsen hadde meldt avvik siste to år. De som ikke hadde meldt avvik begrunnet dette med følgende forhold: de fikk ikke tilgang til kvalitetssystemet, var usikker på hva et avvik var og manglet tid til å melde

avvik. Overnevnte forhold bør ha kommunens oppmerksomhet for å bedre og ha jevnlig opplæring og informasjon til ansatte om melding av avvik.

2.3.2 Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om oppfølging av avvik?

2.3.2.1 Data

De som er intervjuet bekrefter at det er gitt informasjon om oppfølging av avvik i de samme møtearenaer som er vist til ved melding av avvik, beskrevet i delkapittel 2.3.1. Denne informasjonen og opplæringen har i hovedsak gått til ansatte med ansvar for oppfølging av avvik, ifølge de som er intervjuet. Når ledere som følger opp avvik logger seg på KF avviksbehandling, er det lagt ved en rutine som viser hvordan få tilgang til meldte avvik og hvordan dette skal behandles og følges opp i systemet.

Vi spurte ansatte i spørreundersøkelsen om de har oppfølgingsansvar for avvik. 17 meldte tilbake at de hadde et slikt ansvar. Disse ble spurt om de hadde fått opplæring og informasjon om oppfølging av avvik. Der svarte 11 at de hadde fått dette, mens seks svarte at de ikke hadde fått opplæring og informasjon om oppfølging av avvik. Sju av disse bekrefter at det foreligger skriftlige rutiner som beskriver fremgangsmåten ved oppfølging av avvik, mens 10 svarer enten at det ikke foreligger rutiner eller at de ikke er kjent med dette. Videre beskriver 12 at de har mottatt avvik for oppfølging siste 24 måneder. 10 beskriver at avviket ble lukket i KF avviksbehandling, mens en beskriver at det ikke er foretatt noe i forbindelse med avviket. 8 av avvikene ble rapportert videre til en overordnet, mens 3 avvik ble lukket i systemet og ikke rapportert videre. Vi har spurt også om hvor fornøyd de var med opplæringen de hadde fått. Der svarer 9 av 11 at de var fornøyd med opplæringen de hadde fått, mens 2 ikke var fornøyd.

2.3.2.2 Revisors vurdering

Vi har vurdert innsamlede data mot følgende kriterier: «*Kommunen har informert og gitt opplæring til ansatte for oppfølging av avvik*» i denne problemstillingen.

Kommunen har informert og gitt opplæring til ansatte med lederansvar for oppfølging av avvik. Dette er gjennomført systematisk med føringer fra rådmannens ledergruppe. Det er videre lagt til en rutine i KF Avviksbehandling som gir føringer på tilgang til meldte avvik og videre behandling av disse.

Det er også flere utfordringsområder knyttet til informasjon og opplæringstiltak vedrørende oppfølging av avvik. Ut fra svarene vi har fått i ansatte undersøkelsen er det et spørsmål om at informasjons- og opplæringstiltak er gjentatt i tilstrekkelig grad. Flere svarte at de ikke hadde fått opplæring og informasjon om oppfølging av avvik og at de ikke er kjent med at det

foreligger rutiner på området. Disse forholdene bør ha kommunens oppmerksomhet knyttet til opplæring og informasjon om oppfølging av avvik.

2.3.3 Har kommunen tilfredsstillende systemer for å håndtere avvik?

2.3.3.1 Data

KF Avviksbehandling er tilgjengelig for ansatte på kommunens intranettside og ble anskaffet høsten 2013 og ble operativ for ansatte fra 2016. Ansatte må logge seg inn på intranettsiden for å melde og følge opp avvik. For noen ansatte fungerer tilgangen til intranettsiden dårlig (de som ikke bruker pc hele dagen). Det gjelder for ansatte som eks. er assistenter innen barnehage og skole, jobber i hjemmetjenesten og som renholdere. Det er også flere som sier at det er utfordringer knyttet til det å ha tilstrekkelig tid til å melde avvik. Noen ansatte skal dokumentere brukerinformasjon og i tillegg melde avvik ved arbeidshagens slutt, dette kan medføre at færre avvik meldes. Når man er inne på kvalitetssystemet er det enkelt for ansatte å melde avvik (selvforklarende), ifølge de som er intervjuet. Revisor har i møte med personalsjef blitt presentert hvordan man melder avvik i kvalitetssystemet. Revisor har observert at det er enkelt å melde avvik, når man er innlogget i KF Avviksbehandling.

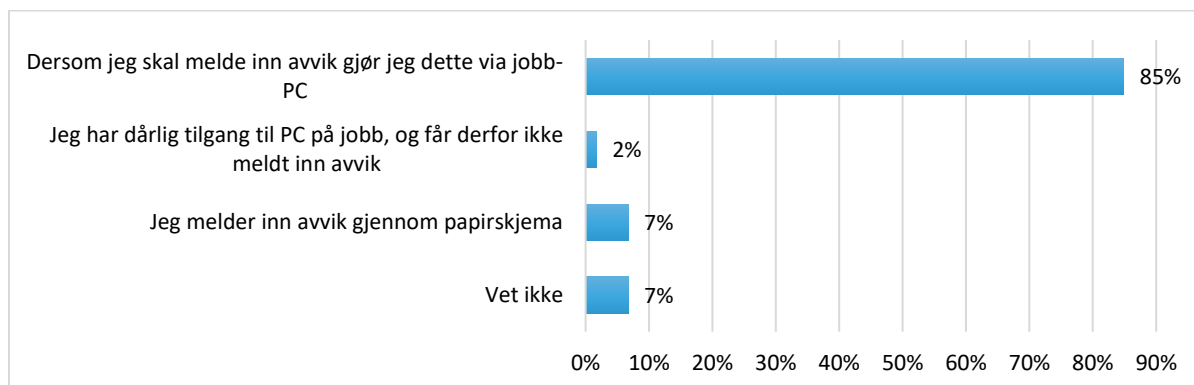
Mobilapp for melding av avvik ble vurdert ved etablering av KF Avviksbehandling, ifølge flere som er intervjuet. Ifølge disse ble appen for melding av avvik for dyr å etablere i KF Avviksbehandling. Appen kunne ha lagt til rette for en større tilgjengelighet for ansatte for å melde avvik, spesielt ansatte som ikke er tilknyttet pc hele dagen, ifølge flere av de som er intervjuet.

Kommunalsjef Landbruk og tekniske tjenester sier at ansatte i kommunens brannvesen ikke er tilknyttet avvikssystemet, og har et eget manuelt system for oppfølging av avvik. Dette er andre faste stillinger, der kommunen ikke er hovedarbeidsgiver. Videre hadde ikke disse e-post adresser i kommunens systemer, noe som medfører at de ikke får tilgang til å melde avvik. Brannsjefen har startet en prosess for å få etablert e-postadresser til ansatte. I rådmannens høringssvar vises det til at dette forholdet nå er rettet opp og at e-postadresser er etablert.

Flere som er intervjuet sier det er utfordringer med KF Avviksbehandling. Det er flere ansatte som har flere stillinger med ulike ledere. Systemet rapporterer til den leder der ansatte har størst stillingsandel. Denne lederen må kontakte den lederen avviket gjelder og avklare videre oppfølging, da avviket ikke kan oversendes internt i systemet.

Vi har i spørreundersøkelsen spurt ansatte om de har tilgang til elektroniske verktøy for å melde avvik. Svarene vi fikk er vist i figuren under.

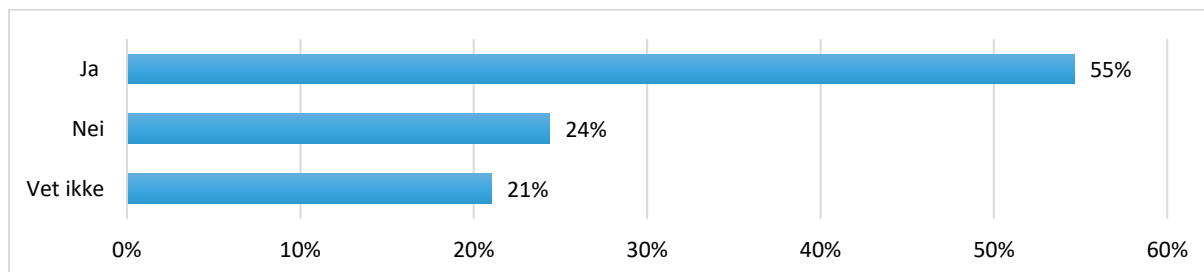
Figur 7. Har du tilgang til elektroniske verktøy for melding av avvik? (n=119)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 84,9 % melder inn avvik via jobb-PC. 1,7 % sier at de har dårlig tilgang til jobb-PC og melder ikke avvik, 6,7% sier de melder avvik gjennom papirskjema. 6,7 % har svart «vet ikke» om de har tilgang til å melde avvik i elektroniske verktøy. Vi spurte videre alle ansatte om de er kjent med at det har vært avvik i eget arbeid som ikke er meldt inn. Svarene vi fikk er vist i neste figur.

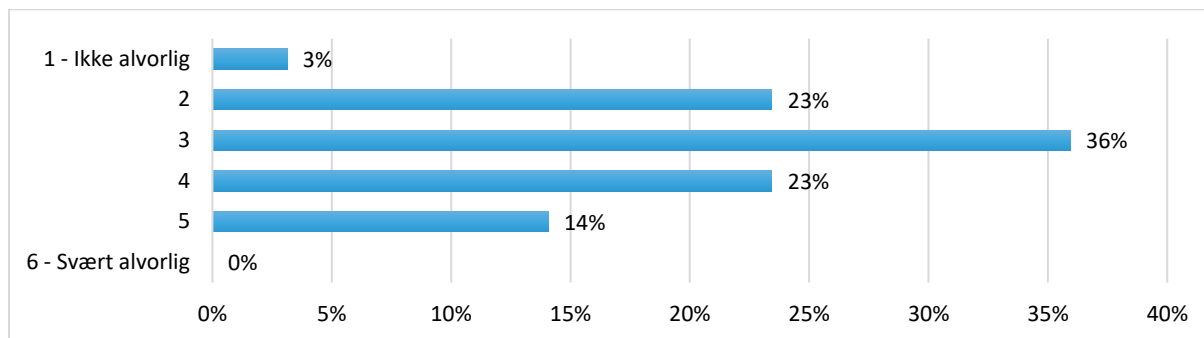
Figur 8. Er du kjent med at det har vært avvik i ditt arbeid som ikke er meldt inn? (n=119)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 55 % av ansatte sier at de er kjent med avvik i daglig arbeid som ikke er meldt inn. 24 % av de ansatte svarer at de ikke er kjent med slike forhold og 21 % vet ikke. Vi spurte de som er kjent med at avvik ikke er meldt inn om hvilken alvorlighets grad avviket hadde. Svarene er vist i neste figur.

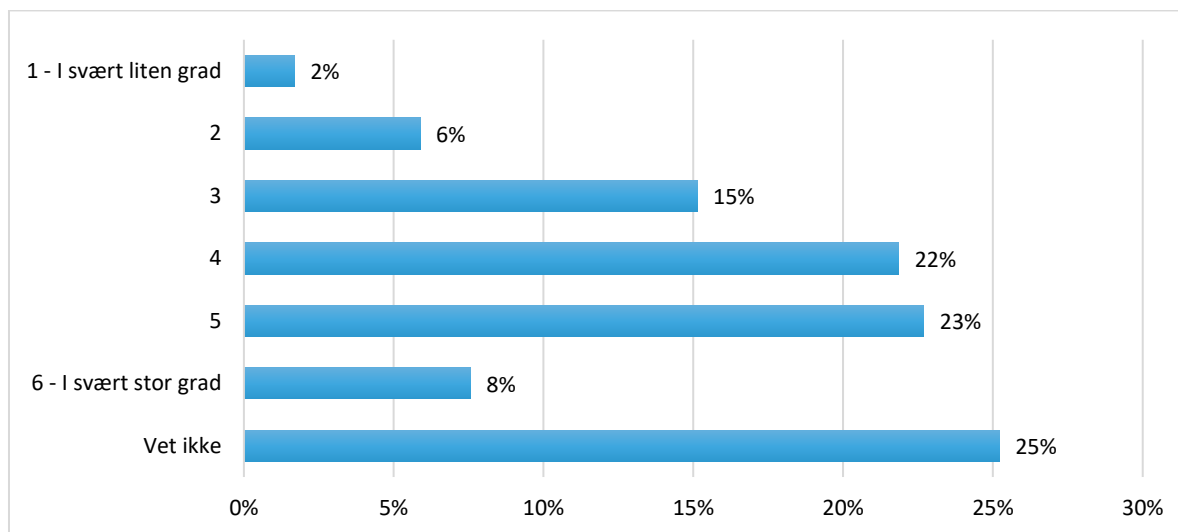
Figur 9. Hvilke alvorlighetsgrader er det på dette/disse forholdene? (n=64)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Fiuren over viser at 62 % av de som var kjent med avvik ikke ble meldt kategoriserer selv disse som mindre alvorlige avvik, 37 % mener at disse var alvorlige. Ingen hadde kategorisert avvikene som svært alvorlig, av avvik som ikke var meldt inn i avvikssystemet. Vi spurte avslutningsvis om ansatte opplever at avvikssystemet er brukervennlig. Svarene er vist i neste figur.

Figur 10. I hvor stor grad opplever du at avvikssystemet er tilstrekkelig brukervennlig? (n=119)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 53 % mener at avvikssystemet er tilstrekkelig brukervennlig, mens 23 % mener at de opplever at avvikssystemet ikke er tilstrekkelig brukervennlig. Det er en høy «vet ikke» gruppe med 25 %.

2.3.3.2 Revisors vurdering

Vi har vurdert innsamlede data mot følgende kriterier: «*Kommunen har lagt til rette systemer for melding og oppfølging av avvik*» i denne problemstillingen.

Kommunen har etablert KF Avviksbehandling for melding og oppfølging av avvik. Dette er et elektronisk system som er gjort tilgjengelig for ansatte på kommunens intranettside. For ansatte som er pålogget kommunens intranettside fungerer dette systemet tilfredsstillende. For de som ikke er pålogget kommunens intranettside jevnlig, er det utfordringer knyttet til oppdaterte tilganger, noe som bør ha kommunens oppmerksomhet. Revisor savner videre en større tilgjengelighet til KF Avviksbehandling for ansatte som ikke jobber jevnlig på pc. Ansatte innen brannvesenet er ikke tilknyttet KF avviksbehandling ved undersøkelsestidspunktet, disse bør tilknyttes kommunens avvikssystem. Brannvesenet har et eget system for melding og oppfølging av avvik.

2.3.4 Har kommunen betryggende bruk av avvikssystemet?

2.3.4.1 Data

Det hentes ut rapporter fra KF Avviksbehandling som viser melding og oppfølging av avvik i kommunens tjenesteområder. Det kan tas ut årlig, eller periodevise rapporter i løpet av året fra systemet. De som er intervjuet sier at avvikssystemet gir oversikt over melding og oppfølging av avvik.

Det er nærmeste leder til ansatte som melder avviket, som mottar og følger opp avvik. Avvik som er meldt i systemet diskuteres på et overordnet nivå, eks i rådmannens ledergruppe, i forbindelse med tilsyn eller når alvorlighetsgraden tilsier det. Rådmannen får fortløpende melding om alvorlige avvik, eks. personskade på en ansatt. Rådmannen får dessuten rutinemessig oversikt over alle avvik og oppfølging av disse, en gang i kvartalet. Da blir avvik tema i ledergruppa, ifølge rådmannen. Rådmannen sier videre at det ikke er et fast system på rapportering av avvik til politisk nivå. Det rapporteres ikke rutinemessig om avvik, men avvik har vært tema i noen muntlige orienteringer til kommunestyret. Det er drøftinger av avvikene blant kommunalsjefene i ledermøter for eget virksomhetsområde. Flere peker på at ansatte fra Helse og omsorg har bidratt med egne erfaringer om utfordringer og bruk av avvikssystemet til ledere i de andre tjenesteområdene i kommunen.

Kommunalsjefene sier de de har oversikt i KF Avviksbehandling over avvik som følges opp innenfor eget ansvarsområde og eks. ikke lukkes av nærmeste leder. Det er enkelt å følge opp avvik som ikke er lukket, ifølge kommunalsjefene.

Når leder har lukket avviket, må melder ha krysset av når avviket meldes, hvis man ønsker informasjon om oppfølging av avviket. Det er videre krav om at man må oppgi kommunens e-postadresse for å få tilbakemelding på avviket. Man kan ikke oppgi sin egen private e-postadresse, da får man ikke tilbakemelding fra avvikssystemet.

I tjenesteområdenes årsmelding til HMS, er det beskrevet hvor mange avvik som meldes og følges opp i løpet av året. Revisor har innhentet HMS rapporter for alle tjenesteområder innen Helse og omsorg, Oppvekst og kultur samt Landbruk og tekniske tjenester i 2017, totalt 17 avdelinger. Sju av HMS rapportene rapporterer ingen registrerte avvik. Åtte tjenesteområder har rapportert fra 1-10 avvik samt oppfølging av disse, ett tjenesteområde har rapportert over 10 avvik med oppfølging av disse og ett tjenesteområde har ikke oversikt over antall avvik, men beskriver at alle er lukket. Disse legges frem administrativt til AMU⁵ og ligger som grunnlag for kommunens helhetlige årsrapport innen HMS.

De som er intervjuet sier at man har vært tydelig på at det er positivt at det meldes avvik. Videre at dette ikke skal ha negative konsekvenser for de som melder avviket eller de avviket omhandler.

Flere av de som er intervjuet trekker frem IT utfordringer – (datatrøbbel) som et avvik, dette grunnes i at systemet ikke fungerer eller tilgangsproblemer. Dette skaper utfordringer for å melde avvik og for registrering av brukerinformasjon på tjenesteområdene, noe som skaper frustrasjon.

Det er ikke valgt datasystem for håndtering av avvik i nye Orkland kommune, ifølge de som er intervjuet.

Revisor har innhentet følgende informasjon om meldte avvik fra KF Avviksbehandling for perioden 2016-2018, og er vist i neste tabell.

Tabell 1 Meldte avvik i Meldal kommune (2016-Nov.2018)

	2016	2017	30. November 2018
Antall innmeldte avvik	189	145	224
Antall lukkede avvik	221	155	213
Lite alvorlig avvik	72	36	
alvorlig avvik	87	62	
Meget alvorlig avvik	30	25	
Ingen valgt kriterier av innmelder		22	224
Gjennomsnittlig behandlingstid	17 dager	17 dager	9 Dager

Tabellen viser at antall innmeldte avvik har variert og antallet avvik øker i 2018. Det er flere lukkede avvik enn innmeldte avvik for 2016 og 2017, noe som kan ha sin årsak i at gjennomsnittlig behandlingstid for avvik per år, har vært på 17 dager. Behandlingstiden for

⁵ HMS-utvalg består av et utvalg av representanter fra kommunens administrative ledelse, arbeidstakere og ordfører.

avvik ser ut til å reduseres for 2018. Avvikene er i hovedsak kategorisert ut fra alvorlighetsgrad i 2016 og 2017 men ikke i 2018. Ut fra en kategorisering av innholdet av meldte avvik for 2018 i Meldal kommune har vi gjort følgende oppsummering:

- 13 avvik omhandler opplæring og rutiner
- 63 avvik omhandler medisiner/medikamenthåndtering
- 18 avvik omhandler drift og vedlikehold av bygg/teknisk utstyr
- 7 avvik omhandler personskader
- 13 avvik omhandler personalmangel
- 34 avvik omfatter det fysiske miljøet til ansatte og brukere
- 76 avvik omfatter annet – ikke definert nærmere i rapporten.

De som er intervjuet sier at melder kategoriserer alvorlighetsgraden på avviket, deretter må leder vurdere å kategorisere avviket på vegne av kommunen. Noen ganger opplever ansatte at avviket er alvorlig, mens det egentlig er mindre alvorlig for kommunen som helhet. Videre sier de som er intervjuet at når alvorlige hendelser oppstår og avvik meldes, er det kort behandlingstid av avviket. Da tas det tak øyeblikkelig avviket er kjent i organisasjonen.

Vi har i neste tabell vist informasjon om Meldte avvik fra ulike tjenesteområder i kommunen.

Tabell 2 Meldte avvik i kommunens tjenesteområder (2016-Nov.2018)

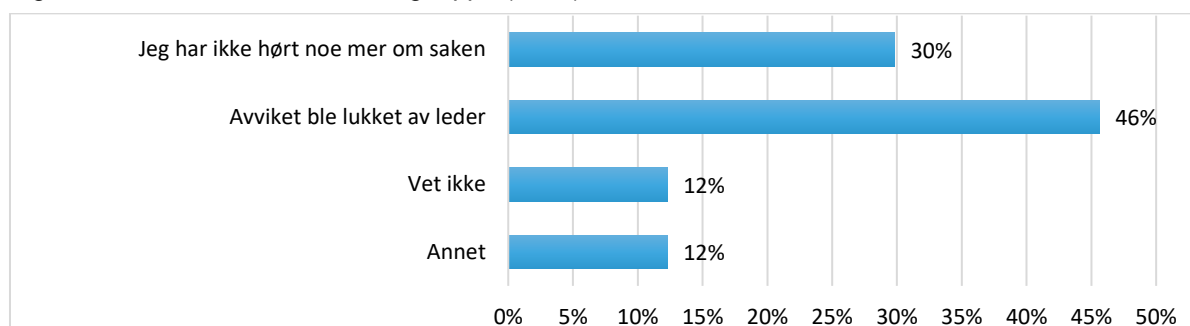
Tjenesteområde	2016	2017	nov.18
Arkiv	1		1
Barnevern/sosiale tjenester	1	1	
Barnehage			19
Eiendom	2		3
Hjelpetjenesten			2
Hjemmetjeneste	118	83	87
HMS	5	10	8
Informasjonssikkerhet	15	3	
Innkjøp		1	3
IT	2	8	19
Kundeservice		2	1
Legetjenesten			1
Personal/lønn	1	2	
Plan og bygg	1	2	4
SFO			2
Skole	1	5	26
Sykehjem	33	25	47
Vann og avløp	8	1	1
Økonomi	1	2	
Sum	189	145	224

Tabellen viser at hjemmetjenesten og sykehjemmet har meldt flest avvik i hele perioden i kommunen. Tabellen viser en økning av meldte avvik for barnehage, SFO og skole i 2018. Innen IT ser det ut til å være en økende tendens av meldte avvik i perioden. De resterende tjenesteområdene innen Landbruk og tekniske tjenester samt administrasjon melder noen avvik. Kommunalsjef for Oppvekst og kultur sier at for et par år siden ble det registrert få avvik fra ansatte. Praktiseringen av avvikssystemet ble diskutert i ledermøte. Det ble drøftet hvilke forhold det er naturlig å melde inn som avvik, og hva som kan meldes på andre måter, noe som ser ut til å ha en effekt.

Flere av kommunalsjefene trekker frem at det er ikke enkelt å ta ut rapporter som gir et godt bilde av deres ansvarsområder alene, men de kan se en oversikt over alle meldte og håndterte avvik i kommunen. Kommunalsjef for Landbruk og tekniske tjenester opplyser at brannstasjonen har sitt eget system for oppfølging av avvik. Der er det registrert 3 avvik i 2016, 2 i 2017 og 2 per oktober 2018.

Vi har i spørreundersøkelsen spurt ansatte som hadde meldt avvik om hvordan avvik ble fulgt opp. Svarene vi mottok er vist i neste figur.

Figur 11. Hvordan ble avvik fulgt opp? (n=57)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 46 % er kjent med at avviket ble lukket av leder, de resterende har enten ikke hørt mer om saken (30 %) eller vet ikke (12 %) og annet (12 %).

2.3.4.2 Revisors vurdering

Vi har vurdert innsamlede data mot følgende kriterier: «*Kommunen bruker avvikssystemet ved at avvik meldes, følges opp og lukkes, samt at slike forhold rapporteres adm./pol.*» i denne problemstillingen.

Kommunen har etablert et elektronisk KF Avviksbehandling som legger til rette for systematisk oversikt og rapportering av meldte avvik i kommunen. Avvikene følges opp administrativt med jevnlig rapportering på ulike ledernivå i kommunen. Dette sikrer at alle avvik følges opp, samt at

man har oversikt over meldte avvik og oppfølging av disse. Revisor savnes imidlertid en systematisk politisk rapportering over alle avvik og oppfølging av disse i kommunen.

Ut fra meldte avvik i perioden 2016 til og med november 2018 ser vi at antall meldte avvik har variert. Den viser en økning i 2018, samtidig som at behandlingstiden for oppfølging av avvik reduseres, noe som er positivt. En oversikt over tjenesteområdene viser at det er tjenester innen Helse og omsorg man aktivt har brukt avvikssystemet i hele perioden. De andre tjenesteområdene har bruken variert mer, men flere tjenesteområder har fått en aktiv bruk i 2018. Det er videre noen utfordringsområder som omhandler kategorisering av alvorlighetsgraden knyttet til meldte avvik i avvikssystemet. Videre hvordan dette håndteres ved tilbakemelding om oppfølging av avvik, som bør ha kommunens oppmerksomhet.

Over halvparten av ansatte kjenner til avvik som ikke er meldt inn, selv om dette ikke er svært alvorlige avvik. Videre er det ca. halvparten av ansatte som er lite kjent med avvikssystemet, noe kommunen bør rette oppmerksomhet mot.

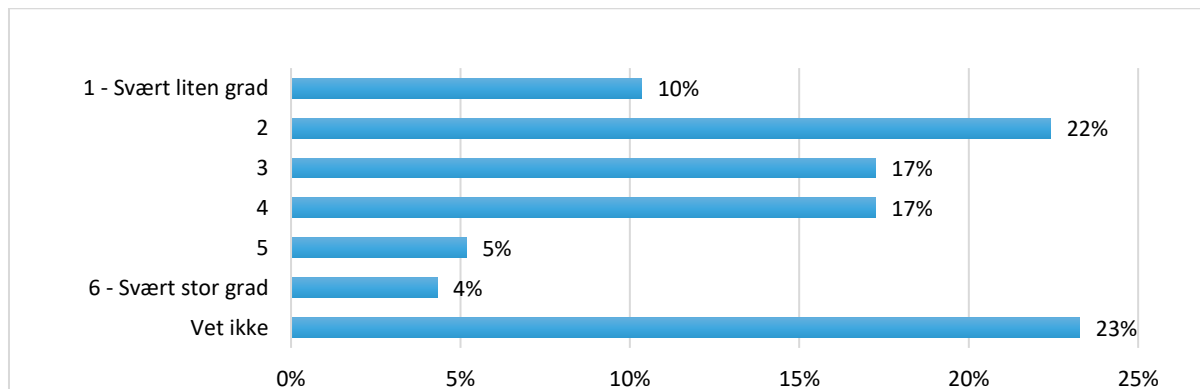
2.3.5 Bruker kommunen avvikssystemet til læring og forbedring?

2.3.5.1 Data

Helse og omsorg bruker avviksmeldinger til læring og forbedring, ifølge flere av de som er intervjuet. De andre områdene i kommunen har dratt nytte av erfaringer i Helse og omsorg i bruk av avviksmeldinger til læring og forbedring. Avdelingsledere innen Helse og omsorg følger opp avvik og endrer på egne prosedyrer ut fra behov, disse revideres også fast en gang i året i kvalitetssystemet. Det overstående bekreftes av de som er intervjuet som sier videre at det er etablert nye prosedyrer som følge av meldte avvik og at disse drøftes i interne møter med ansatte, men de trekker frem at det er et forbedringspotensiale også på dette området.

Vi spurte ansatte om de opplever at avvikssystemet blir brukt til læring og forbedring. Resultatene vises i neste figur.

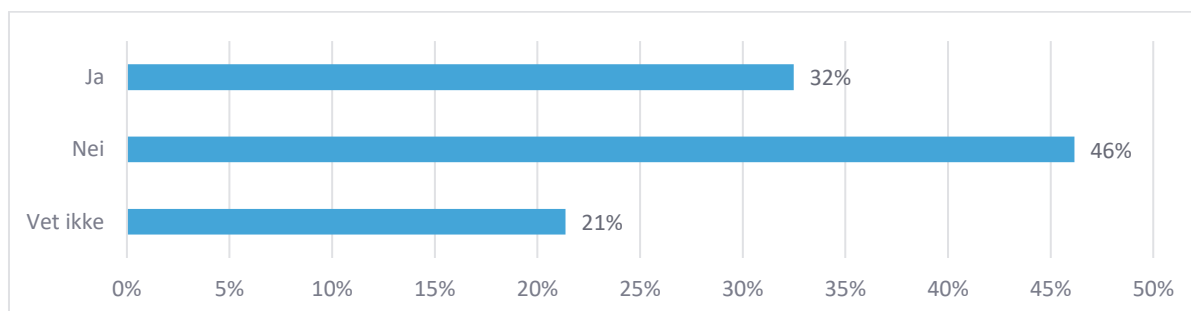
Figur 12. I hvilken grad opplever du at avvikssystemet blir brukt til læring og forbedring? (n=116)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 26 % av ansatte mener at avvikssystemet blir brukt til læring og forbedring. Imidlertid mener 49 % at avvikssystemet i mindre grad blir brukt til læring og forbedring. Det er 23 % som har svart vet ikke på dette spørsmålet. Vi har fulgt opp dette spørsmålet og spurt om de kjenner til tilfeller der rapportering av avvik har ført til endring av rutiner ved din enhet. Svarene vises i neste figur.

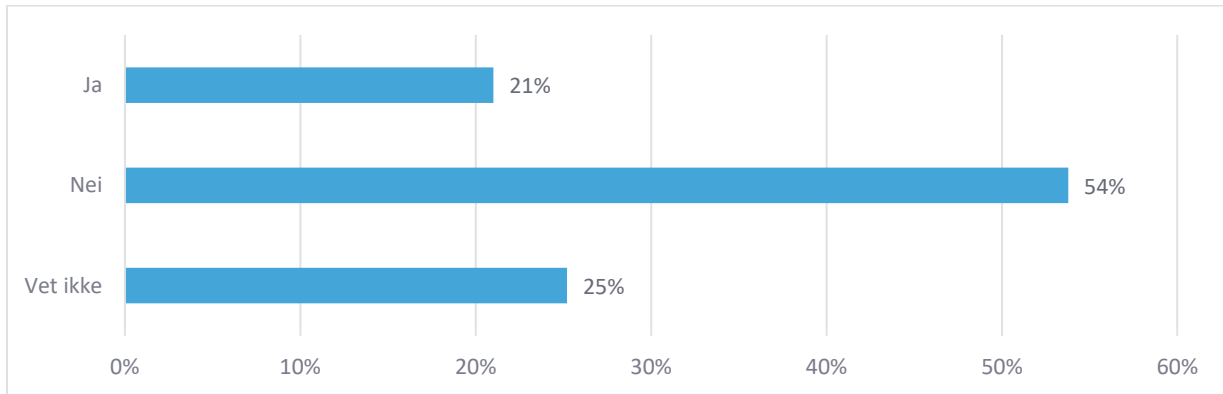
Figur 13. Kjenner du til konkrete tilfeller der rapportering av avvik har ført til endring av rutiner i din enhet? (n=117)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 32 % kjenner til at rapportering av avvik har ført til endringer av rutiner ved egen enhet. 12 % av ansatte er kjent med at rutinene er endret en gang de siste to årene, tre % er kjent med at rutinene er endret to til tre ganger siste to år. De resterende har enten svart nei (46%) eller vet ikke (21 %) på om avvik har ført til endring av rutiner på egen enhet. Vi har i neste spørsmål spurt ansatte om de kjenner til om rapportering av avvik har ført til opplærings- eller informasjonstiltak i egen enhet. Svarene vises i neste figur.

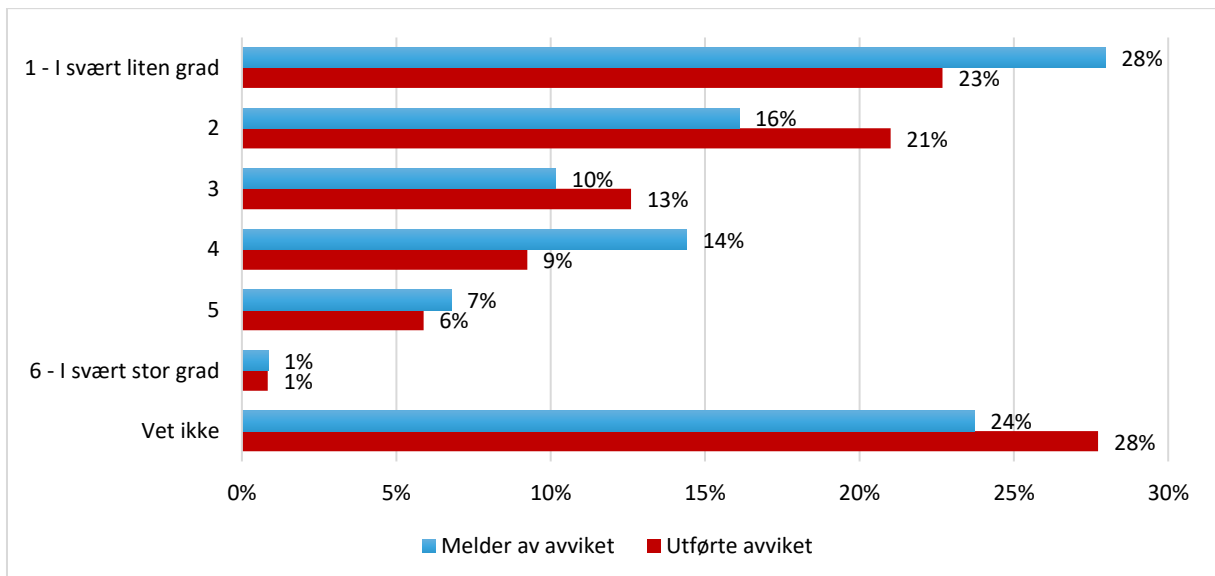
Figur 14. Kjenner du til tilfeller de siste 24 måneder der rapportering av avvik har ført til opplærings- eller informasjonstiltak i din enhet? (n=119)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at 21 % av de ansatte er kjent med at rapportering av avvik har ført til opplærings- eller informasjonstiltak i egen enhet. Imidlertid er 54 % ikke kjent med slike forhold og 25 % svart «vet ikke». Vi har avslutningsvis bedt ansatte svare om de mener rapportering av avvik kan føre til negative reaksjoner overfor den som melder avviket og den som avviket omfatter. Resultatet vises i neste figur.

Figur 15. I hvor stor grad mener du at rapportering av avvik kan føre til negative reaksjoner overfor den som forårsaket eller meldte avviket? (n=119 utførte avviket og n=118 på Meldte avviket)

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Figuren over viser at det er i liten grad negative konsekvenser for den som melder avviket (54 %) og den som forårsaket avviket (57 %). Imidlertid mener 22 % at det har en negativ konsekvens for melder av avviket og 16 % for den som forårsaket avviket. Det er en høy andel som har svart «vet ikke» henholdsvis 24 % og 28 % på spørsmålene.

Avslutningsvis i spørreundersøkelsen ba vi ansatte gi en generell tilbakemelding om kommunens avviksbehandling. 15 av 27 tilbakemeldinger omfattet behov for en jevnligere gjennomgang av informasjon og opplæring for bruk av kommunens avviksbehandling. Det var flere som ga en generell tilbakemelding på behov for informasjon knyttet til oppfølging av avvik og eventuelle endringer disse medfører i kommunens rutiner og systemer.

2.3.5.2 Revisors vurdering

Vi har vurdert innsamlede data mot følgende kriterier: «*Erfaringer fra avvikssystemet brukes til læring og forbedring i kommunens tjenesteområder*» i denne problemstillingen.

Det er vårt inntrykk at avviksmeldinger medfører læring og forbedring og at også rutiner endres der det er grunnlag for dette i kommunen. Resultatene fra spørreundersøkelsen viser at avvikssystemet kan i større grad benyttes til å lære og forbedre kommunenes tjenesteområder, samt gjøre ansatte bedre kjent med erfaringer fra meldte avvik. Videre har flere ansatte gitt uttrykk for behov til jevnligere gjennomganger av avvik og erfaringer fra meldte avvik. Det er imidlertid noen ansatte i ansatte undersøkelsen som uttrykker at meldte avvik fører til negative reaksjoner overfor den som meldte eller praktiserte avviket. Disse forholdene bør ha kommunens oppmerksomhet i det videre arbeidet i bruken av KF Avviksbehandling.

3 HØRING

En foreløpig rapport ble sendt på høring til rådmannen i Meldal kommune, 11.1.2019. Revisjon Midt-Norge SA mottok svar fra rådmannen, 28.1.2019. Høringssvaret er vedlagt rapporten (vedlegg 4). Revisor har endret rapporten i tråd med tilbakemeldingene fra rådmannen knyttet til fakta samt lagt til ny informasjon knyttet til at e-poster er etablert for ansatte i brannstasjonen. Utover dette er ikke rapportens vurderinger og konklusjoner endret.

4 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

Vi har belyst følgende problemstillinger i denne undersøkelsen:

- 1) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om melding av avvik?
- 2) Er ansatte gitt opplæring i og informasjon om oppfølging av avvik?
- 3) Har kommunen tilfredsstillende systemer for å håndtere avvik?
- 4) Har kommunen betryggende bruk av avvikssystemet?
- 5) Bruker kommunen avvikssystemet til læring og forbedring?

4.1 Konklusjon og anbefalinger

Vi konkluderer med at kommunen har gitt opplæring blant ansatte for melding og oppfølging av avvik, etablert system for håndtering av avvik, bruker avvikssystemet i den daglige virksomheten, også til læring og forbedring.

Det er imidlertid noen forbedringspunkter i dette arbeidet som bør ha kommunens oppmerksomhet:

- Sikre jevnlige gjennomganger til ansatte om melding og oppfølging av avvik, samt system for avviksbehandling.
- Informere ansatte om at melding av avvik ikke har konsekvenser for melder eller den som forårsaker avviket. Dette er viktig for at alle melder avvik, noe som legger bedre til rette for læring i virksomheten.
- Sikre best mulig tilgjengelighet til KF Avviksbehandling for alle ansatte, for å legge best mulig til rette for at alle ansatte melder avvik i systemet.
- Etablere en jevnlig systematisk overordnet rapportering av avvik til politisk nivå.

KILDER

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- 85 tilrådninger for styrket egenkontroll, <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/vedlegg/komm/egenkontroll/85-tilradingar-for-styrkja-eigenkontroll-i-kommunane-151209.pdf?id=2087492>
- Rådmannens internkontroll utarbeidet av KS, http://www.ks.no/globalassets/vedlegg-til-hvert-fagomrader/samfunn-og-demokrati/etikk/radmannelns_internkontroll_trykk.pdf
- COSO rammeverket – Internkontroll – et integrert rammeverk, <https://iia.no/wp-content/uploads/2015/09/Internkontroll-et-integrert-rammeverk-Mai-2013-Sammendrag.pdf>

VEDLEGG 1 – METODE

Undersøkelsen er gjennomført i henhold til NKRFs standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Prosjektet er gjennomført i perioden Juni 2017 til februar 2019.

For å besvare rapportens problemstillinger er det innhentet informasjon fra ulike data. Dette gjennom dokumentgjennomgang, spørreundersøkelse og intervju.

Det er gjennomført et oppstartsmøte med rådmannen og personalsjef. Det er videre gjennomført intervju med kommunalsjefer for Oppvekst og kultur, Helse og omsorg og Landbruk og tekniske tjenester. Det er skrevet referat fra oppstartsmøte og intervjuene som er verifisert av de som deltok i disse møtene. Revisor har videre gjennomført en dokumentgjennomgang av sentrale dokumenter knyttet til kommunens avvikssystem. Disse er innhentet fra de som er intervjuet i undersøkelsen. Det er også innhentet rapporter med statistikk om kommunens avviksmeldinger fra avvikssystemet. Disse legges som data og er med som grunnlag for å dokumentere bruken av avvikssystemet i kommunen.

Det er gjennomført en spørreundersøkelse til et utvalg av kommunens ansatte. Utvalget består av ansatte fra Grefstad barnehage og Meldal barne- og ungdomsskole innen Oppvekst og kultur. Meldal helsetun og hjemmetjenesten 1 innen Helse og omsorgs samt teknisk drift innen Landbruk og tekniske tjenester. Spørreundersøkelsen er sendt til ansatte som melder avvik og følger opp avvik. Spørreundersøkelsen har gitt innblikk i ansattes oppfatning av bruken og oppfølging av kommunens avvikssystem. Spørreundersøkelsen ble sendt ut til 173 respondenter og revisor har mottatt 119 svar (68,7%). Svarprosenten er nærme 70 %, noe som gjør at resultatene kan gi et noenlunde riktig bilde av tallene i kommunen. Svar fra en respondent utgjør 0,8 % der alle 119 respondenter besvarer spørsmålet. Svarprosenten fra utvalget av tjenesteområder som deltok i spørreundersøkelsen er som følger:

- Grefstad barnehage - 60 %
- Meldal barne- og ungdomsskole - 76 %
- Meldal Helsetun - 72 %
- Hjemmetjenesten - 67 %
- Landbruk og Teknisk tjenester (ansatte innen teknisk drift og renhold) - 63 %

Revisor har ikke vurdert avvikssystemet til eks. kommunens brannvesen i denne undersøkelsen. Samlet har dokumentasjon, intervjumateriale og spørreundersøkelse gitt et tilstrekkelig grunnlag for å gjøre vurderinger knyttet til de problemstillinger som belyses i undersøkelsen.

VEDLEGG 2 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner (§7) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

Virksomheter i kommuner er regulert av en rekke lover. Kommuneloven er rammeloven for kommunal virksomhet, mens en rekke særlover pålegger kommunene oppgaver og regulerer hvordan de skal løses.

Kommuneloven har en generell regel om at administrasjonssjefen skal sørge for at reglene blir fulgt, og ha «betryggende kontroll» med virksomheten. Kommunelovens § 23 nr. 2. andre setning lyder:

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjer, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

I Ot.prp. nr. 70 (2002-2003) som lå til grunn for lovendring i kommuneloven hadde følgende beskrevet på side 50.

Selv om administrasjonssjefen etter kommuneloven i dag ikke eksplisitt er pålagt å etablere internkontroll, må ansvaret for slik kontroll regnes som en nødvendig del av administrasjonssjefens ledelsesansvar. Det er i tråd med allment aksepterte ledelsesprinsipper at en leder av en virksomhet etablerer rutiner og systemer som bl.a. skal bidra til å sikre at organisasjonen når de mål som er satt, og at formuesforvaltning er ordnet på forsvarlig måte.

I rapporten om 85 tilrådninger for styrket egenkontroll pekes på at *Administrasjonssjefen bør basere den videre utviklinga av internkontrollen på en risikoanalyse⁶. Videre bør det være element av kontrollaktiviteter, oppfølging og vedlikehold til læring⁷.*

COSO-rammeverket⁸ er et anerkjent rammeverk for vurdering og utvikling av internkontroll i en virksomhet. Rammeverket er sammensatt av tre målsettinger og fem komponenter som knyttes opp mot sentrale arbeidsprosesser i virksomheten. Målsettingene er:

⁶ Tilrådning nr. 14.

⁷ Tilrådning nr. 38.

⁸ Rådmannens internkontroll – KS 2013.

- Målrettet og kostnadseffektiv drift.
- Pålitelig regnskapsrapportering
- Overholdelse av lover og regler

De fem komponentene representerer rammeverkets arbeidsmetodikk og gir føringer på hvordan man kan gå fram for å sikre god internkontroll over arbeidsprosessene:

- Kontrollmiljø
- Risikovurderinger
- Kontrollaktiviteter
- Informasjon og kommunikasjon
- Ledelsesmessig oppfølging og overvåkning

Arbeid med internkontroll skiller seg ikke fra annen ledelse. Dette innebærer at ansvarsdeling for internkontroll bør følge kommunens oppbygging og tilpasses den helhetlige virksomhetsstyringen.

En måte å beskrive rolle og ansvar innenfor administrasjonen på er: på avdelingsnivå bør fokuset være tiltak, risiko- og kontrollmatriser samt prosessbeskrivelser. På sektornivå bør fokuset være på forbedringsarbeid, revidere risikoanalyse og sikre tiltak, samt etterlevelse, oppfølging, måling og rapportering. På rådmannsnivå bør fokuset være på å sikre måloppnåelse, aggregere risiko og helhet.

En helhetlig virksomhetsstyring skal ivareta ulike funksjoner ifølge veilederen og et av disse er etablering av kvalitetssystem. Dette er viktig da det har fokus på å sikre arbeidsprosesser. Noen hevder at det viktigste verktøyet for å sikre kontroll er et godt utbygd kvalitetssystem som inneholder alle kommunens rutiner og prosedyrebeskrivelser, reglementer, stillingsbeskrivelser og instruksjoner. Det er naturlig at verktøyet også omfatter avvikshåndtering, samt rapportering til aggregert overordnet nivå.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) med veileder viser til at både offentlig og privat virksomhet omfattes av kravene i forskriften. Kravet til avvikshåndtering er nærmere beskrevet i internkontrollforskriften § 5-7: «Virksomheter skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse- miljø- og sikkerhetslovgivningen»

Operasjonaliserte kriterier for problemstillinger i undersøkelsen er:

- Kommunen har informert og gitt opplæring til ansatte om melding og oppfølging av avvik.
- Kommunen har lagt til rette systemer for melding og oppfølging av avvik

- Kommunen bruker avvikssystemet ved at avvik meldes, følges opp og lukkes, samt at slike forhold rapporteres adm./pol
- Erfaringer fra avvikssystemet brukes til læring og forbedring i kommunens tjenesteområder.

VEDLEGG 3 – NY KOMMUNELOV

Ny kommunelov NOU 2016: 4 er vedtatt i stortinget og det er signalisert en ikrafttredelse fra oktober 2019 for deler av loven og i løpet av 2020 for resterende. Der er det nye bestemmelser med krav til kommunens internkontroll. Disse synliggjøres her:

Kapittel 25. Internkontroll

§ 25-1 Internkontroll i kommunen og fylkeskommunen

Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen skal føre systematisk kontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover, forskrifter og vedtak følges. Ved internkontroll etter første ledd skal kommunedirektøren:

- a) utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- b) tilpasse kontrollen til virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold
- c) følge opp avvik og risiko for avvik som er avdekket gjennom internkontrollen
- d) dokumentere kontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig og formålstjenlig
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for kontroll.

§ 25-2 Rapportering til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og statlig tilsyn

Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn. Det skal rapporteres minst én gang i året.

VEDLEGG 4 – HØRINGSSVAR

Rådmannen oversendte sitt høringssvar i e-post den 28.1.2019, det omfattet følgende forhold:

Rådmannens ledergruppe har gått igjennom den foreløpige rapporten, og har følgende kommentarer: Ingen vesentlige merknader, gruppa er veldig positive til valg av metode – kvantitativ spørreundersøkelse kombinert med samtaler/ intervju. Vi tror at undersøkelsen øker både gyldighet og pålitelighet ved en slik tilnærming.

Konkret innspill til side 15:

Tredje siste avsnitt som starter med kommunalsjef teknisk... Den konkrete tittelen er kommunalsjef landbruk og tekniske tjenester. Varierer litt benevnelsen på denne stillingen i rapporten. 2. setning i samme avsnitt bør presiseres: ... andre faste stillinger, der kommunen ikke er hovedarbeidsgiver». Nest siste avsnitt siste setning: Dette forholdet er nå rettet opp (etter at revisjonen var avholdt).

Med vennlig hilsen
Meldal kommune

Petter Lindseth
rådmann
Telefon 72 49 47 70
Mobil 951 72 662
www.meldal.kommune.no

M Revisjon

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no

OR 10/19 Bondelagene i Orkland presenterer seg

**OR 11/19 Ny VA-forskrift v/odd Kjetil Krekvik prosjektleder i EnviDan
Momentum AS**

Saksframlegg

Saksbehandler
Nils Arne Sletvold

Dato
27.05.2019

Arkivreferanse
2019/4777-1

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
23/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Ny forskrift for vann- og avløpsgebyr Orkland

Vedlegg

- 1 Orkland kommune - VA-forskrift
- 2 Orkland - Følgebrev VA-forskrift

Rådmannens innstilling

Fellesnemnda vedtar at ny forskrift for vann- og avløpsgebyr sendes ut på høring.

Bakgrunn for saken

Agdenes, Meldal, Orkdal og deler av Snillfjord kommuner skal slå seg sammen til Orkland kommune fra 1. januar 2020, og i den forbindelse trenger den nye kommunen en felles lokal forskrift for vann og avløp. Rammene for kommunale vann- og avløpsgebyr fastsettes i kommunal forskrift. Fra 2012 er kommunens adgang til å kreve inn vann- og avløpsgebyrer hjemlet i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Forurensningsforskriften fra 2004 fastsetter de overordnede rammene for gebyrene og hovedreglene om utregning og innkreving.

Vurdering

Vann- og avløpsgebyrene i Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner bygger på selvkostprinsippet, det vil si at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes inn gjennom de gebyrene som abonnentene betaler. Kommunen har etter forurensningsforskriften ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. Over- eller underskudd i det enkelte år skal henholdsvis avsettes til eller trekkes fra bundne driftsfond. Avsatt overskudd fra det enkelte år tilbakeføres til abonnentene i form av lavere årsgebyrer i løpet av en femårsperiode. Tilsvarende vil fremførbare underskudd dekkes inn over årsgebyret i løpet av en femårsperiode. Vann- og avløpsgebyrene skal ikke brukes til å finansiere andre deler av kommuneforvaltningen.

Forslag til ny forskrift for vann og avløp er utarbeidet av de tekniske enheter i Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner. EnviDan Momentum AS har vært sparringspartner.

Målsetningen med arbeidet har vært å lage en forskrift som er rettferdig, tydelig og fleksibel. Rettferdig: Gebyrene skal gjenspeile de ulike brukergruppens kostnadsnivå på best mulig måte. Tydelig: Forskriften skal være lett å lese og håndheve med klart og forståelig språk uten uklare, eller vanskelige, formuleringer. Fleksibel: Forskriften henviser til årlige kommunestyrevedtak for gebyrenes størrelse.

Orkland kommune må legge forslag til ny vann- og avløpsforskrift ut på høring. Frist for innsending av uttalelser settes til 01.09.2019.

Høringssvar sendes postmottak@orkdal.kommune.no eller PB 83, 7301 Orkanger.

Tilrådingens økonomiske konsekvenser

Konsekvenser for vedtatte målsettinger

Forskrift om vann- og avløpsgebyr, Orkland kommune, Trøndelag

Hjemmel: Fastsatt av kommunestyret for nye Orkland kommune dd. mmmm 2019 med hjemmel i lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og forskrift 1. juli 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning § 16-1 annet ledd.

§ 1. Generelle bestemmelser

Kommunens abonnenter betaler for vann- og avløpstjenester levert av kommunen. Forholdet mellom abonnenten og kommunen er regulert av statlige lover og forskrifter, samt av kommunale reglementer og bestemmelser. De viktigste er listet nedenfor:

- Lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg
- Forskrift 1. juli 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning, kapittel 16
- Forskrift dd. mmmm 201X nr. xxxx om vann- og avløpsgebyr i Orkland kommune (dette dokumentet)
- Gebyrregulativ for det enkelte år
- Standard abonnementsvilkår for vann og avløp, tekniske og administrative bestemmelser
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14) (Skal endres til ny (sentral) forskrift om selvkost når denne er klar og vedtatt)

§ 2. Forskriftens formål

Forskriften gir bestemmelser om beregning og innbetaling av gebyrer som abonnentene skal betale for kommunens vann- og avløpstjenester.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

- a) Abonnent: Eier eller fester av eiendom som er tilknyttet kommunens vannforsynings- og/eller avløpsanlegg, eller av eiendom som er godkjent eller krevd tilknyttet. I borettslag er borettslaget abonnent. I eierseksjonssameier er hver eierseksjon en abonnent.
- b) Eiendom: Fast eiendom definert med et eget gårds- og bruksnummer, festenummer og/eller seksjonsnummer i matrikkelen. Seksjon etablert i henhold til lovgivningen om eierseksjoner regnes som selvstendig eiendom.
- c) Abonnement: Avtale mellom abonnent og kommunen om vannforsynings- og/eller avløpstjenester gjennom tilknytning av sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg til kommunens vann- og avløpsanlegg. Det er ikke en betingelse at avtalen er skriftlig. Avtale om tilknytning via privat fellesledning regnes som abonnement.
- d) Sanitærinstallasjoner: Abonnenteide rør, installasjoner og utstyr innenfor byggets yttervegg, som er tilknyttet vann- og/eller avløpsanlegg.
- e) Privat vann- og avløpsanlegg: Abonnenteide private ledninger (stikkledninger) og utstyr utenfor byggets yttervegg, som er tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsanlegg.
- f) Avløpsvann: Både sanitært og industrielt spillvann samt overvann.
- g) Bygg/bygning: Konstruksjon/byggverk med eget bygningsnummer.
- h) Bruksenhet: Bygning eller del av bygning (lokale), f.eks. bolig, kontorenhet, verksted og lager.
- i) Boenhet: Bruksenhet som er definert som bolig eller boenhet i matrikkelen. Som boenhet regnes enhver bruksenhet som har minst ett rom og egen inngang, og hvor man har adgang til vann og toalett uten å gå gjennom annen bruksenhet.
- j) Bolig/boligeiendom: Eiendom med bygg som brukes til boligformål, herunder fritidsbolig. Bygningstype 111–163 etter NS-3457.
- k) Fritidsbolig: Bygg som er registrert som fritidsbolig i matrikkelen. Bygningstype 161–163 etter NS-3457.
- l) Kombinasjonseiendom: Eiendom med en eller flere boenheter, samt en eller flere bruksenheter som ikke er bolig. Eiendom med en eller flere boenheter samt en eller flere bygninger for fiskeri eller landbruk klassifiseres som kombinasjonseiendom.
- m) Næringseiendom: Eiendom som ikke er bolig- eller kombinasjonseiendom. Bygg for offentlige formål klassifiseres som næringseiendom.
- n) Bruksareal (BRA): Bruksareal for eiendom som er registrert i matrikkelen og beregnet med utgangspunkt i NS-3940. Garasjer, uthus, annekst, utvendige boder samt naust regnes ikke som bruksareal for bolig- og kombinasjonseiendom. Bygningstype 181–183 etter NS-3457.
- o) Svømmebasseng: Som svømmebasseng regnes ikke inn- og utvendige boblebad, badestamper ol. med mindre fyllevolum enn 10 kubikkmeter vann.

§ 4. Generell gebyrplikt

Plikten til å betale vann- og/eller avløpsgebyr gjelder følgende abonnenter:

- a) Fast eiendom som er tilknyttet kommunal vann- og/eller avløpsledning, direkte eller gjennom privat samleledning.
- b) Eiendom som kommunen i medhold av plan- og bygningslovens § 27-1 eller § 27-2 har krevd tilknyttet kommunal vann- og/eller avløpsledning.
- c) Ubebygde eiendom som kommunen kunne krevd tilknyttet dersom eiendommen var bebygde jf. vass- og avløpsanleggslova § 3.

§ 5. Gebyrtype

Gebyrtypene er:

- a) Engangsgebyr for tilknytning til henholdsvis vann og avløp.
- b) Årsgebyr for henholdsvis vann og avløp (summen av fast og variabel del).
- c) Oppmøtegebyr for avlesning av vannmåler.
- d) Gebyr for avstengning og påsetting av vannforsyningen.

§ 6. Gebyrsatser

Gebyrsatsene fastsettes årlig av kommunestyret, og trer i kraft fra det tidspunkt kommunestyret bestemmer. Gebyrene skal fullt ut dekke kommunens kostnader ved levering av tjenestene regulert av denne forskriften.

Gebyrsatsene fremkommer av gebyrregulativet, og er tilgjengelige på kommunens hjemmesider.

§ 7. Arealberegningsmetode

I den utstrekning gebyrberegningen gjøres avhengig av byggets størrelse, danner bruksarealet beregnet etter NS-3940 grunnlaget for gebyrfastsettelsen.

§ 8. Tilknytningsgebyr

Tilknytningsgebyret er et engangsgebyr og betales etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet.

§ 8-1. Gebyrplikt

Gebyr for tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsanlegg skal betales for:

- a) Ny tilknytning av eiendom.
- b) Tilknytning av eksisterende eiendom, eller eiendom som kommunen krever tilknyttet.
- c) Eksisterende eiendom med tilknytning som ikke er godkjent.

Dersom kommunen overtar privat vann- og/eller avløpsanlegg kan kommunen i det enkelte tilfellet avgjøre hvorvidt tilknytningsgebyr skal beregnes, herunder eventuell rabatt.

Tilknytningsgebyr for tilknytning til vann og/eller avløp betales ikke for:

- d) Seksjonering av allerede tilknyttet eiendom uten at eiendommens BRA endres.
- e) Bygg som har midlertidig tilknytning i opptil tre år, eksempelvis brakkerigg. Dersom tilknytningen varer i mer enn tre år, skal tilknytningsgebyr ilegges.
- f) Særskilt tilknytning av sprinkleranlegg.

§ 8-2. Utforming av gebyret

Tilknytningsgebyret skal utgjøre et fast beløp per eiendom.

Tilknytningsgebyret beregnes ut ifra dimensjonen på inntaksledningen.

§ 8-3. Ansvar og betaling

Den som er abonnent på det tidspunkt gebyrplikt oppstår er ansvarlig for betaling av gebyret.

Gebyret faktureres etter gjeldende sats ved gitt igangsettingstillatelse. For eksisterende bygg eller eiendom med tilknytning som ikke er godkjent, betales tilknytningsgebyr etter gjeldende sats på det tidspunktet kravet fremsettes.

Tilknytningsgebyr skal være betalt før tilknytning.

§ 9. Årsgebyr

§ 9-1. Gebyrplikt

Årsgebyr skal betales for alle eiendommer som:

- a) er tilknyttet kommunalt vann- eller avløpsanlegg.
- b) er pålagt tilknytning i medhold av lov og fristen for tilknytning er utløpt.

For nybygg beregnes årsgebyr fra dato for midlertidig brukstillatelse eller fra dato eiendommen ble tatt i bruk dersom midlertidig brukstillatelse ikke er gitt. For eksisterende bygg beregnes årsgebyr fra dato for tilknytning.

Gebyrplikten er uavhengig av om det er utendørs tappepunkt/vannpost eller om det er innlagt vann. Vannforbruk til sprinkleranlegg er ikke gebyrpliktig.

§ 9-2. Gebyrets oppbygning

Årsgebyrene for vann- og avløpstjenester består av to deler:

- a) Abonnementsgebyr (fast del).
- b) Forbruksgebyr (variabel del).

Inntektene fra abonnementsgebyret skal fortrinnsvis dekke vann- og avløpstjenestenes forventede kapitalkostnader.

Hvor stor andel av årsgebyret som skal være henholdsvis fast og variabel del, fastsettes hvert år i gebyrregulativet.

§ 9-3. Abonnementsgebyr

Bolig- og fritidseiendom skal betale abonnementsgebyr som en fast sats per boenhet. Eiendom med hybel eller sokkelleilighet betaler ikke abonnementsgebyr for første boenhet som er hybel eller sokkelleilighet.

Følgende eiendommer skal betale abonnementsgebyr etter fastsatte kategorier som gjenspeiler vannforsyningskapasiteten til den enkelte eiendom. Kategoriene fremgår av gebyrregulativet.

- a) Nærings- og kombinasjonseiendom.

§ 9-4. Forbruksgebyr

Abonentene skal betale forbruksgebyr etter målt eller stipulert vannforbruk i m³. Både kommunen og abonnenten kan kreve at forbruksgebyret fastsettes ut fra målt forbruk.

Det gis ikke nedsatt forbruksgebyr for storforbrukere av vann.

Som hovedregel gjelder at avløpsmengden regnes lik vannmengden ved beregning av forbruksgebyr. Unntak fra dette er nevnt i § 9-7, fjerde ledd.

§ 9-5. Betaling etter målt forbruk

Forbruksgebyr etter målt forbruk skal betales for:

- a) Næringsseiendom, herunder bygg for offentlige formål.
- b) Alle nybygg som tas i bruk etter ikrafttredelse av forskriften.
- c) Kombinasjonseiendom, herunder eiendommer med en eller flere boenheter samt en eller flere bygninger for fiskeri eller landbruk.
- d) Anlegg med varig eller midlertidig tilknytning i forbindelse med oppføring av bygg eller anlegg. Dette gjelder også for anlegg på en ubebygd eiendom som kunne vært krevd tilknyttet etter plan- og bygningsloven § 27-1 eller § 27-2 hvis den hadde vært bebygd.
- e) Eiendom med svømmebasseng.

Disse eiendommene skal:

- f) ha installert vannmåler.
- g) lese av vannmåleren minst én gang i året, og levere resultatet til kommunen.

For midlertidige tilknytninger kan kravet om vannmåler fravikes dersom vannforbruket kan fastsettes på andre måter. Dersom det ikke er mulig å installere vannmåler kan kommunen fastsette et stipulert forbruk.

§ 9-6. Betaling etter stipulert forbruk

Boligeiendom som ikke har vannmåler, skal betale forbruksgebyr etter stipulert forbruk.

For boligeiendom beregnes stipulert forbruk trinnvis ut fra eiendommens totale bruksareal. For nærings- og kombinasjonseiendom beregnes stipulert forbruk ut fra eiendommens bruksareal multiplisert med en faktor for vannforbruk per kvadratmeter bruksareal. Trinnene og faktoren fremgår av gebyrregulativet.

For eiendom som etter § 9-5 skal ha vannmåler og hvor dette ikke er installert beregnes det et stipulert forbruk med utgangspunkt i regelen over.

Frittliggende garasjer, uthus, anneks, utvendige boder samt naust regnes ikke som bruksareal for bolig-, fritids- og kombinasjonseiendom.

§ 9-7. Reduksjon av eller tillegg til årsgebyr

Restriksjoner på vannforbruket, avbrudd i vannleveransen eller i mottak av avløpsvann gir ikke grunnlag for reduksjon av gebyrene.

Fraflytting eller fravær gir ikke grunnlag for reduksjon av gebyrene. Er bebyggelsen på eiendommen fjernet, eller ødelagt slik at den ikke kan brukes, betales årsgebyr inntil stikkledning er frakoblet (plugget) ved hovedledningen.

Ved søknad til kommunen kan abonnenten få fritak for årsgebyret når eiendommen fysisk frakobles kommunalt ledningsnett. Abonnementet opphører når melding om at anboringspunktet er plombert er mottatt. Ny tilknytning av eiendommen utløser ikke ny betaling av engangsgebyr for tilknytning. Både frakobling og ny tilknytning forutsettes utført for abonnentens kostnad og etter kommunens anvisning. Hvis kommunen foretar fra-/eller tilkoblingen skal det betales et gebyr for dette. Gebyret fremgår av gebyrregulativet.

For eiendom som ikke brukes som bolig, og der avløpsmengden er vesentlig større eller mindre enn vannforbruket, kan avløpsgebyret beregnes ut fra målt avløpsmengde, eller fastsettes etter særskilt avtale med kommunen.

For eiendom hvor avløpsvannets sammensetning avviker fra vanlig husholdningsavløp og virker fordyrende på drift og vedlikehold av kommunens avløpsanlegg, kan kommunen fastsette et tillegg til avløpsgebyret til dekning av merkostnadene. I slike tilfeller inngås det en separat avtale mellom kommunen og abonnenten.

§ 9-8. Gebyrreduksjon i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag

Abonnenten har rett til reduksjon i gebyr (prisavslag) ved feil eller mangel ved vannforsyningen i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag. Abonnenten har rett til redusert forbruksgebyr dersom ikke-varslet avbrudd i vannforsyningen varer i mer enn 24 timer.

Vilkår for gebyrreduksjon er at mangelen skyldes forhold på kommunens side, for eksempel forurensing i vannkilde eller feil ved kommunalt anlegg. Kommunen plikter å bidra til å avklare ansvarsforholdet.

Generell anbefaling om koking som sikkerhetstiltak etter trykkfall på grunn av reparasjon, spyling, brannslukking mv., gir ikke gebyrreduksjon.

Krav om redusert gebyr må fremmes innen to måneder etter at forholdet oppsto, dersom ikke kommunen har fattet eget vedtak om gebyrreduksjon.

Sats for gebyrreduksjon fastsettes i gebyrregulativet.

§ 9-9. Pålegg om utbedring

Kommunen kan kreve dekket alle kostnader direkte forbundet med tiltak som følge av at abonnenten har unnlatt å etterkomme pålegg om å utbedre lekkasjer på eiendommens vannledning eller mangler ved avløpsanlegg eller sanitærutstyr. Ved omlegging eller utbedring av avløpsledninger kan kommunen kreve at eier av tilknyttet stikkledning foretar tilsvarende omlegging eller utbedring.

Gebyrpliktig som unnlater å etterkomme pålegg om utbedring av lekkasjer som medfører forurensing kan ilegges tvangsmulkt etter forurensingslovens § 73.

§ 9-10. Ansvar for opplysninger om abonnement

Abonnenten skal melde fra til kommunen om endringer i abonnementsforholdet.

§ 9-11. Ansvar for gebyrene

Abonnenten har ansvar for betaling av årsgebyret, uansett om gebyrkravet er rettet mot abonnenten eller annen regningsmottaker.

Abonnenter som samarbeider om felles vannmåler, er solidarisk ansvarlige for gebyrene. Gjelder slikt samarbeid et sameie etter lov om eierseksjoner, er hver abonnent ansvarlig for en andel av gebyret i samsvar med sin eierandel, dersom ikke annen fordeling er fastsatt i sameiets vedtekter eller bindende vedtak i sameiet.

§ 9-12. Retting av feil gebyrberegning

Har mangelfulle eller feil opplysninger ført til feilaktig gebyrberegning, skal beregningen rettes og differansen gjøres opp. Krav som er foreldet etter lov om foreldelse av fordringer, dekkes normalt ikke.

§ 10. Bestemmelser for installasjon og bruk av vannmåler

Bestemmelsene for vannmålere gjelder tilsvarende for eventuelle avløpsmålere. Bestemmelsene gjelder for vann-/avløpsmålere med fjernavlesning så langt de passer.

§ 10-1. Installasjon

Kommunen bestemmer hvor mange vannmålere den enkelte abonnent skal ha, samt type, størrelse og plassering på vannmåleren.

Kommunen skal godkjenne den som skal stå for installasjon og vedlikehold, samt eventuell flytting, bytting eller fjerning av måleren.

Dersom eksisterende eiendom med vannmåler blir oppdelt i nye eiendommer, skal hver av de nye eiendommene ha egen vannmåler.

Abonnenter kan samarbeide om felles vannmåler der det vil være uforholdsmessig kostbart å installere egen vannmåler for hver enhet. Årsgebyr fordeles på abonnentene etter reglene i § 9-11, 2. ledd.

Eksisterende eiendom skal installere vannmåler i forbindelse med forandring på sanitærinstallasjoner. Nye abonnenter skal installere vannmåler.

Pålagt vannmåler for ny eiendom skal være installert senest når det gis midlertidig brukstillatelse eller eiendommen tas i bruk, og for eksisterende eiendom når den tilknyttes. Unnlates dette, skal abonnenten betale stipulert årsgebyr etter § 9-6.

For installasjon og bruk av vannmåler gjelder for øvrig kommunens tekniske bestemmelser.

§ 10-2. Eierforhold og kostnader

Ved installasjon av ny vannmåler skal kommunen stå som eier av denne. Installasjonskostnader dekkes av abonnenten. For anskaffelse og vedlikehold av vannmåleren betales en årlig leie. Pris for leie av vannmåler fremkommer av gebyrregulativet. Blir en vannmåler borte eller skadet, skal abonnenten omgående melde dette til kommunen. Kommunen forbeholder seg retten til å kreve full erstatning for tap eller skade.

§ 10-3. Avlesning av vannmåler

Abonnenten skal lese av vannmåler så nær fastsatt tidspunkt for avlesning som mulig og sende resultatet til kommunen innen fastsatt frist. Tidspunkt for avlesning fastsettes i gebyrregulativet.

Unnlater abonnenten å foreta avlesning, kan kommunen fastsette årsgebyret skjønnsmessig etter purring. Dersom abonnenten unnlater å foreta avlesning kan kommunen selv foreta avlesning uten ytterligere varsel til abonnenten og kreve et særskilt gebyr (oppmøtegebyr) til dekning av kommunens kostnader med dette.

§ 10-4. Tilsyn og vedlikehold

Abonnenten skal holde vannmåler lett tilgjengelig for avlesning, tilsyn og vedlikehold.

Abonnenten skal føre tilsyn med vannmåler. Abonnenten er også ansvarlig for å følge med på forbruksutviklingen, slik at lekkasjer eller feil oppdages snarest mulig. Blir en vannmåler skadd eller går tapt, skal abonnenten straks melde fra til kommunen. Som skade regnes også at plombering av vannmåler er brutt.

Kommunen kan føre tilsyn med vannmåler. Kontrollør fra kommunen skal legitimere seg uoppfordret.

§ 10-5. Nøyaktighetskontroll

Både kommunen og abonnenten kan kreve nøyaktighetskontroll av vannmåleren.

Dersom kontrollresultatet ligger utenfor feilmarginen etter § 10-6, utføres en justering, eventuelt utskiftning av vannmåleren, uten kostnader for abonnenten.

Dersom abonnenten har krevd nøyaktighetskontroll og det ikke påvises feil utenfor feilmargin, betales omkostningene av abonnenten.

§ 10-6. Avregning ved feilmåling

Dersom vannmåleren ved kontroll viser mer enn 5 % for høyt forbruk, har abonnenten krav på tilbakebetaling av for mye betalt årsavgift som følge av feilmålingen. Er plomberingen brutt, har abonnenten ikke krav på tilbakebetaling.

Tilbakebetalingen regnes fra det tidspunkt feilen må antas å ha oppstått.

Krav som er foreldet etter lov om foreldelse av fordringer dekkes ikke.

Viser vannmåleren mer enn 5 % for lavt forbruk, har kommunen krav på tilleggsbetaling etter tilsvarende regler.

§ 10-7. Utskifting og flytting

Er målenøyaktigheten for dårlig, bestemmer kommunen om vannmåleren skal justeres eller skiftes ut. Når vanlig levetid for en vannmåler er nådd, kan kommunen bestemme at vannmåleren skal skiftes ut helt eller delvis.

Kommunen kan kreve flytting av vannmåler som er plassert i strid med kommunens krav til plassering. Abonnementen bekoster slik flytting.

§ 11. Innbetaling av årsgebyr

Forfalt krav på årsgebyr er sikret med pant i eiendommen etter panteloven § 6-1. Gebyrene kan kreves inn av kommunen etter regler for innkreving av skatt.

§ 11-1. Innbetaling

Abonnementsgebyr og forbruksgebyr innkreves på felles faktura.

Avlesning av målt vannforbruk foretas minst én gang pr. år. Forbruksgebyret betales à konto basert på fjorårets forbruk. Avregning skjer fortrinnsvis på 1. termin (faktura) året etter. Dersom abonnentens vannforbruk har endret seg vesentlig fra siste måleravlesning, kan kommunen endre à konto beløpet.

Faktura sendes til abonnent.

Eiendommer med felles vannmåler og som har avtale med kommunen om felles fakturering, faktureres via en eier/fester av eiendommen eller særskilt avtalt regningsmottaker.

Årsgebyrene kreves inn over et antall terminer som fastsettes i gebyrregulativet.

§ 11-2. Manglende innbetaling

Dersom årsgebyret ikke er betalt innen en måned etter at den gebyrpliktige har mottatt andre gangs varsel om innbetaling, kan kommunen stenge den kommunale vannforsyningen til eiendommen så fremt kommunelegen ikke motsetter seg avstengingen.

Kommunen kan ilegge den gebyrpliktige et gebyr i forbindelse med avstengning og påsetting av vannforsyningen. Gebyret fremgår av gebyrregulativet.

§ 12. Klage og omgjøring

Det er ikke klageadgang på gebyrer som er fastsatt iht. kommunens gebyrregulativ, jamfør forvaltningslovens bestemmelser.

Enkeltvedtak truffet i medhold av denne forskriften, kan påklages til særskilt klagenemnd, jamfør forvaltningsloven § 28 andre ledd.

Gebyr må betales innen forfallsdato selv om gebyrvedtaket er påklaget.

§ 13. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft **1. januar 2020**.

Fra samme tid oppheves tidligere forskrifter vedrørende vann- og avløpsgebyr i Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner.

Høring av forslag til ny forskrift for vann- og avløpsgebyrer

Orkland kommune legger med dette forslag til ny vann- og avløpsforskrift ut på høring. Frist for innsending av uttalelser er satt til **dd. mmmm 2019**.

Høringssvar kan sendes **postmottak@orkdal.kommune.no** eller **PB 83, 7301 Orkanger**.

1 Bakgrunn

Agdenes, Meldal, Orkdal og deler av Snillfjord kommuner skal slå seg sammen til Orkland kommune fra 1. januar 2020, og i den forbindelse trenger den nye kommunen en felles lokal forskrift for vann og avløp. Rammene for kommunale vann- og avløpsgebyr fastsettes i kommunal forskrift. Fra 2012 er kommunens adgang til å kreve inn vann- og avløpsgebyrer hjemlet i *lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Forurensningsforskriften* fra 2004 fastsetter de overordnede rammene for gebyrene og hovedreglene om utregning og innkreving.

Vann- og avløpsgebyrene i Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner bygger på selvkostprinsippet, det vil si at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes inn gjennom de gebyrene som abonnentene betaler. Kommunen har etter forurensningsforskriften ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. Over- eller underskudd i det enkelte år skal henholdsvis avsettes til eller trekkes fra bundne driftsfond. Avsatt overskudd fra det enkelte år tilbakeføres til abonnentene i form av lavere årsgebyrer i løpet av en femårsperiode. Tilsvarende vil fremførbare underskudd dekkes inn over årsgebyret i løpet av en femårsperiode. Vann- og avløpsgebyrene skal ikke brukes til å finansiere andre deler av kommuneforvaltningen.

2 Oppsummering

I forslaget til ny forskrift er tilknytningsgebyret utformet slik at alle betaler én sats per eiendom. Tilknytningsgebyret beregnes ut ifra dimensjonen på inntaksledningen knyttet til eiendommen.

Ny vann- og avløpsforskrift foreslår å videreføre et todelt årsgebyr for både vann og avløp, med en fast og variabel del. Det er foreslått at boligeiendommer skal betale et fastgebyr per boenhet, mens næringseiendommer skal betale fastgebyr etter fastsatte kategorier basert på vannforsyningskapasitet. Bakgrunnen for inndelingen i kategorier er at kommunen må ta hensyn til at kommunens infrastrukturkostnader knyttet til vann og avløp er forholdsmessig høyere for storforbrukende abonnenter enn for boligeiendom.

Den variable delen av gebyret fastsettes etter målt eller stipulert forbruk. Ved stipulert forbruk foreslås det i ny forskrift at forbruket beregnes trinnvis ut fra eiendommens totale bruksareal for bolig- og fritidseiendom. Trinnene går frem av gebyrregulativet. Nærings, kombinasjons- og landbrukseiendom stipuleres særskilt, og det er her foreslått å benytte en omregningsfaktor på 2,5 m³ per m² bruksareal.

Simuleringen nedenfor viser en sammenligning av VA-gebyrene i 2019 ved ny og gjeldende VA-forskrifter. Grønn bakgrunn i tabellene nedenfor betyr at abonnenten vil betale mindre etter ny forskrift sammenlignet med hva abonnenten gjør i dag. Rød bakgrunn betyr at abonnenten vil betale mer etter ny forskrift. Denne fargekodingen er brukt gjennomgående i notatet. Ved simulering av gebyrene er det er tatt utgangspunkt i budsjetterte kostnader og inntekter i 2019, tilknyttet deltakerkommunene. Endring og harmonisering av tilknytningsgebyret er ikke hensyntatt.

Årsgebyr vann inkl. mva.	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Enebolig - 1 boenhet - m/vannmåler - 150 m ³	4 800	4 400	3 900	3 400	3 200
Enebolig - 1 boenhet - u/vannmåler - 200 m ²	5 100	4 800	4 600	6 500	4 000
Lite gårdsbruk - 6 fastledd - m/vannmåler - 2.000 m ³	32 600	27 000	16 000	26 300	28 200
Produksjonsbedrift - 100 fastledd - m/vannmåler - 60.000 m ³	902 600	734 600	393 000	745 500	680 300

Tabell 1 - Simulerte vanngebyrer ved ny og gammel vann- og avløpsforskrift

Årsgebyr avløp inkl. mva.	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Enebolig - 1 boenhet - m/vannmåler - 150 m ³	4 600	5 800	5 200	4 100	4 700
Enebolig - 1 boenhet - u/vannmåler - 200 m ²	4 900	6 300	6 400	4 600	6 300
Lite gårdsbruk - 6 fastledd - m/vannmåler - 2.000 m ³	31 900	36 400	27 100	33 200	46 200
Produksjonsbedrift - 100 fastledd - m/vannmåler - 60.000 m ³	887 400	994 100	715 900	943 800	1 205 400

Tabell 2 - Simulerte avløpsgebyrer ved ny og gammel vann- og avløpsforskrift

3 Forslag til ny forskrift for vann og avløp

I dette kapittelet skisseres hovedtrekkene og spesielle forhold i forslaget til ny forskrift for vann og avløp.

3.1 Tilknytningsgebyr

Ved tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsnett er det abonnenten som står for rørleggerkostnaden. Kommunen har således ikke direkte kostnader knyttet til tilknytningen. Kommunens kostnader er hovedsakelig knyttet til administrativ registrering av ny abonnent.

I forslaget til ny forskrift er tilknytningsgebyret foreslått krevd ved hendelsene beskrevet i forskriftens § 8.1 bokstav a) til c). Tilknytningsgebyret er utformet slik at det betales per eiendom, og at det beregnes ut ifra dimensjonen på inntaksledningen. For Agdenes og Meldal endres tilknytningsgebyret fra per bo-/bruksenhet til per eiendom.

Det legges ikke opp til å illegge tilknytningsgebyr ved til-/påbygg av eksisterende eiendom.

Samlede inntekter fra tilknytningsgebyr avhenger av nybyggings- og etableringsaktiviteten i kommunen og vil variere fra år til år. Dersom gebyrsatsen er høy vil mange tilknytninger medføre at tilknytningsgebyrinntektene utgjør en betydelig andel av årets gebyrinntekter. Dette vil kunne påvirke muligheten til å holde årsgebyret stabilt, siden årsgebyret må reduseres ved overskudd på selvkostkalkylen. Et lavt nivå på tilknytningsgebyret er i tråd med anbefalingen fra *Norsk Vann*.

Dersom kommunen overtar privat vann- og/eller avløpsanlegg kan kommunestyret i det enkelte tilfellet avgjøre hvorvidt tilknytningsgebyr skal beregnes, herunder eventuell rabatt.

Gebyrsatsen fastsettes årlig av kommunestyret og vil fremkomme av gebyrregulativet.

3.2 Todelt årsgebyr

Ny vann- og avløpsforskrift foreslår et todelt årsgebyr for både vann og avløp, med en fast del og en variabel del (tilsvarende alternativ 2 i figur 1). Valget av en todelt gebyrmodell begrunnes i at dette bedre vil fange opp tjenestenes kostnadssammensetning, samt at det gir anledning til å differensiere den faste delen av årsgebyret.

Samlede abonnementsgebyrinntekter skal fortrinnsvis dekke gebyrtjenestens forventede kapitalkostnader (kalkulatoriske renter og avskrivninger). Disse kostnadene kan ansees som faste og forbruksuavhengige.

3.3 Differensiert fastgebyr

I forslaget til ny forskrift foreslås det at boligeiendom og fritidsbolig skal betale fastgebyr som en fast sats per boenhet. Boligeiendom med hybel eller sokkelleilighet betaler ikke fastgebyr for første boenhet som er hybel eller sokkelleilighet. Nærings- og kombinasjonseiendom skal betale fastgebyr etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet. Bakgrunnen for inndelingen i kategorier er at kommunen må ta hensyn til at kommunens infrastrukturkostnader knyttet til vann og avløp er forholdsmessig høyere for storforbrukende abonnenter enn for boligeiendom. I gjeldende gebyrregulativ for Agdenes og Meldal er abonnementsgebyret likt for både private og næring. Næringsabonnenter i ny forskrift vil bli inndelt i ni ulike kategorier som gir fra ett til trehundre abonnementsgebyrer.

Næringskategorier	Antall fastledd	m ³ lav	m ³ høy	Abonnenter vann	Abonnenter avløp
Kategori 1	1	0	300	270	208
Kategori 2	3	300	1 000	402	212
Kategori 3	6	1 000	3 000	153	70
Kategori 4	12	3 000	6 000	27	11
Kategori 5	24	6 000	20 000	20	16
Kategori 6	50	20 000	50 000	4	4
Kategori 7	100	50 000	150 000	1	0
Kategori 8	150	150 000	500 000	2	0
Kategori 9	300	500 000	1 000 000	0	0

Tabell 3 - Differensierte fastgebyr for næringsseiendom

Den enkelte næringsseiendom skal betale et gitt antall abonnementsgebyr etter denne tabellen basert på eiendommens høyeste vannforbruk i årene 2014-2019. Dette er en god og tilgjengelig tilnærming på forsyningskapasiteten til den enkelte eiendom og dermed også på kommunens infrastrukturkostnader per storforbrukende næringsseiendom.

Praksisen er i bruk i flere kommuner. Uten en slik vekting ville hver næringsabonnent bare betalt ett abonnementsgebyr uavhengig av eiendommens relative andel av kommunens produksjons-/håndteringskapasitet. Dette ville resultert i en uheldig skjevdeling av kapitalkostnadene mellom bolig- og næringsseiendommer. Antall fastledd følger en avtakende funksjon gitt vannforbruk.

3.3.1 Endring av tilordnet kategori for abonnementsgebyr

Det er ikke lagt opp til at tilordnet kategori for den enkelte eiendom skal kunne endres på basis av en reduksjon i vannforbruket. Det er flere årsaker til dette:

- Fastleddet skal dekke kommunens kostnader knyttet til den teoretiske leveringskapasiteten til hver abonnent.
- Kommunens infrastruktur avskrives lineært over 20 år (vannbehandlingsanlegg/reanseanlegg) og 40 år (vann- og avløpsledninger) slik at de faste kostnadene er relativt stabile over tid og er upåvirket av endringer i den enkelte abonnents varierende vannforbruk.
- Siden kommunens kostnader innenfor vann og avløp i sin helhet skal dekkes av abonnentene medfører endringer av kategoritilhørighet en kostnadsforskyvning fra en gruppe abonnenter til en annen.
- Dersom en abonnent gis anledning til å «søke» om tilordning til en annen kategori vil dette kunne få en uheldig smitteeffekt samtidig som det kan føre til en uønsket «etterspørsel» etter politisk (sær-)behandling.
- Stadig endring av kategoritilhørighet for et stort antall næringsabonnenter kan påføre kommunen kostnader med å oppdatere fakturasystemet.

EDM anbefaler sterkt å revidere kategoritilhørighet ved jevne mellomrom, f.eks. hvert femte år. Vi anbefaler da å se på forbruksdata fra årene 2014 og frem til sist avleste målerstand for den enkelte eiendom. Det høyeste vannforbruket i perioden bør legges til grunn for kategoritilhørighet.

Enkelte næringsseiendommer har ikke vannmåler og betaler følgelig abonnementsgebyr etter areal. Dersom slike eiendommer utstyres med vannmåler bør kommunen endre tilordnet kategori etter to til tre år med måleravlesninger.

Samlet inntekt fra abonnementsgebyr skal dekke kommunens kapitalkostnader, dvs. kostnader knyttet til kommunens infrastruktur. En abonnent kan redusere årsgebyr for vann og avløp ved å senke vannforbruket.

3.4 Variabelt gebyr

Regelverket gir begrensede muligheter til å differensiere det variable forbruksgebyret. Det anbefales å operere med samme gebyr per m³ for alle abonnentgrupper. Gebyret fastsettes som hovedregel etter målt forbruk for øvrige eiendommer og unntaksvis etter stipulert forbruk der vannmåler ikke er installert.

Ved stipulert forbruk foreslås det i ny forskrift at forbruket beregnes trinnvis ut fra eiendommens totale bruksareal (BRA) for bolig- og fritidseiendom. Trinnene fremgår av gebyrregulativet. Dette er tilsvarende som i gjeldende forskrifter. Årsaken til inndelingen i trinn, er at matrikkelen i flere av deltakerkommunene er mangelfulle. Nærings-, kombinasjons og landbrukseiendom stipuleres særskilt, og det er benyttet en omregningsfaktor på 2,5 m³ per m² BRA i simuleringen.

I forslaget til ny forskrift fremgår det at areal til garasjer, uthus, naust mv. ikke inngår i beregningen av totalt BRA for eiendommen.

Gebyr for midlertidig tilknytning er innarbeidet i bestemmelsen om gebyr etter målt forbruk (variabel del av årsgebyret). Imidlertid kan kravet om vannmåler fravikes dersom vannforbruket kan fastsettes på andre måter. I tilfeller der det ikke er mulig å installere vannmåler kan kommunen fastsette et stipulert forbruk.

3.5 Trinn for stipulert forbruk

Regelverket understreker at det stipulerte forbruket skal i størst mulig grad tilsvare reelt forbruk. I dagens gebyrregulativ for alle deltakerkommunene stipuleres helårsboliger trinnvis. I følge Norsk Vann (2011) bør stipulert forbruk beregnes med utgangspunkt i en omregningsfaktor fra m² BRA til m³. Omregningsfaktoren for stipulert årlig forbruk er anbefalt å ligge mellom 1,1 – 1,3 m³ per m² bruksareal. Det anbefales derfor at en trinnvis kategorisering ikke blir for grovmasket, og at alle boliger i de ulike trinnene i utgangspunktet er innenfor spennvidden 1,1-1,3 m³ per m² BRA. På grunn av mangelfulle matrikler i deltakerkommunene kan dette være problematisk. Det er derfor lagt til grunn en mer grovmasket trinninndeling i simuleringen.

Det er i ny forskrift foreslått å videreføre en trinnvis stipulering for boligeiendom. Nærings-, kombinasjons- og landbrukseiendom stipuleres særskilt med en omregningsfaktor fra m² bruksareal til m³. Trinnene og omregningsfaktoren fastsettes i gebyrregulativet.

3.6 Særskilt om vannmåler mv.

Gjeldende forskrifter i Agdenes og Meldal tar utgangspunkt i at vannmålere eies av den enkelte abonnent. I forslag til ny forskrift foreslås det at vannmålere eies av kommunen, slik som i Orkdal og Snillfjord i dag. Kommunen skal bestemme type, plassering og størrelse. Abbonnten betaler en årlig leie for anskaffelse og vedlikehold av vannmåleren.

I forslag til ny forskrift åpnes det for at kommunen kan fastsette årsgebyret skjønnsmessig etter purring dersom abonnenten unnlater å foreta avlesning. Kommunen kan selv foreta avlesning uten ytterligere varsel til abonnenten, og kreve særskilt gebyr for dette (oppmøtegebyr for avlesning av vannmåler). Oppmøtegebyret fastsettes årlig i gebyrregulativet.

4 Gebyrsimulering

Den nye VA-forskriften danner grunnlaget for et nytt gebyrregulativ. Regulativet vedtas årlig av kommunestyret og følgende gebyrsimuleringer er kun en eksempelvis oppstilling. Simuleringen nedenfor viser en sammenligning av VA-gebyrene i 2019 ved ny og gjeldende VA-forskrifter. Alle priser er inkludert mva.

4.1 Forbruks- og abonnementsgebyr ved ny forskrift

Tabell 4 og tabell 5 nedenfor viser forbruks- og abonnementsgebyr for vann og avløp ved ny og gjeldende vann- og avløpsforskrifter. Det er lagt til grunn at abonnementsgebyret skal dekke 100 prosent av kapitalkostnadene for vann og avløp, gitt at kapitalkostnadene ikke utgjør mer enn 50 prosent av totale kostnader.

Boligeiendom, herunder fritidsbolig, skal betale abonnementsgebyr som en fast sats per boenhet. Nærings- og kombinasjonseiendommer skal betale abonnementsgebyrer etter vektete kategorier, som igjen er basert på historisk vannforbruk.

Vann 2019 inkl. mva.	Enhet	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Abonnementsgebyr	kr/abonnet	2 563	2 591	2 953	1 535	2 055
Forbruksgebyr	kr/m ³	15,00	12,20	6,50	12,40	7,91

Tabell 4 - Forbruks- og abonnementsgebyr ved ny og gjeldende vann- og avløpsforskrift, Vann

Avløp 2019 inkl. mva.	Enhet	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Abonnementsgebyr	kr/abonnet	2 400	3 330	3 395	1 780	2 251
Forbruksgebyr	kr/m ³	14,75	16,51	11,88	15,70	16,34

Tabell 5 - Forbruks- og abonnementsgebyr ved ny og gjeldende vann- og avløpsforskrift, Avløp

4.2 Årsgebyr bolig med vannmåler

Mindretallet av private vann- og avløpsabbonenter betaler i dag etter målt forbruk. Tabell 6 og tabell 7 viser vann- og avløpsgebyrer ved ny og gjeldende VA-forskrifter for boligeiendommer med én boenhet og tre ulike størrelser for målt forbruk; 60, 120 og 180 m³.

Årsgebyr vann inkl. mva.	m ³	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Bolig med vannmåler	60	3 500	3 300	3 300	2 300	2 500
Bolig med vannmåler	120	4 400	4 100	3 700	3 000	3 000
Bolig med vannmåler	180	5 300	4 800	4 100	3 800	3 500

Tabell 6 - Simulerte vanngebyrer for ulike boligeiendommer med én boenhet og vannmåler

Årsgebyr avløp inkl. mva.	m ³	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Bolig med vannmåler	60	3 300	4 300	4 100	2 700	3 200
Bolig med vannmåler	120	4 200	5 300	4 800	3 700	4 200
Bolig med vannmåler	180	5 100	6 300	5 500	4 600	5 200

Tabell 7 - Simulerte avløpsgebyrer for ulike boligeiendommer med én boenhet og vannmåler

Tabell 8 nedenfor viser totaleffekten for en boligabonnent som betaler etter målt forbruk for vann og avløp.

Årsgebyr vann og avløp inkl. mva.	m ³	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Bolig med vannmåler	60	6 800	7 600	7 400	5 000	5 700
Bolig med vannmåler	120	8 600	9 400	8 500	6 700	7 200
Bolig med vannmåler	180	10 400	11 100	9 600	8 400	8 700

Tabell 8 – Totalt årsgebyr ved målt forbruk for vann og avløp

4.3 Årsgebyr bolig uten vannmåler

De fleste private vann- og avløpsabonnenter i deltakerkommunene betaler i dag etter stipulert forbruk. Tabell 9 og tabell 10 viser vann- og avløpsgebyrer ved ny og gjeldende vann- og avløpsforskrifter for boligeiendommer uten vannmåler. Det er tatt utgangspunkt i én boenhet og tre ulike størrelser for bruksareal; 80, 120 og 180 m².

Årsgebyr vann inkl. mva.	m ²	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Bolig uten vannmåler	80	3 900	4 200	4 000	4 100	2 800
Bolig uten vannmåler	120	5 100	4 800	4 600	4 900	3 300
Bolig uten vannmåler	180	5 100	4 800	4 600	6 500	4 000

Tabell 9 - Simulerte vanngebyrer for ulike boligeiendommer med én boenhet og stipulert forbruk

Årsgebyr avløp inkl. mva.	m ²	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Bolig uten vannmåler	80	3 700	5 500	5 300	3 200	3 900
Bolig uten vannmåler	120	4 900	6 300	6 400	3 600	4 900
Bolig uten vannmåler	180	4 900	6 300	6 400	4 600	6 300

Tabell 10 - Simulerte avløpsgebyrer for ulike boligeiendommer med én boenhet og stipulert forbruk

Tabell 11 nedenfor viser totaleffekten for en abonnent som betaler etter stipulert forbruk for vann og avløp.

Årsgebyr vann og avløp inkl. mva.	m ²	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Bolig uten vannmåler	80	7 600	9 700	9 300	7 300	6 700
Bolig uten vannmåler	120	10 000	11 100	11 000	8 500	8 200
Bolig uten vannmåler	180	10 000	11 100	11 000	11 100	10 300

Tabell 11 - Totalt årsgebyr ved stipulert forbruk for vann og avløp

4.4 Årsgebyr næring

Tabell 12 og tabell 13 nedenfor viser vann- og avløpsgebyrer ved ny og gjeldende vann- og avløpsforskrift for næringsseiendommer. Det er tatt utgangspunkt i fire ulike størrelser for målt forbruk; 150, 2.000, 20.000 og 200.000 m³.

Årsgebyr vann inkl. mva.	m ³	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Næring - Liten butikk	150	4 800	4 400	3 900	3 400	3 200
Næring - Lite gårdsbruk	2 000	32 600	27 000	16 000	26 300	28 200
Næring - Produksjonsbedrift	20 000	302 600	246 600	133 000	249 500	207 600
Næring - Stor produksjonsbedrift	200 000	3 002 600	2 442 600	1 303 000	2 481 500	1 890 800

Tabell 12 - Simulerte vanngebyrer for ulike næringsseiendommer

Årsgebyr avløp inkl. mva.	m ³	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Næring - Liten butikk	150	4 600	5 800	5 200	4 100	4 700
Næring - Lite gårdsbruk	2 000	31 900	36 400	27 100	33 200	46 200
Næring - Produksjonsbedrift	20 000	297 400	333 600	240 900	315 800	380 800
Næring - Stor produksjonsbedrift	200 000	2 952 400	3 305 800	2 378 400	3 141 800	3 605 200

Tabell 13 - Simulerte avløpsgebyrer for ulike næringsseiendommer

Tabell 14 nedenfor viser totaleffekten for en næringsabonnent som betaler etter målt forbruk for vann og avløp.

Årsgebyr vann og avløp inkl. mva.	m ³	Agdenes	Meldal	Orkdal	Snillfjord	Ny forskrift
Næring - Liten butikk	150	9 400	10 200	9 100	7 500	7 900
Næring - Lite gårdsbruk	2 000	64 500	63 400	43 100	59 500	74 400
Næring - Produksjonsbedrift	20 000	600 000	580 200	373 900	565 300	588 400
Næring - Stor produksjonsbedrift	200 000	5 955 000	5 748 400	3 681 400	5 623 300	5 496 000

Tabell 14 - Totalt årsgebyr ved målt forbruk for vann og avløp

5 Gjeldende lokal forskrift – Agdenes kommune

Gjeldende forskrift i Agdenes kommune heter *Forskrift om vann- og avløpsgebyrer* og er hjemlet i *lov av 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter*. Forskriften ble vedtatt av Agdenes kommunestyre 15. desember 2010.

5.1 Tilknytningsgebyr

Dagens tilknytningsgebyr faktureres samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis eller når eksisterende bygg kobles til kommunens vann- og/eller avløpsnett. Nybygg eller utvidelser av eksisterende bebyggelse på mer enn 30 m² bruksareal medfører nytt tilknytningsgebyr. Tabell 15 nedenfor viser tilknytningsgebyret for 2019.

Tilknytningsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Hytte og fritidsbolig	6 250	9 375
Andre bygg: bolig, næringsbygg, off. bygg	12 500	9 375

Tabell 15 - Tilknytningsgebyr 2019, Agdenes kommune

5.2 Årsgebyr

Etter gjeldende forskrift betaler vann- og avløpsabonentene i Agdenes kommune et todelt årsgebyr. Dette innebærer at abonnentene belastes et abonnementsgebyr, uavhengig av forbruk, og et variabelt ledd som er fastsatt på grunnlag av målt eller stipulert forbruk. Dette tilsvarer alternativ 2 i figur 1. Stipulert forbruk er basert på beregningen av bruksareal i henhold til NS-3940 og gitte intervaller som fremkommer av gebyrregulativet. Det er for øvrig ikke oppgitt en bestemt omregningsfaktor fra m² til m³ for stipulert forbruk. Tabell 16 under viser forbruks- og abonnementsgebyret for Agdenes kommune i 2019.

Forbruks- og abonnementsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Abonnementsgebyr	2 563	2 400
Forbruksgebyr pr. m ³	15,00	14,75

Tabell 16 - Forbruks- og abonnementsgebyr 2019, Agdenes kommune

I tabell 17 under vises eksempler på årsgebyr for både målt og stipulert forbruk for boligabonnenter.

Årsgebyr 2019	m ³	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	100	4 063	3 875
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	150	4 813	4 613
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	200	5 563	5 350
Bolig - Stipulert forbruk (60 m ²) + abn.gebyr	90	3 913	3 728
Bolig - Stipulert forbruk (120 m ²) + abn.gebyr	170	5 113	4 908
Bolig - Stipulert forbruk (180 m ²) + abn.gebyr	170	5 113	4 908

Tabell 17 - Årsgebyr 2019, Agdenes kommune

I beregningene for årsgebyr er det benyttet intervallene for stipulert forbruk gitt av tabell 18 nedenfor.

Intervaller 2019	Stipulert m ³ Vann	Stipulert m ³ Avløp
Bolig/leilighet (0-89 m ²)	90	90
Bolig/leilighet (90-299 m ²)	170	170
Bolig/leilighet (>300 m ²)	240	240

Tabell 18 - Intervaller for boligabonnenter med stipulert forbruk 2019, Agdenes kommune

6 Gjeldende lokal forskrift – Meldal kommune

Gjeldende forskrift i Meldal kommune heter *Forskrift om vann- og avløpsgebyrer i Meldal kommune* og er hjemlet i *lov av 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter*. Forskriften ble vedtatt av Meldal kommunestyre 19. desember 2002.

6.1 Tilknytningsgebyr

Dagens tilknytningsgebyr faktureres samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis eller når eksisterende bygg kobles til kommunens ledning. Engangsgebyret betales for bebygd eiendom eller ved førstegangs oppføring av bygg på eiendom, som blir tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsnett. Tabell 19 nedenfor viser tilknytningsgebyret for 2019.

Tilknytningsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Hytte og fritidsbolig	6 250	9 375
Andre bygg: bolig, næringsbygg, off. bygg	12 500	18 750

Tabell 19 - Tilknytningsgebyr 2019, Meldal kommune

6.2 Årsgebyr

Etter gjeldende forskrift betaler vann- og avløpsabonnentene i Meldal kommune et todelt årsgebyr. På samme måte som for Agdenes kommune innebærer dette at abonnentene belastes et abonnementsgebyr, uavhengig av forbruk, og et variabelt ledd som er fastsatt på grunnlag av målt eller stipulert forbruk. Dette tilsvarer alternativ 2 i figur 1. Stipulert forbruk er basert på beregningen av bruksareal i henhold til NS-3940 og gitte intervaller som fremkommer av gebyrregulativet. Det er for øvrig ikke oppgitt en bestemt omregningsfaktor fra m² til m³ for stipulert forbruk. Driftsbygninger i landbruket som ikke har måler, betaler etter antall GDE. Intervallene for dette fremkommer også av gebyrregulativet. I tabell 20 under vises forbruks- og abonnementsgebyret for Meldal kommune i 2019.

Forbruks- og abonnementsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Abonnementsgebyr	2 591	3 330
Forbruksgebyr pr. m ³	12,20	16,51

Tabell 20 - Forbruks- og abonnementsgebyr 2019, Meldal kommune

I tabell 21 under vises eksempler på årsgebyr for både målt og stipulert forbruk for boligabonnenter.

Årsgebyr 2019	m ³	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	100	3 811	4 981
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	150	4 421	5 807
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	200	5 031	6 633
Bolig - Stipulert forbruk (60 m ²) + abn.gebyr	130	4 177	5 477
Bolig - Stipulert forbruk (120 m ²) + abn.gebyr	180	4 787	6 302
Bolig - Stipulert forbruk (180 m ²) + abn.gebyr	180	4 787	6 302

Tabell 21 - Årsgebyr 2019, Meldal kommune

I beregningene for årsgebyr er det benyttet intervallene for stipulert forbruk gitt av tabell 22 under.

Intervaller 2019	Sipulert m ³ Vann	Sipulert m ³ Avløp
Bolig/leilighet (0-90 m ²)	130	130
Bolig/leilighet (91-299 m ²)	180	180
Bolig/leilighet (>300 m ²)	250	250
Tillegg svømmebasseng	60	60

Tabell 22 - Intervaller for boligabonnenter med stipulert forbruk 2019, Meldal kommune

7 Gjeldende lokal forskrift – Orkdal kommune

Gjeldende forskrift i Orkdal kommune heter *Forskrift for vann- og avløpsgebyrer* og er hjemlet i lov av 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg. Forskriften ble vedtatt av Orkdal kommunestyre 16. desember 1999, men siste vedtatte endring hadde virkningsdato 1. januar 2015.

7.1 Tilknytningsgebyr

Dagens tilknytningsgebyr faktureres per eiendom og når eiendom som det er hus på blir tilknyttet kommunal vann- og/eller avløpsledning. Det må også betales tilknytningsgebyr ved utvidelse av eksisterende bygg der utvidelsen fører til samlet bruksareal større enn 350 m². I følge forskriften blir engangsgebyret fastsatt i forhold til størrelsen på huset, mens det i gebyrregulativet for 2019 kun er oppgitt en sats. Tabell 23 under viser tilknytningsgebyret for 2019.

Tilknytningsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Engangsgebyr for tilknytning	16 250	16 250

Tabell 23 - Tilknytningsgebyr 2019, Orkdal kommune

7.2 Årsgebyr

Etter gjeldende forskrift betaler vann- og avløpsabonnentene i Orkdal kommune et todelt årsgebyr. På samme måte som for Agdenes og Meldal kommuner tilsvarer dette alternativ 2 i figur 1; et fast ledd og et variabelt ledd. Stipulert forbruk er basert på beregningen av bruksareal i henhold til NS-3940 og ulike omregningsfaktorer fra m² bruksareal til m³. Omregningsfaktorene er henholdsvis 2,0 m³/m² for bruksareal inntil 100 m², og 1,0 m³/m² for bruksareal over 100 m². Andre bygg benytter en omregningsfaktor tilsvarende 2,5 m³/m². I forskrift er det også fastsatt intervaller for stipulering. Tabell 24 under viser forbruks- og abonnementsgebyret for Orkdal kommune i 2019.

Forbruks- og abonnementsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Abonnementsgebyr bolig	2 953	3 031
Abonnementsgebyr ikke-bolig	8 046	9 944
Abonnementsgebyr redusert ikke-bolig	2 953	3 031
Abonnementsgebyr fritidsbolig	1 476	1 531
Forbruksgebyr pr. m ³	6,50	10,63

Tabell 24 - Forbruks- og abonnementsgebyr 2019, Orkdal kommune

I tabell 25 under vises eksempler på årsgebyr for både målt og stipulert forbruk for boligabonnenter.

Årsgebyr 2019	m ³	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	100	3 603	4 094
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	150	3 928	4 625
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	200	4 253	5 156
Bolig - Stipulert forbruk (60 m ²) + abn.gebyr	160	3 993	4 731
Bolig - Stipulert forbruk (120 m ²) + abn.gebyr	250	4 578	5 688
Bolig - Stipulert forbruk (180 m ²) + abn.gebyr	250	4 578	5 688

Tabell 25 - Årsgebyr 2019, Orkdal kommune

I beregningene for årsgebyr er det benyttet intervallene for stipulert forbruk gitt av tabell 26 under. Boliger med større bruksareal enn hva tabellen tilsier, benytter omregningsfaktorene over.

Intervaller 2019	Stipulert m ³ Vann	Stipulert m ³ Avløp
Bolig (0-80 m ²)	160	160
Bolig (81-350 m ²)	250	250

Tabell 26 - Intervaller for boligabonnenter med stipulert forbruk, Orkdal kommune

8 Gjeldende lokal forskrift – Snillfjord kommune

Gjeldende forskrift i Snillfjord kommune heter *Forskrift for vann- og avløpsgebyrer* og er hjemlet i *lov av 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg*. Forskriften ble vedtatt av Snillfjord kommunestyre 31. oktober 2013.

8.1 Tilknytningsgebyr

Dagens tilknytningsgebyr faktureres for nybygg eller utvidelse av eksisterende bygg når utvidelsen er større enn 50 m², og bebygd eiendom som blir tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett. Bebygd eiendom som kommunen krever tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett, i henhold til plan- og bygningsloven, skal også betale tilknytningsgebyr. Engangsgebyret varierer avhengig av kategori, der det i hovedsak splittes opp i fritidsbebyggelse, campingplasser/utleieenheter, boligbebyggelse, gårdsbebyggelse og annen bebyggelse. I tabell 27 under vises tilknytningsgebyret for boligbebyggelse i 2019.

Tilknytningsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Bolig (0-120 m ²)	25 675	21 600
Bolig (121-150 m ²)	30 815	22 940
Bolig (>150 m ²)	36 465	24 290

Tabell 27 - Tilknytningsgebyr for boligabonnenter 2019, Snillfjord kommune

8.2 Årsgebyr

Etter gjeldende forskrift betaler vann- og avløpsabonnentene i Snillfjord kommune et todelt årsgebyr. På samme måte som for Agdenes, Meldal og Orkdal kommuner tilsvarende dette alternativ 2 i figur 1. Stipulert forbrukes fastsettes i forhold til bebyggelsens størrelse og bruksformål på samme måte som for tilknytningsgebyret, der enhetspris og kategoriseringen fremkommer av gebyrregulativet. Tabell 28 under viser forbruks- og abonnementsgebyret for Snillfjord kommune i 2019.

Forbruks- og abonnementsgebyr 2019	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Abonnementsgebyr	1 535	1 780
Forbruksgebyr pr. m ³	12,40	15,70

Tabell 28 - Forbruks- og abonnementsgebyr 2019, Snillfjord kommune

I tabell 29 under vises eksempler på årsgebyr for både målt og stipulert forbruk for boligabonnenter.

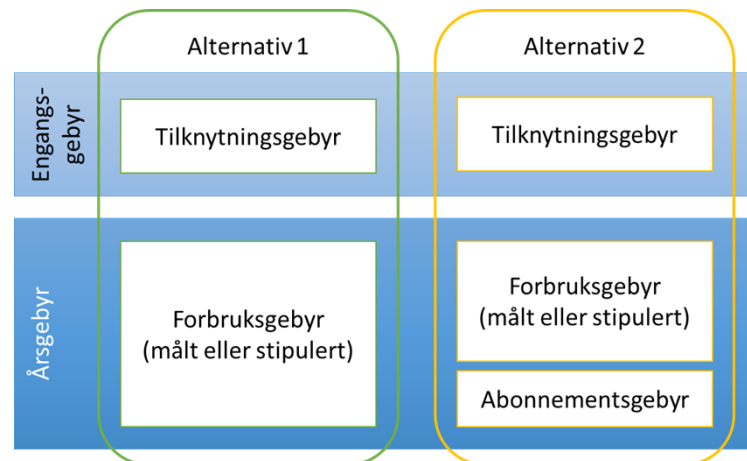
Årsgebyr 2019	m ³	Vann inkl. mva.	Avløp inkl. mva.
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	100	2 775	3 350
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	150	3 395	4 135
Bolig - Målt forbruk + abn.gebyr	200	4 015	4 920
Bolig - Stipulert forbruk (60 m ²) + abn.gebyr	-/-	3 320	2 730
Bolig - Stipulert forbruk (120 m ²) + abn.gebyr	-/-	4 885	3 640
Bolig - Stipulert forbruk (180 m ²) + abn.gebyr	-/-	6 500	4 615

Tabell 29 - Årsgebyr 2019, Snillfjord kommune

9 Nærmere om sentrale regler

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg, samt tilhørende forskrift, sier at kommunene kan dekke inn inntil 100 % av sine kostnader til vannforsyning og avløpshåndtering gjennom gebyrer. Videre sier lovens tilhørende forskrift at gebyrene skal bestå av engangsgebyr for tilknytning og årlige gebyrer. Ved beregning av selvkost bør de til enhver tid gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester legges til grunn.

De årlige gebyrene skal enten beregnes på grunnlag av vannforbruk alene, eller en todelt gebyrordning med en fast og en variabel del. Figur 1 skisserer de to alternativene.

Figur 1 - Vann- og avløpsgebyrer

9.1 Tilknytningsgebyr

Tilknytningsgebyret er et engangsgebyr. Det skal ikke kreves nytt gebyr ved ominnredning eller bruksendring. Kommunen har anledning til å vedta i lokal forskrift at det skal kreves et tillegg i gebyret ved tilbygg eller påbygg. Kommunen kan da bestemme at tilleggsgebyret bare skal betales når utvidelsen utgjør et visst minsteareal.

9.1.1 Kostnadsgrunnlag

I forskriften med kommentarer er det ikke spesifisert hvilke kostnader som skal dekkes inn gjennom tilknytningsgebyret, men intensjonen er at det skal dekke en forholdsmessig del av kommunens samlede kostnader med vannforsyning og avløp. Gebyret skal beregnes for den enkelte faste eiendom eller for den enkelte boenhet på eiendommen.

9.1.2 Anledning til å kreve inn gebyret

Plikt til å betale engangsgebyr for tilknytning oppstår når en ellers gebyrpliktig eiendom blir bebyggt, eller når gebyrplikt for bebyggt eiendom inntreffer etter *lov om kommunale vass- og avløpsanlegg* § 3. Kommunen bestemmer når gebyrene forfaller til betaling. Det kan ikke stilles krav om betaling av tilknytningsgebyr før utstedelse av byggetillatelse.

9.2 Årsgebyr

9.2.1 Beregningsmåte

Årsgebyr kan beregnes på to forskjellige måter. Gebyret kan beregnes utelukkende på bakgrunn av vannforbruk, eller kommunen kan velge en todelt gebyrordning hvor årsgebyret består av en fast og en variabel del hvor den variable delen beregnes ut fra vannforbruk. Vannforbruket kan enten være målt eller stipulert ut fra bebyggelsens størrelse. Det er ikke tillatt å fastsette minimumsgebyrer. Dersom årsgebyret beregnes ut fra stipulert forbruk, skal det stipulerte forbruket i størst mulig grad tilsvare reelt forbruk.

Hvis vannforbruket stipuleres, skal for boligeiendommer bebyggelsens areal legges til grunn, da dette antas å gi best uttrykk for vannforbruket over en lengre periode.

Kommunen avgjør selv om tidligere arealberegninger skal benyttes, eller om det skal foretas ny beregning. Kommunen må i den kommunale forskriften redegjøre for de beregningsprinsippene som ligger til grunn for å fastslå

stipulert forbruk for ulike bruksareal. Det kan tas hensyn til bebyggelsens art og bruk, samt eiendommens størrelse og beskaffenhet. Prinsipielt gjelder at vannmengde inn = avløpsmengde ut.

Både kommunen og den enkelte gebyrpliktige kan kreve at årsforbruket skal fastsettes ut fra målt forbruk. Den enkelte gebyrpliktige må selv bekoste slik måling, og målingen må utføres med vannmåler etter kommunens anvisning.

9.2.2 Eiendom som ikke brukes som bolig (næring mv.)

For næringseiendom og andre eiendommer som ikke brukes som bolig, er hovedregelen at årsforbruket, eventuelt den variable delen av årsgebyret, beregnes på grunnlag av målt vannforbruk. Er det ikke installert vannmåler, kan det fastsettes særlige regler eller inngås særlige avtaler om beregning av gebyret.

Kommunen har begrenset adgang til å sette lavere gebyrer for disse eiendommene enn det som ville følge av kommunens ordinære beregningsmåte for boligeiendommer. Det er ikke adgang til å fastsette en ren kvantumsrabatt for storforbrukere av vann.

For gartnerier, gårdsbruk og annen virksomhet hvor avløpsmengden avviker vesentlig fra vannforbruket, kan det inngås avtale basert på avvikende avløpsmengde.

Det kan gjøres fradrag for vann som går inn i bedriftens produkter, eller av andre grunner ikke slippes ut i avløpsnett fra næringseiendommer og andre eiendommer nevnt ovenfor.

For eiendom der kommunens kostnader ved vannproduksjonen er vesentlig lavere enn den øvrige vannproduksjonen, kan forbruksgebyret for vann reduseres etter avtale.

Det kan beregnes økt avløpsvannmengde i forhold til målt vannforbruk dersom overvann føres til avløp. For eiendommer med installert sprinkleranlegg kan det gjøres særlige avtaler slik at kommunens kostnader blir dekket.

9.2.3 Fastsettelse av særlige regler

Det kan fastsettes særlige regler for eksempel for bebyggelse som bare er i bruk deler av året, som har et særlig stort areal i forhold til vannforbruk og avløpsmengde eller som har tomt som medfører stort vannforbruk. Andre kriterier, som for eksempel gebyrpliktiges privatøkonomi, antall personer eller antall våtrom i huset, kan ikke legges til grunn for gebyrberegningen. Bestemmelsen gir adgang til å fastsette ulike beregningsmåter for eiendommer med ulik bruk. Dette innebærer ikke at selve prisen per m³ vann/avløp kan settes forskjellig for de ulike eiendommene.

9.2.4 Abonnementsgebyr (fast del i todelt modell)

En eventuell fast del (abonnementsgebyr) skal være stabil og ikke avspeile variasjon i forbruk. Den faste delen av årsgebyret bør ikke hindre den enkelte abonnent i å kunne påvirke eget årsgebyr gjennom å regulere vannforbruket. Ved ressursknapphet kan kommunen vurdere å fastsette gebyret på grunnlag av forbruk alene, det vil si at gebyret bare er basert på en forbruksavhengig variabel del.

Generelt er det vanlig at den faste delen gjenspeiler de faste kostnadene (typisk kapitalkostnader) knyttet til tjenesten. Samtidig anbefales det at abonnementsgebyret ikke overstiger 50 % av årsgebyrinntektene. Dette for å fremme vannsparing.

9.2.5 Ulike gebyrsatser

Utgangspunktet er at de samme gebyrsatsene skal gjelde i hele kommunen. Følgende unntak gjelder:

1. Tilknytningsgebyret kan differensieres avhengig av om den gebyrpliktige har betalt refusjon etter plan- og bygningsloven eller andre former for opparbeidelseskostnader for tekniske anlegg som er utført etter planer godkjent av kommunen. Regler om differensierte gebyrsatser må fastsettes i kommunens forskrift.
2. Det kan fastsettes ulike gebyrsatser for tilknytning- og årsgebyr dersom et vann- eller avløpsanlegg eller større enhet av dette medfører vesentlig høyere eller lavere kostnader enn de øvrige. Det kan kun fastsettes lavere gebyrsatser dersom kostnadene med å forsyne forbrukerne med vann i et vannforsyningsområde er mindre kostbart enn i et annet vannforsyningsområde i kommunen. Med gebyrsats menes kostnad per måleenhet for årsgebyr eller tilknytningsgebyr. Forbrukerkjøpsloven gir imidlertid forbruker mulighet til å kreve et passende prisavslag på levert vann dersom vannkvaliteten er dårlig i perioder.
3. Det kan videre fastsettes ulike gebyrsatser for tilknytnings- og årsgebyr for ulike boligkategorier, der det er ulike kostnader forbundet med betjening av ulike boligkategorier. For eksempel kan det fastsettes lavere gebyrsatser for blokkleiligheter på bakgrunn av at kostnadene med ledningsnett er lavere per boenhet for disse boligkategoriene enn for mer spredte boligheter.

4. Det kan fastsettes høyere gebyrsats for avløpsvann som er mer forurenset enn vanlig kommunalt avløpsvann, og som det koster kommunen mer å behandle.

Begrensninger som fremgår ovenfor gjelder ikke fordelingen av den faste delen av årsgebyret ved bruk av todelt gebyrordning.

9.2.6 Andre forhold

Kommunen kan ikke ilegge tilleggsgebyr eller øke gebyrsatsen ved manglende etterlevelse av pålegg. Imidlertid kan kommunen kreve dekket faktiske direkte kostnader som kommunen har pga. manglende etterlevelse av pålegg knyttet til den enkelte eiendom.

Ved omlegging eller utbedring av avløpsledninger kan kommunen kreve at eier av tilknyttet stikkledning foretar tilsvarende omlegging eller utbedring.

Unnlater gebyrpliktig å etterkomme pålegg om utbedring av lekkasjer som medfører forurensing kan det fastsettes tvangsmulkt. Vedtak om tvangsmulkt fastsettes i henhold til *forurensningslovens* § 73. Kommunen har myndighet til å vedta tvangsmulkt på de områdene hvor de etter loven og forskrifter ellers har forurensningsmyndighet. Tvangsmulkten skal ha en størrelse som gjør det ulønnsomt å ikke følge kravet. Innkrevd tvangsmulkt tilfaller staten. Se § 9-8 i forslag til ny forskrift.

Om renteplikt ved for sen betaling eller tilbakebetaling av vann- og avløpsgebyrer gjelder reglene i *lov 6. juni 1975 nr. 29 om egedomsskatt til kommunane* § 26 tilsvarende. Forfalt krav på årsgebyr er sikret med pant i eiendommen etter *panteloven* § 6-1.

Lokale forskrifter for fastsettelse av vann- og avløpsgebyrer er fortsatt gjeldende, så fremt de ikke er i strid mot kravene i kapittel 16 i *forurensningsforskriften* eller inntil kommunen bestemmer noe annet. Forskrifter med minimumsgebyrer skulle vært endret før 1.1.2008.

10 Arbeidsgruppen

Forslag til ny forskrift for vann og avløp er utarbeidet av de tekniske enheter i Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner. EnviDan Momentum AS har vært sparringspartner.

Målsetningen med arbeidet har vært å lage en forskrift som er rettferdig, tydelig og fleksibel. Rettferdig: Gebyrene skal gjenspeile de ulike brukergruppernes kostnadsnivå på best mulig måte. Tydelig: Forskriften skal være lett å lese og håndheve med klart og forståelig språk uten uklare, eller vanskelige, formuleringer. Fleksibel: Forskriften henviser til årlige kommunestyrevedtak for gebyrenes størrelse.

Teknisk enheter, Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner.

OR 12/19 Prosjektstatus V/prosjektleder Ingvill Kvernmo

Saksframlegg

Saksbehandler
Grethe Asbøll

Dato
15.05.2019

Arkivreferanse
2019/4510-1

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
21/19	Arbeidsutvalg Orkland	23.05.2019
24/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Forskrift for gebyrregulativ med mer i Orkland kommune

Vedlegg

- 1 Forskrift for gebyrregulativ med mer i Orkland kommune
- 2 Forskrift for unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning

Behandling i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Avstemming

Prosjektleders innstilling – enstemmig vedtatt.

Tilråding i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Fellesnemnda i Orkland vedtar forslag til *“Forskrift for gebyr for saksbehandling av byggesaker, plansaker, delingssaker, forurensningssaker, seksjoneringssaker og matrikkelssaker i Orkland kommune, Trøndelag”*.

Forslag til *“Forskrift om unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning, Orkland kommune, Trøndelag”* sendes på høring.

Prosjektleders innstilling

1. Fellesnemnda i Orkland vedtar at forslag til *“Forskrift for gebyr for saksbehandling av byggesaker, plansaker, delingssaker, forurensningssaker, seksjoneringssaker og matrikkelssaker i Orkland kommune, Trøndelag”*.
2. Forslag til *“Forskrift om unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning, Orkland kommune, Trøndelag”* sendes på høring.

Vurdering

Gebyrregulativ for byggesaker m.fl.

For å kunne ilegge gebyrer for saksbehandling av byggesaker, plansaker, delingssaker, forurensningssaker, seksjoneringssaker og matrikkelssaker oppstiller plan og bygningsloven § 33-1, forurensningsloven § 52 a),

eierseksjonsloven § 15 og matrikkeloven § 32 at gebyrer fastsatt i kommunens gebyrregulativ må være hjemlet i eller i medhold av lov.

For å ivareta dette kravet, lages det nå en forskrift som gir kommunen hjemmel til å lage et gebyrregulativ som inneholder satser for de ulike søknadene kommunen behandler. Dette gebyrregulativet vil ligge tilgjengelig på kommunens nettsider og kan fås hos servicekontorene i kommunen.

Unntak for tidsfrist i saker om oppmålingsforretning

For å kunne fravike saksbehandlingsfristen på 16 uker for oppmålingssaker etter matrikkeloven § 18 første ledd, vedtas forskrift om at denne fristen ikke gjelder i tidsrommet 1. november til 30.april grunnet klimatiske forhold i Orkland kommune, jf. matrikkelforskriften § 18 tredje ledd og matrikkelova § 35 fjerde ledd.

Konsesjon- og delingssaker

For konsesjonssaker og delingssaker etter jordlova ivaretas hjemmel for ileggelse av gebyr av *Forskrift om gebyr for behandling av konsesjons- og delingssaker, fastsatt av Statens landbruksforvaltning 14. desember 2011 med hjemmel i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 27a.*

Det er således ikke behov for en særskilt, lokal forskrift for ileggelse av gebyr for behandling av disse sakene i kommunen.

Forskrift om gebyrregulativ for byggesaker, plansaker, delesaker, forurensningssaker, seksjoneringsaker og matrikkelsaker, Orkland kommune, Trøndelag

Hjemmel: Fastsatt av Orkland kommunestyre med hjemmel i lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 33-1, lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensing og om avfall (forurensingsloven) § 52a, lov 16. juni 2017 nr. 65 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) § 15 og lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering (matrikkellova) § 32.

Orkland kommune har fastsatt forskrift om gebyrregulativ for byggesaker, plansaker, delingssaker, forurensningssaker, seksjoneringsaker og matrikkelssaker i Orkland kommune, Trøndelag.

Gebyrregulativet finnes i sin helhet på Orkland kommunes hjemmeside www.orkland.kommune.no eller ved henvendelse til Orkland kommune, Allfarveien 5, 7300 Orkanger.

Forskriften trer i kraft 1. januar 2020.

Forskrift om unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning, Orkland kommune, Trøndelag

Hjemmel: Fastsatt av Orkland kommunestyre med hjemmel i forskrift 26. juni 2009 nr. 864 om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften) § 18 tredje ledd, jf. lov 17. juni 2005 nr. 101 om egedomsregistrering (matrikkellova) § 35 fjerde ledd.

§ 1. Formål

Hensikten med forskriften er å utsette fristen for gjennomføring av oppmålingsforretning i vinterhalvåret grunnet klimatiske forhold.

§ 2. Utsatt tidsfrist for gjennomføring av oppmålingsforretning

Tidsfristen som er fastsatt i matrikkelforskriften § 18 første ledd løper ikke i Orkland kommune i perioden 1. november til 30. april.

§ 3. Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft fra 1.januar 2020.

Samtidig oppheves forskrift om utsatt frist for gjennomføring av oppmåling av 16.desember 2009 nr. 1831 i Orkdal kommune og forskrift av 17.desember 2009 nr. 1920 i Snillfjord kommune, Trøndelag.

Saksframlegg

Saksbehandler
Ingrid Voll

Dato
03.05.2019

Arkivreferanse
2019/2032-
16

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
23/19	Arbeidsutvalg Orkland	23.05.2019
25/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Fastsetting av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland

Vedlegg

- 1 SAFO Trøndelag
- 2 Uttalelse til høring av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune
- 3 19_53766-2Statens vegvesens uttalelse til Kommuneplan - Samfunnsdel - Orkland kommune - Høring
- 4 Uttalelse til høring av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel. Orkland kommune
- 5 Uttalelse - forslag til planprogram - kommuneplanens samfunnsdel for Orkland
- 7 71018448
- 8 Fylkeskommunens uttalelse til planprogram for Kommuneplanens samfunnsdel for Orkland 2020 - 2032 - Frist 15.04.2019
- 9 Uttalelse til høring av planprogram for Kommuneplanens samfunnsdel for Orkland - Nye Orkland kommune
- 10 Planprogram til sluttbehandling

Behandling i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Kommunalsjef Samfunn Petter Lindseth orienterte.

Avstemming

Prosjektleders innstilling – enstemmig vedtatt.

Tilråding i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland datert 15. mai 2019 fastsettes.

Rådmannens innstilling

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland datert 15. mai 2019 fastsettes.

Bakgrunn for saken

Fellesnemnda vedtok i møte 07. mars 2019 å legge forslag til planprogram ut til offentlig ettersyn og sende på høring til berørte myndigheter og nabokommuner. Det er mottatt 9 innspill til planprogrammet innen fristen som var 15. april.

Innspillene er vedlagt. Her refereres kortversjonen:

1. **SAFO Trøndelag** (Norges Handicapforbund, Norsk Forbund for Utviklingshemmede og Foreningen Norges Døvblinde): Er opptatt av at alle innbyggere skal ha samme muligheter og ha en likeverdig samfunnsdeltakelse. Ønsker å løfte fram behovet for en god og aktiv boligpolitikk. En god og velfungerende bolig er en forutsetning for et selvstendig liv. SAFO Trøndelag ber om at Orkland finner

plass til en boligsosial plan i sitt planprogram.

Saksbehandlers kommentar: Planstrategi for Orkland skal legges fram i løpet av 2020. Det er naturlig at behovet for boligsosial plan tas opp i den forbindelse.

- 2. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF)** peker på regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging: Det skal sikres tilgjengelighet til gode mineralforekomster for mulig utvinning, avveid mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Behovet for og tilgangen på byggeråstoffer ses i en regional sammenheng. Kommunen må vurdere om mineralske ressurser er et tema det er nødvendig å se nærmere på. Det bør lages en oversikt over tilgjengelige mineralske ressurser i den nye kommunen. NGI og DMF har ressursdatabaser og kartinnsyn over ressursene og registrerte uttak. Kunnskapsgrunnet bør hentes inn i arbeidet med samfunnsdelen og bør ligge til grunn når det gjøres prioriteringer i arealdelen.

Saksbehandlers kommentar: Innspillet fra DMF er nyttig og mest aktuelt for arbeidet med kommuneplanens arealdel
- 3. Statens Vegvesen (SVV)** er opptatt av at trafiksikkerhet og framkommelighet ivaretas og utvikles på riks- og fylkesveger innenfor Orkland kommune. Ut fra et helse og miljøperspektiv er det et mål at mye av transportbehovet lokalt kan skje gjennom gåing/sykling, som kollektivtransport samt at det planlegges mot å redusere transportbehovet både i næring og fritid. Gode fellesløsninger (gang-/sykkelveger, kollektivløsninger mv) er avhengig av at det er tilstrekkelig antall brukere. Dette vil avhenge av bosettingsmønster, næring og arbeidsliv og hvordan Orkland gjennom sin kommuneplanlegging legger til rette for utviklingen fysisk og geografisk.

Saksbehandlers kommentar: Det er viktig at kommunen i sin planlegging for framtida vektlegger samordna areal- og transportplanlegging. Men vi har spredt bosetting langs riks- og fylkesveger (med tildels dårlig standard) uten gang-/sykkelveg. Kommunene betaler for sikringsskyss for skoleelever som bor langs fylkesveger. Dette er kostbart – og lite heldig for folkehelsa til elevene.
- 4. Sametinget** har ansvar for å påse at samiske interesser blir vurdert ut fra et helhetlig perspektiv ved planlegging etter plan og bygningsloven. Sikring av naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv er viktig. Sametinget anmoder Orkland om å ta hjelp i Sametingets planveileder i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Sametinget anmoder Orkland om å få fram tradisjonell samisk kunnskap om bruk av områder gjennom planprosessen (reell medvirkning). Det er potensiale for nye funn av hittil ukjente automatisk fredete (mer enn 100 år) samiske kulturminner i kommunen.

Saksbehandlers kommentar: Innspillet er mest relevant for arealplanlegginga, der vil Sametinget og Trollheimen Sijte være opplagte interessenter.
- 5. Fylkesmannen**

Landbruk: FM er opptatt av at kommunen i sitt kommuneplanverk legger gode og langsiktige strategier for landbruket i kommunen. Jordvernet er innskjerpet, det er viktig at det i samfunnsdelen settes fokus på å etablere klare retningslinjer for arealbruken i den nye kommunen. Oppdaterte skogbruksplaner er viktig ledd i utviklingen av skogressursen på en langsiktig og bærekraftig måte som grunnlag for verdiskaping og karbonbinding i skog. FM viser til statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging. Med bakgrunn i landbrukets muligheter/utfordringer må det vurderes om landbrukets organisasjoner bør være egen målgruppe i prosessen.

Reindrift: Reindrift er viktig grunnlag for bevaring av samisk kultur og samfunnsliv. Reindriften må synliggjøres i kommuneplanens samfunnsdel med prioriteringer og strategier for å sikre grunnlaget i et langsiktig perspektiv. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og øvrig planverk i kommunen, og vil sådan være et viktig dokument for ivaretagelse av det materielle grunnlaget for reindriften. Fylkesmannen mener at kommunen bør klarlegge i samfunnsdelen hvordan kommunen kan legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift, da spesielt sett opp mot andre utmarksinteresser. Et interkommunalt plansamarbeid er noe reindriftsforvaltningen har etterlyst i en årrekke, og som kan være et godt verktøy i denne sammenheng. Det er viktig at Trollheimen sijte involveres i det videre planarbeidet.

Klima og miljø: Det er viktig at samfunnsdelen gir et godt grunnlag for langsiktig arealbruk. Det må tas utgangspunkt i bl.a. statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. For å møte overgangen til et lavutslippsamfunn må det legges stor vekt på effektiv arealbruk, og på å samordne arealbruken og transportsystemet.

Naturmangfold: Minner om behovet for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for naturmangfoldet i den nye kommunen og tilrå en vurdering av behovene for supplerende naturmangfoldkartlegging.

Klima og miljøområdet er noe sparsomt omtalt i planprogrammet og bør etter FM's vurdering vektlegges i større grad. FM tilrår at klima følges opp som gjennomgående tema i samfunnsdelen og tas med videre i ulike temaplaner. Klima bør deles opp i utslippsreduksjoner og klimatilpasning med målformuleringer for begge. FM viser til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Barn og unge: Ingen merknad.

Helse og omsorg:

Folkehelse: Det bør framkomme tydelige satsingsområder for folkehelse. Kommunen som slår seg sammen har ulike utfordringer. Det er viktig å fremme folkehelse i kommunens samfunnsdel, ikke bare som et overordnet begrep, men faktisk vise og forklare hvordan folkehelsen er ivarettatt og eventuelle folkehelseutfordringer som er utfordrende og hvordan kommune gjennom handlingsdel og økonomiplan skal iverksette tiltak for å styrke innbyggernes folkehelse. «Samskaping» er et godt utgangspunkt for å skape stolthet og tilhørighet i nye Orkland kommune og et godt grunnlag for å skape god stedsutvikling og styrke tilhørighet og opplevelse av identitet for den enkelte innbygger i den nye kommunen. Inkludering og deltakelse på alle arenaer fra tidlig alder er viktig. Nye Orkland vil ha en høy andel unge uføre og hvordan kommunen gjennom tverrsektorielle arbeidet kan forebygge tidlig uføre og redusere antall unge utenfor arbeidslivet vil være viktig. Frafall i videregående skole og overganger i skolekarrieren er viktig med tanke på høy andel unge uføre i kommunen og bør gis oppmerksomhet. God helse er nært knyttet til det å fullføre skolegang, lykkes med overgangen til voksenlivet og etablere seg i arbeidslivet. Fysisk inaktivitet er en av de største folkehelseutfordringene. Helsepotensialet av aktivitet for de inaktive er større enn for de som selv oppsøker de tradisjonelle tilbudene. Slik kan også utenforskap og ensomhet som folkehelseutfordring reduseres. Gode ferdselsårer for myke trafikanter er et viktig tiltak for å tilrettelegge for fysisk aktivitet og hvordan kommunen skal ivareta trafiksikkerheten til innbyggere er viktig.

Tjenesteyting: "Leve hele livet" er en kvalitetsreform for eldre som legger opp til at eldre skal få brukt ressursene sine og dekket behovene sine i de ulike fasene av alderdommen. I Orkland er det forventet at befolkning over 67 år fordobles frem mot 2060. Tjenesteutvikling og demografi er viktig å tematisere i videre planprosess og utfordringene som følger med en økende eldrebefolkning. Fylkesmannen vil informere om at regjeringen foreslår å innføre en plikt for kommunene til å tilby dagaktiviteter til hjemmeboende personer med demens. Det tas sikte på at lovplikten skal tre i kraft fra 1. januar 2020. Fremtidens helse- og omsorgstjenester vil utfordres like mye på kvalitet og kompetanse som av utfordringer med kapasiteten. Tilgang på høyskoleutdannet helsepersonell blir avgjørende viktig for å lykkes. Orkland vil ha et bredt engasjement fra frivillige og samspill med lag og organisasjoner kan gi viktige bidrag som utfyller det kommunale tjenestetilbudet. For kommunen er dette en viktig ressurs.

Samfunnssikkerhet: Det er et godt grep å utarbeide Orkland kommunes samfunnsdel parallelt med overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse og beredskapsplan for den nye kommune. Dette gir en god mulighet til å sikre det helhetlige og systematiske arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen.

Etter Fylkesmannen er sin vurdering det naturlig å bruke planstrategien til å fastsette føringer for:

- hvordan kommunen skal arbeide med ROS-analyser og lovpålagte beredskapsplaner
- hvilke ROS-analyser og lovpålagte beredskapsplaner kommunen skal ha
- hvordan ROS-analysene, beredskapsplanene og andre planer skal henge sammen

Saksbehandlers kommentar: Fylkesmannen har viktige innspill til planlegginga. For Orkland blir det viktig å prioritere: Hva kan vi greie å ta med i samfunnsdelen nå? Hva må vi vente med?

6. **Rindal kommune** foreslår at planprogrammet kan åpne opp for at følgende tema vurderes nærmere: Orkland kommune vil komme til å utgjøre en vesentlig del av Orkdalsregionen, og regionsenteret vil være Orkanger. For å skape ei god utvikling av hele regionen i åra framover er det avgjørende at Orkland kommune aksler ledertrøya i regionsamarbeidet. Dette tilsier at Orkland kommune må stille seg åpen for å gå inn i ulike interkommunale samarbeidsordninger med andre kommuner i regionen, også i tilfeller der det ikke på kort sikt er noen åpenbar gevinst for Orkland kommune sjøl.

Saksbehandlers kommentar: Det er naturlig at Orklands ambisjoner og muligheter i regionene avklares i gjennom kommuneplanens samfunnsdel.

7. **Mattilsynet Region Midt** tar spesielt opp forhold rundt drikkevannshensyn. Nasjonale mål for vann og helse skal legges til grunn for kommunens planlegging. FN's bærekraftsmål nr 6 omhandler bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. God og trygg vannforsyning er grunnleggende for samfunnssikkerheten og folkehelsen.

Saksbehandlers kommentar: Innspillet tas med inn i arbeid med både samfunnsdel og arealdel.

8. **Trøndelag fylkeskommune (TFK):** Trøndelagsplanen ble vedtatt i desember 2018. Den har 3 temaområder: 1) Bolyst og livskvalitet 2) Senterstruktur og kommunikasjoner 3) kompetanse, verdiskaping og naturressurser. Det er viktig at kommuneplanens samfunnsdel følger opp de målsetninger som er satt gjennom Trøndelagsplanen og viser hvordan nye Orkland kommune bidrar til å imøtekomme retningsmålene for utviklingen vi ønsker i Trøndelag.
- Kulturminner:** TFK har starta arbeidet med ny regional plan for kulturminner for Trøndelag. Det forutsettes at arbeid med felles kulturminneplan i Orkdal og Meldal videreføres og følges opp i strategi og handlingsprogram.
- Regional vannforvaltningsplan:** Kommuneplanens samfunnsdel må legge til rette for ønsket utvikling av miljøtilstanden i vann.
- Samferdsel:** TFK har fem delstrategier som tilsammen utgjør TFK's plan for samferdsel. Disse er mobilitet, trafikkikkerhet, sjø, gods og veg. Spesielt for Orkland vil en utvikling av det regionale vegnettet med fv. 710, fv. 714, fv. 700, fv. 701 og fv.65 være viktig for gods og næringstransport i regionen.
- Kunnskapsgrunnlag:** Det er spesielt viktig at arbeidet med folkehelseoversikten ses i sammenheng med arbeidet med kunnskapsgrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel. Kommunen kan se til "Trøndelag i tall", både for inspirasjon og til hjelp i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel.
- Saksbehandlers kommentar: Nyttige innspill. Er spent på hva SFK mener med "utvikling av det regionale vegnettet".*
9. **Kystverket** peker på noen nasjonale og regionale føringer for Orkland:
- Nasjonal havnestrategi – Regjeringens strategi for effektive havner for å få mer gods på sjø
 - Stortingsmelding 35 På rett kurs – Forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensing
 - Interkommunal kystzoneplan for Trøndelag med tilhørende vedtekter, vil til en viss grad være rammevilkår og premisser som virker på den kommende utviklingen i kommunen.
- Kystverket ønsker å vektlegge et framtidsett og godt samarbeid med den nye kommunen for å bidra til at samfunnet sine felles mål blir nådd på en best mulig måte.
- Saksbehandlers kommentar: Innspillet har mest betydning for arealplanlegginga.*

Vurdering

De regionale myndigheter lister opp sine "ønsker og krav" til Orklands samfunnsdel i sine uttalelser samtidig som de har nyttige tips og faglige råd. Alle fagområder synes å være svært viktig og nødvendig. For Orkland blir det viktig å fokusere på hvordan innholdet i intensjonsavtalen skal følges opp i samfunnsdelen. Det betyr ikke av vi ikke skal se hen til nasjonale og regionale føringer, men utgangspunktet bør være: Hvordan vil vi ha det i Orkland? Hva skal være våre prioriteringer og strategier?

Vi merker oss at behov for felles kunnskapsgrunnlag fremheves av flere. I Planprogrammet under medvirkning er Trollheimen Sijte ført opp som interessant.

Saksbehandler ser ikke behov for å foreta vesentlig endringer av planprogrammet. Det er viktig å merke seg at framdriftsplanen er ambisiøs med selvpålagte frister. Den fristen lovverket setter er at planstrategi for kommune skal være fastsatt innen 1 år etter kommunevalget (Pbbl § 3-3).

Tilrådingens økonomiske konsekvenser

Planarbeid tar tid og mange skal involveres. Det er ikke lagt opp til å leie inn eksterne konsulenter.

Trondheim, 05.04.2019

Hørings svar Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland 2020-2032

SAFO Trøndelag består av Norges Handikapforbund, Norsk Forbund for Utviklingshemmede og Foreningen Norges Døvblinde.

I en sammenslåingsprosess mellom flere kommuner er det fornuftig å ha et planprogram for å kunne samkjøre viktige planer.

SAFO Trøndelag er opptatt av at alle innbyggere skal ha samme muligheter og ha en likeverdig samfunnsdeltakelse. Vi ønsker i denne omgang å løfte frem behovet for en god og aktiv boligpolitikk som kan sikre at alle har et trygt hjem. En god og velfungerende bolig er en forutsetning for et selvstendig liv.

SAFO Trøndelag mener at mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha den samme retten som andre til en godt egnet bolig og til å velge hvor du skal bo, og hvem du skal bo sammen med.

I FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne står det (Artikkel 19):

"Konvensjonspartene erkjenner at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for at mennesker med nedsatt funksjonsevne lettere skal kunne bruke denne rettighet fullt ut, og bli fullt inkludert og delta i samfunnet, blant annet ved å sikre:

- a) at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform,
- b) at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til ulike støttetjenester i eget hjem og i særskilte boformer, samt annen samfunnservice, herunder den personlige bistand som er nødvendig for å kunne bo og være inkludert i samfunnet og for å forhindre isolasjon eller segregering fra samfunnet".

SAFO Trøndelag ber om at Orkland finner plass til en boligsosial plan i sitt planprogram.

Våre råd til en god boligsosial plan er:

- Politikken med etableringer av store boligkomplekser der personer med ulike tjenestebehov skal samles, må snus.
- Alle må få mulighet til å eie sin egen bolig. Det må legges til rette for at den enkelte, ved hjelp av egne midler i kombinasjon med offentlige tilskudd og lån, er i stand til å etablere seg i og finansiere en egnet bolig. Boligfinansiering må også være mulig selv om man har uføretrygd.
- Kommunen må gi varige leiekontrakter, når leiebehovet er varig.
- Unge personer med nedsatt funksjonsevne skal ikke bo på sykehjem som er beregnet for eldre.
- Økonomiske virkemidler må ikke legge føringer på hvilke boform personer med funksjonsnedsettelse skal kunne velge.
- I reguleringsplaner med småhus skal minimum 30 % av boenhetene ha alle hovedfunksjoner på inngangsplanet og universelt utformet uteareal. (Som i Trondheim kommune)
- Personens individuelle tjenestebehov må være utgangspunkt for tildeling av tjenester, uavhengig av hvor og hvordan man bor.
- At kommunen må foreta stedlig tilsyn av nye bygg og påse at disse følger teknisk forskrift før de får ferdigattest.
- Den enkelte må få mulighet til å eie sin egen bolig. Det må legges til rette for at den enkelte, ved hjelp av egne midler i kombinasjon med offentlige tilskudd og lån, er i stand til å etablere seg i og finansiere en egnet bolig. Boligfinansiering må også være mulig når man har uføretrygd.
- Sikre at Husbankens tilskuddsordninger for etablering, prosjektering og tilpasning av egen bolig prioriteres til målgruppene også etter disse inngår i rammetilskuddet fra 2020.

En aktiv og god boligpolitikk vil være viktig for alle innbyggere i Orkland. Vi ber derfor om at det prioriteres å utvikle en god og inkluderende boligsosial plan.

Vennlig hilsen

Kirsti Stenersen
NHF Trøndelag

Snorre Ness
NFU Trøndelag

Alf Pedersen
FNDB Trøndelag

Orkdal kommune
Postboks 83
7301 ORKANGER

Dato: 12.04.2019
Vår ref: 19/01452-2
Deres ref: 2019/20325

Uttalelse til høring av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune

Leiv Erikssons vei 39
Postboks 3021 Lade
N-7441 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00
E-POST post@dirmin.no
WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883
SWIFT DNBANOKK
IBAN NO5376940505883
ORG.NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR
TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 11. mars 2019.

Agdenes, Meldal, Orkdal og deler av Snillfjord kommune slås sammen til nye Orkland kommune og det blir derfor behov for planer som dekker hele den nye kommunen.

DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnyttning av mineralske ressurser, og har et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i saker etter plan- og bygningsloven.

Et mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og hindre at viktige forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse.

Nasjonale forventninger

Planprogrammet viser til de nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Disse beskriver blant annet at Norge har store mineralressurser som det moderne samfunnet har behov for og utvinning kan gi grunnlag for verdiskaping. Den regionale og kommunale arealplanleggingen er viktig for å sikre tilgjengelighet til gode mineralforekomster i fremtiden, og for å ivareta andre miljø- og samfunnshensyn.

Regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging:

- Fylkeskommunene og kommunene sikrer tilgjengelighet til gode mineralforekomster for mulig utvinning, avveid mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Behovet for og tilgangen på byggeråstoffer ses i en regional sammenheng.

Mineralske ressurser i samfunnsdelen

I arbeidet med samfunnsdelen bør kommunen vurdere om mineralske ressurser skal inngå som et tema det er nødvendig å se nærmere på.

For å kunne realisere infrastrukturprosjekter og gjennomføre ønsket utbygging bør kommunen være kjent med behovet for byggeråstoffer som følger av disse prosjektene, i tillegg kommer behovet som følger av daglig drift og vedlikehold av eksempelvis veger. Kommunen bør også gjøre seg kjent med hvor ressursene

kommunen har behov for kommer fra, og om tilgangen er tilstrekkelig med tanke på nåværende og framtidig behov.

Mineralske ressurser representerer også i en del kommuner næringsinteresser der det foregår uttak, og potensial knyttet til viktige mineralske ressurser som kan bli viktige i framtida. I den nye kommunen har det historisk som et eksempel vært en betydelig mineralvirksomhet ved Løkken Verk. I arbeidet med samfunnsdelen kan kommunen legge grunnlaget for eventuell satsing på mineralske ressurser og tilknyttet næringsinteresse i plansammenheng. Der det er aktuelt å legge til rette for utnyttelse av mineralske ressurser må disse forvaltes med tanke på å få utnyttet verdiene i de ulike forekomstene så optimalt som mulig, og gi forutsigbare rammebetingelser for de som driver denne typen virksomhet.

I arbeidet med samfunnsdelen bør det lages en oversikt over tilgjengelige ressurser i den nye kommunen. Norges geologiske undersøkelses (NGU) ressursdatabaser kan gi en oversikt over de forskjellige typene mineralske ressurser som finnes i kommunen og hvilken betydning forekomstene har. I vårt kartinnsyn¹ har DMF oversikt over registrerte uttak og hvilken driftsstatus disse har. Kommunen bør også vurdere å få gjennomført ytterligere utredninger for å ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne ta gode og langsiktige beslutninger i forvaltningen av ressursene.

Forvaltning av ikke-fornybare ressurser

Mineralressurser kategoriseres i følgende grupper

- Industrimineraler som for eksempel kalkstein, olivin, kvarts, grafitt og dolomitt
- Naturstein som for eksempel larvikitt, granitt, marmor, skifer og murestein
- Byggeråstoffer som for eksempel leire, sand, grus, pukk og offshorestein
- Metalliske malmer som for eksempel jern, nikkel, titan og molybden

Den nye kommunen har forekomster med mineralske ressurser innenfor alle kategoriene, og mange er verdivurdert av NGU. DMF forventer at disse forekomstene blir tatt hensyn til i den videre planleggingen.

Mineralske ressurser kan ikke bare forvaltes ut i fra en nåtidsperspektiv. Det er viktig med langsiktige planer og føringer som sikrer tilgjengelighet til gode mineralforekomster for fremtiden og kommende generasjoner. Kunnskapsgrunnlaget for å gjøre slike vurderinger bør hentes inn i arbeidet med samfunnsdelen, og bør ligge til grunn nå det gjøres prioriteringer i arealdelen.

Datsett med forekomstene (grus og pukk og mineralressurser) kan lastes ned fra GeoNorges kartkatalog². Datasettene distribueres også som WMS-tjenester, og kan legges direkte inn i kommunens egen kartløsning.

Vi vil også opplyse om at Klima- og miljødepartementet har gitt ut en temaveileder om mineralske forekomster og planlegging etter plan- og bygningsloven. Veilederen er utarbeidet i samråd med DMF og finnes på vår hjemmeside³

¹ [Kartløsning DMF, Minit](#)

² [GeoNorges kartkatalog](#)

³ [DMF hjemmeside, veiledere](#)

Vennlig hilsen

Dragana Beric Skjøstad
seksjonsleder

Lars Libach
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.
Saksbehandler: Lars Libach

Mottakere:

Orkdal kommune	Postboks 83	7301 ORKANGER

Kopi til:

Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus, Postboks 2560	7735 STEINKJER

Statens vegvesen

Orkdal kommune
Postboks 83
7301 ORKANGER

Behandlerenhet:
Region midt

Saksbehandler/telefon:
Geir Halvard Risvik / 74122536

Vår referanse:
19/53766-2

Deres referanse:

Vår dato:
27.03.2019

Kommuneplan – Samfunnsdel – Orkland kommune – Høring

Viser til brev datert 11.03.19 utlagt på nettstedet www.nyeorkland.no der det fremmes et planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune.

Statens vegvesen uttaler seg som vegadministrasjon på riksveg på vegne av staten, som vegadministrasjon på vegne av fylkeskommunen på fylkesveg eller som sektoransvarlig på vegne av staten.

Vår uttalelse:

Statens vegvesen er opptatt av at trafiksikkerhet og framkommelighet ivaretas utvikles og bedres på riks- og fylkesveger innenfor Orkland kommune. Vegnettet benyttes i næring og fritid av både biltrafikk, gående/syklende og skal fungere lokalt, regionalt og nasjonalt.

Ut i fra et helse og miljøperspektiv er det et mål at mye av transportbehovet lokalt kan skje gjennom gåing/sykling, som kollektivtransport samt at det planlegges mot å redusere transportbehovet i total både i næring og fritid. Dette krever at tilbudet av trafiksikre gang-/sykkelveger, kollektivtilbud mv. er tilstede i tilstrekkelig grad.

Gode fellesløsninger (les gang-/sykkelveger, kollektivløsninger mv.) er avhengig av det er et tilstrekkelig antall brukere. Dette vil igjen avhenge av bosettingsmønster, næring og arbeidsliv og hvordan «Orklandsamfunnet» bl.a. gjennom sin kommuneplanlegging legger til rette for utviklingen fysisk og geografisk.

Med basis i ovenstående vil vi gi følgende tilbakemeldinger:

Statens vegvesen har en meget streng holdning til spørsmål om nye avkjørsler/utvidet bruk av avkjørsler, samt spørsmål om å bygge nært veg langs de viktigste riks- og fylkesveger i kommunen. Vi har en mindre streng holdning til tilsvarende spørsmål langs fylkesveger av mindre samfunnsmessig betydning og der trafikkmengden er lavere.

Postadresse
Statens vegvesen
Region midt
Postboks 2525
6404 MOLDE

Telefon: 22 07 30 00
firmapost-midt@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Byavegen 48
7715 STEINKJER

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Postboks 702
9815 Vadsø

Vegtrafikk innebærer også trafikkstøy. Ved vurdering av ny bolig- eller næringsaktivitet nært trafikkert veg vil det ofte være behov å kartlegge støybelastningen fra vegen. Dette kan innebære at planene må endres og/eller at det må iverksettes tiltak for å redusere ulempene av støyforurensningen. Vi viser til Miljøverndepartementets retningslinjer T-1442 om støy i arealplanleggingen.

Vi har ingen merknader til tilsendte planprogram og framdriftsplanen som følger planprogrammet.

Planforvaltningsseksjonen
Med hilsen

Tor-Erik Jule Lian
Seksjonssjef

Risvik Geir Halvard

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi
Fylkesmannen i Trøndelag, Postboks 2600, 7734 STEINKJER
Trøndelag fylkeskommune, Fylkets hus, Postboks 2560, 7735 STEINKJER

Orkdal kommune
Postboks 83
7301 ORKANGER

AAMHTESE/SAK
19/1461 - 3

MIJ VUESUEHT./VÁR REF.
19/11253

DIJ VUESIEHT./DERES REF.

BIEJJIE/DATO
11.04.2019

Uttalelse til høring av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel. Orkland kommune

Vi viser til Deres brev av 11.3.2019.

Sametingets rolle i planleggingen

Sametinget har ansvar for å påse at samiske interesser blir vurdert ut ifra et helhetlig perspektiv ved planlegging etter Lov av 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Et viktig hensyn som skal ivaretas i planlegging etter loven er å sikre naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv (jf. plan- og bygningsloven § 3-1). Denne bestemmelsen utfyller lovens formålsparagraf, og er derfor også av betydning ved tolkning av lovens øvrige bestemmelser.

Sametinget har ansvar for å veilede kommuner, fylkeskommuner og andre i planleggingen etter plan- og bygningsloven når den berører saker av betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Sametingets plikt til å delta i planleggingen innebærer også en rett til innsigelse til arealplaner og en rett til å bringe regionale planer inn for departementet dersom saker ved vesentlig betydning for samisk kultur eller næringsutøvelse ikke er tilstrekkelig ivaretatt (jf. plan- og bygningsloven §§ 5-4 og 8-4).

For å kunne ivareta sine lovpålagte oppgaver på en forutsigbar måte ovenfor planmyndighetene, har Sametinget utarbeidet en planveileder, "Veileder for sikring av naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv ved planlegging etter plan- og bygningsloven(plandelen)". Planveilederen konkretiserer hensyn som bør og må tas i planleggingen for å sikre naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, og er relevant i forbindelse med kommunal planlegging.

Sametinget anmoder Orkland kommune om å ta hjelp i Sametingets planveileder i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og å tilføye Sametingets planveileder til grunnlagsdokumenter for planarbeidet. Planveilederen kan lastes ned fra Sametingets nettsider: <https://sametinget.no/Tjenester/Miljoe-areal-og-kulturvern>

Planprosess og medvirkning

I følge Plan- og bygningsloven § 5-1 andre ledd, påligger det kommunen å "sikre medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging". Også Sametingets planveileder, (kapittel 4. i bokstav e) understreker at de som legger frem planer bør "iverksette aktive tiltak for å sikre reel medvirkning der siktemålet er å oppnå informert

samtykke fra direkte berørte samiske interesser og lokalsamfunn, her under samiske barn".

Sametinget anmoder kommunen om å få fram tradisjonell samisk kunnskap om bruk av områder gjennom planprosessen og å tillegge denne kunnskapen like stor vekt som den forskningsbaserte kunnskapen i det videre arbeidet.

Innspill til kommuneplanens samfunnsdel

Reindrift er en tradisjonell samisk næring som er til stede i Orkland kommune. I følge plan- og bygningsloven skal kommuneplanens samfunnsdel danne grunnlag for utarbeidelsen av arealdelen. Sametinget ber om at man tidlig kontakter reindriftsinteressene som er til stede i kommunen om arealtiltak som kan ha konsekvenser for næringa. Dette også i utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel.

Store deler av det som i dag oppfattes som tilnærmet uberørt natur og villmarkspregede områder, er og har vært samisk kulturlandskap. Den tradisjonelle samiske bruken av et område kan være vanskelig å spore ute i naturen, da man ofte har vært svært forsiktig i sin utnyttelse av naturressursene og landskapet. Mye har grodd til og forsvunnet allerede. Dette gjør at samiske kulturminner er særlig utsatt for ødeleggelse.

Registreringene av samiske kulturminner er fortsatt mangelfulle, noe som gjør at det i store områder ikke er gjort noen dokumentasjon av samiske kulturminner. Derfor utgjør de kjente kulturminnene sannsynligvis kun en liten brøkdel av den totale kulturminnebestanden. Vi anser at det er potensiale for nye funn av hittil ukjente automatisk fredete samiske kulturminner i kommunen.

Alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda ifølge Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Kulturminneloven) § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være bygninger, hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver og gravplasser, hellige fjell og offerplasser eller steder det knytter seg sagn eller tradisjoner til. Det må understrekes at dette ikke er en uttømmende oversikt, da den samiske kulturen er meget variert og mangfoldig.

Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, og ingen må heller sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje uten at dette er godkjent av rette myndighet, (jf. Kulturminneloven §§ 3, 8 og 9).

Vi ber om at kommunen har denne informasjonen i mente i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og videre i arbeidet med kommuneplanens arealdel når den rulleres. Sametinget er ansvarlig kulturminnemyndighet i forhold til samiske kulturminner.

Oppsummering

Sametinget anmoder kommunen om å ta hjelp i Sametingets planveileder i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Sametinget anmoder kommunen om å sikre reel medvirkning fra berørte samiske interesser, og få fram tradisjonell samisk kunnskap og kunnskap om bruk av områder gjennom planprosessen.

Sametinget anmoder kommunen om å ha informasjon om samiske kulturminner i mente ved utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel.

Heelsegh/Med hilsen

Sten Olav Heahtta
fágajodiheddji/fagleder

Pål Nilsen
seniorráđdeaddi/seniorrádgiver

*Tjaatsege lea elektrovneles jááhkesjamme jih seedtesávva vuelietjaalegaph/
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.*

Áejviedáastoje / Hovedmottaker:

Orkdal kommune

Postboks 83

7301

ORKANGER

Orkdal kommune
Postboks 83
7301 ORKANGER

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Varsi Stubbrud, 73 19 91 55

Uttalelse - forslag til planprogram - kommuneplanens samfunnsdel for Orkland

Fylkesmannen har som sektormyndighet mottatt forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune, og har følgende vurdering:

Landbruk

Det er svært positivt at arbeidet med samfunnsdelen for nye Orkland kommune har startet opp.

Orkland kommune vil bli en stor og viktig jord- og skogbrukskommune i Trøndelag.

Kommuneplanens samfunnsdel bør gjenspeile landbrukets posisjon i den nye kommunen.

Samfunnsplanen er et viktig verktøy for å fremheve hvilke tanker kommunen har om å opprettholde og utvikle landbruket i kommunen framover. Vi er opptatt av at kommunen i sitt kommuneplanverk legger gode og langsiktige strategier for landbruket i kommunen.

Jordvernet er betydelig innskjerpet de senere år, bl.a. gjennom nasjonal jordvernstrategi som ble vedtatt av et enstemmig Storting 8.12.2015. I tillegg til at det både er et nasjonalt og et regionalt mål å redusere omdisponeringen av dyrka jord, er det et uttalt mål å øke matproduksjonen, blant anna ut fra beredskapshensyn. Jordens befolkning og dermed behovet for mat øker raskt. Myndighetene har derfor besluttet at matproduksjonen i Norge skal økes med 1 % pr. år fram til 2030. På grunn av de gode produksjonsforholdene i Trøndelag er det bestemt at man her skal øke matproduksjonen med 1,5 % pr år. Det krever at matjorda, som er en ikke-fornybar ressurs, forvaltes med dette for øye. For å etablere et lag med 1 cm matjord tar det hundrevis av år. Med bakgrunn i dette vil det derfor være viktig at det i samfunnsdelen settes fokus på å etablere klare retningslinjer for arealbruken i den nye kommunen. Slik kan det skapes en forståelse for at landbrukets produksjonsressurser må ivaretas på en langsiktig og god måte.

I tillegg til å ta vare på matjorda vil det være viktig å ivareta den menneskelige innsatsfaktoren i landbruket. Strukturrasjonaliseringen i landbruket har ført til færre og større enheter. I mange grender i den nye kommunen er det få gårdsbruk igjen i aktiv drift, samtidig som det skjer en

sentralisering/effektivisering av infrastruktur som butikker, skoler o.a.. Landbruksproduksjonen må imidlertid skje der dyrkajorda og produksjonsgrunnlaget ligger. Framtiden for bygdene vil i stor grad avhenge at man klarer å opprettholde et aktivt landbruk og at man får utnyttet potensialet som er knyttet til både tradisjonell landbruksdrift og til utvikling av lønnsomme tilleggsnæringer.

Kommunene som inngår i Orkland har rimelig oppdaterte skogbruksplaner. De er et viktig ledd i utviklingen av skogressursene på en langsiktig og bærekraftig måte og som grunnlag for verdiskaping og karbonbinding i skog. Vi viser til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, som trådte i kraft 28.09.2018, hvor blant annet følgende går frem: «Kommunene og fylkeskommunene skal i sin overordnede planlegging innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser, der det også tas hensyn til effektiv ressursbruk for samfunnet. Dette bør inkludere tiltak mot avskoging, og eventuelt økt opptak av CO₂ i skog og andre landarealer, og videre sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i tråd med disse retningslinjene.»

Vi vurderer det som positivt og godt i tråd med nasjonale forventninger at målet om en bærekraftig samfunnsutvikling vil være en overordnet ramme for arbeidet med samfunnsdelen.

Planprogrammet legger opp til en bred og involverende prosess. Med bakgrunn i landbrukets utfordringer/muligheter i den nye kommunen, må det vurderes om landbrukets organisasjoner (faglagene i landbruket) bør være en egen målgruppe i prosessen.

Landbruksavdelingen vil prioritere høyt å delta i det forestående planarbeidet.

Reindrift

Reindrift utgjør et viktig grunnlag for bevaring av samisk kultur og samfunnsliv. Kommuner med samisk reindrift må derfor synliggjøre reindriften i kommuneplanens samfunnsdel. Dette for å sikre, utvikle og styrke reindriftsnæringa, og ikke minst følge opp nasjonale og internasjonale føringer og målsetninger. Hvor omfattende behandlingen av reindriften skal være i samfunnsdelen vil kunne variere. Et minimum vil være å foreta de prioriteringer og legge de strategier som er nødvendig for å sikre grunnlaget for reindriften i et langsiktig perspektiv. Kommuner med reindrift bør også belyse reindriftsnæringas innvirkning på kommunens kulturliv og samfunnsutvikling. Det er viktig å være bevisst at reindriften kan bidra til et kultur- og næringsmessig mangfold ved at en rekke aktiviteter knyttes opp mot reindriftsnæringa. Dette kan bl.a. være aktiviteter knyttet til slakte- og videreforedling av reinkjøtt, husflid basert på produkter fra rein og turistvirksomhet.

Reindrift i Trollheimen drives i dag med hjemmel i Lov om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal (Trollheimenloven) nr. 101 av 21.12.84. På de arealer hvor det ikke ble oppnådd frivillig leieavtale med grunneier, ble det arealmessige grunnlaget for reindriften sikra ved ekspropriasjon iht. Kgl. Res. den 26.06.87. En fortsatt og framtidig reindrift i Trollheimen sijte er avhengig av at arealgrunnlaget ligger til grunn, og at områder av reindriftsmessig høy verdi ikke blir forringet av inngrep og forstyrrelser. Herunder gjelder spesielt trekk- og flyttleier, samt minimumsbeite. Plan- og bygningslovens § 3-1 1. ledd bokstav c er ment å ivareta samers næringsutøvelse som også er omfattet av Trollheimenloven.

Trollheimen sijte har viktige vinterbeiter innenfor den kommende Orkland kommune. For reindriften i Trollheimen er vinterbeitene karakterisert som minimumsfaktor og tilgang til stabile vinterbeiter er avgjørende for videre reindrift i Trollheimen. Situasjonen i dag er at flere grunneiere i Meldal kommune har sagt opp leieavtalene med reindriften, noe som betyr mer usikker tilgang til sikre vinterbeiter. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og øvrig planverk i kommunen, og vil sådan være et viktig dokument for ivaretagelse av det materielle grunnlaget for reindriften. Fylkesmannen mener at kommunen bør klarlegge i samfunnsdelen hvordan kommunen kan legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift, da spesielt sett opp mot andre utmarksinteresser. Et interkommunalt plansamarbeid er noe reindriftsforvaltningen har etterlyst i en årrekke, og som kan være et godt verktøy i denne sammenheng.

I planprogrammet fremheves det at man ønsker brede medvirkningsprosesser. Det er viktig at reindriften inviteres inn i arbeidet med kommuneplaner, der dette er naturlig. Etter det vi kan se, er ikke oppstartsvarselet sendt til Trollheimen sijte. Vi forventer at reindriften involveres i det videre planarbeidet, samt at de blir invitert til dialog med kommunen på lik linje med annen næringsvirksomhet i kommunen.

Klima og miljø

Planprogrammet sier noe om hvorfor kommunen planlegger, hvordan det skal gjøres, hvem som skal involveres og når skal det foregå. Ut fra klima- og miljøhensyn er det hvordan den kommunale planleggingen ivaretar hensynet til klima og energi, bruk og vern av areal, naturmangfold, landskap og friluftsliv, som vil ha størst fokus fra oss i planprosessen.

Samfunnsdelen legger føringer for den overordnede samfunnsutviklingen i et langsiktig perspektiv. Selv om samfunnsdelen ikke sier noe konkret om arealutviklingen, vil den likevel legge føringer for fremtidig arealforvaltning. Det er derfor viktig at kommuneplanens samfunnsdel gir et godt grunnlag for en langsiktig tenking rundt arealbruk. Den bør være så konkret som mulig i forhold kommunens utfordringer og til behov for og lokalisering av nye areal til bl.a. bolig- og næringsformål. Samtidig må den ta utgangspunkt i statlige signaler om tettstedsutvikling, bl.a. Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. For å møte overgangen til et lavutslippssamfunn må det legges stor vekt på effektiv arealbruk, og på å samordne arealbruken og transportsystemet.

Det er videre viktig at kommunen har klare mål i forhold til arealbruk både i sjø og på land som tar hensyn til forvaltningen av naturmangfoldverdiene. Orkland blir en stor kommune med varierende natur, fra fjell til fjord og kyst, og med flere viktige vassdrag. Det er positivt at Orkland setter målet om en bærekraftig samfunnsutvikling i Orkland som en overordnet ramme for arbeidet med samfunnsdelen. Vi registrerer at det skal utarbeides et felles kunnskapsgrunnlag for kommunens plan- og utviklingsarbeid, som skal legges til grunn for all planlegging i kommunen, og som kan suppleres ved ulike former for sektorplaner/temaplaner. I bærekraftbegrepet ligger også et ansvar for å ivareta leveområdene for plante- og dyreliv og bidra til å styre nye tiltak slik at de ikke kommer i konflikt med viktige miljøverdier. Vi vil her minne om behovet for å ha et godt og oppdatert

kunnskapsgrunnlag med hensyn til naturmangfoldet i den nye kommunen, og vil tilrå at en vurdering av behovene for supplerende naturmangfoldkartlegging tas inn i arbeidet.

Klima

Klima – og miljøområdet er noe sparsomt omtalt i planprogrammet, og burde etter vår vurdering vektlegges i større grad. Klima og miljø er nevnt som et tema det skal vurderes om det skal utarbeides egen plan for. Fylkesmannen tilrå at klima følges opp som et gjennomgående tema i samfunnsdelen og tas med videre i ulike temaplaner. Samfunnsdelen bør dele klima i utslippsreduksjoner og klimatilpasning. I samfunnsdelen bør det inn målformuleringer både på utslippsreduksjoner og klimatilpasning/klimasårbarhet. Her vil vi bl.a. vise til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (KMD 2018), med mål om å styrke kommunenes arbeid med klimatilpasning og reduksjon av klimagassutslipp:

«Kommuneplanens samfunnsdel skal inkludere en overordnet vurdering av om klimaendringer vil påvirke langsiktige utfordringer, mål og strategier. Vurderingen skal skille mellom forhold av betydning for arbeidet med kommuneplanens arealdel, og forhold av betydning for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samtidig bør kommunen kartlegge økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning. Spesielt våtmarker, myrer, elvebredder og skog som kan dempe effektene av klimaendringer er viktige å ivareta i arealplanleggingen. Forvaltningen av skog og jord kan også bidra med forsyvende og opprettholdende tjenester som er viktige å ivareta.

I kommuneplanens samfunns- og handlingsdel, samt andre relevante planer, bør kommunen basert på lokale forhold, vurdere hvordan endringer i klima kan påvirke blant annet samfunnssikkerhet, kritisk infrastruktur, natur- og kulturmiljø, befolkningens helse, samt forutsetninger for berørte næringer, og hvordan dette skal følges opp.»

Frem mot 2030 vil det måtte skje betydelige endringer i samfunnet både som følge av klimaendringene og som følge av den politikken som føres for å nå klimamålene etter Parisavtalen om å redusere utslippene av klimagasser med 40% for å begrense den globale temperaturøkningen til 2°C. Dersom temperaturøkningen skal begrenses til 1,5 °C må utslippene globalt ned med 45%. Prosessindustrien i Orkland er i stor grad regulert gjennom Norges samarbeid med EU om klimakvoter. Hvordan kvotemarkedet reguleres fremover vil i stor grad påvirke utviklingen av denne industrien.

For de ikke kvotepliktige sektorene som transport, landbruk, bygg, avfall, havbruk har Norge forpliktet seg til felles gjennomføring med EU. Der målet om å begrense global oppvarming til 2°C medfører at utslippene må reduseres med nær 43% i ikke kvotepliktig sektor innen 2030. I 2050 er ambisjonen at vi skal være et lavutslippssamfunn som har redusert klimagassutslippene med 80-90%.

Kommunen anbefales i en strategisk plan som samfunnsdelen å gjøre vurderinger knytta til kommunes klimarisiko. Klimarisiko kan inndeles i fysisk risiko, overgangsrisiko og ansvarsrisiko

Fysisk risiko handler om kostnader knyttet til fysiske skader som følge av klimaendringer. Fysisk risiko kan enten være akutt eller kronisk. Den akutte er knytte til stormer, uvær, tørkeepisoder altså ekstreme hendinger. Klimaendringene medfører at dette vil opptre oftere. Kommunen bør utarbeide planer som sikrer at bygg og infrastruktur tåler mer ekstremvær.

Den kroniske risikoen handler om de langsiktige virkningene av et endra klima både i Norge og ellers i verden. Vilårene for matproduksjon kan bli kraftig endret. Områder der man så for seg nye boligfelt kan bli uegnet for bebyggelse på grunn av økt risiko for flom eller sørpeskred. Vannkvaliteten kan forringes. Betingelsene for jord og skog bruk kan endres. På lengre sikt truer havstigning.

Overgangsrisiko handler om endringer som vil komme når verden skal kutte klimagassutslipp, som for eksempel bruke vesentlig mindre fossil energi. Dette er gigantiske omstillinger som forandrer vilårene for næringsvirksomhet, både i smått og stort. Spørsmålet her er hvordan ser Orklandsamfunnet ut dersom klimapolitikken lykkes i 2030-perspektiv og 2050-perspektiv. Hvilket næringsliv har kommunen og hvilke inntekter får kommunen til å drifte sitt velferdstilbud.

Ansvarsrisiko handler om erstatningskrav og søksmål knyttet til kommunen beslutninger eller mangel på beslutninger som på en eller annen måte kan knyttes til klimapolitikken eller klimaendringer. Dette har økende relevans for kommunene som både har ansvar for bla klimatilpasning i forhold til arealpolitikken, et velfungerende avløpsnett og handtering av overvann, se NOU 2018:17 Om klimarisiko og norsk økonomi.

Barn og unge

Ingen merknad.

Helse og omsorg

Folkehelseperspektivet er viktig i videre planprosess; hvordan den kommunale planleggingen skal ivareta innbyggernes helse i fremtiden med tanke på folkehelse relaterte tema og hvilke vurderinger som ligger til grunn for de tiltak som skisseres med tanke på demografiske utfordringer og tjenesteutvikling. Medvirkning er lagt til grunn i planprosessen og det skal utformes oversiktdokument over helse parallelt i prosessen med ny samfunnsplan.

Folkehelse

Det bør fremkomme tydelige satsningsområder for folkehelse. Kommunene som slår seg sammen har ulike utfordringer. Kartlegging og innsamling av kvantitative data er viktig, men likeså viktig er det å innhente kvalitative data for å forstå hva som ligger bak og finne hvilke utfordringer som faktisk er i kommunen. Kunnskap om innbyggernes helsetilstand formes av tolkning av kvantitativ data i lokal kontekst. Det er viktig å fremme folkehelse i kommunens samfunnsdel, ikke bare som et overordnet begrep, men faktisk vise og forklare hvordan folkehelse er ivaretatt og eventuelle folkehelseutfordringer som er utfordrende og hvordan kommune gjennom handlingsdel og økonomiplan skal iverksette tiltak for å styrke innbyggernes folkehelse.

«Samskaping» er et godt utgangspunkt for å skape stolthet og tilhørighet i nye Orkland kommune og et godt grunnlag for å skape god stedsutvikling og styrke tilhørighet og opplevelse av identitet for den enkelte innbygger i den nye kommunen. Inkludering og deltakelse på alle arenaer fra tidlig alder er viktig. Fra fødsel- barnehage- grunnskole- videregående og arbeidsliv er det viktig med helsefremmende tiltak og tidlig innsats og samhandling på tvers av sektorer er et viktig forebyggende tiltak. Nye Orkland vil ha en høy andel unge uføre og hvordan kommunen gjennom tverrsektorielle arbeidet kan forebygge tidlig uføre og redusere antall unge utenfor arbeidslivet vil være viktig. Frafall i videregående skole og overganger i skolekarrieren er viktig med tanke på høy andel unge uføre i kommunen og bør gis oppmerksomhet. God helse er nært knyttet til det å fullføre skolegang, lykkes med overgangen til voksenlivet og etablere seg i arbeidslivet.

Fysisk inaktivitet er en av de største folkehelseutfordringene. For spesielt en del ungdom vil andre typer aktiviteter og annen organisering enn det som tilbys via idrettslagene være det som skaper aktivitet. Det oppfordres til at kommunen tar med seg dette som et innspill. Helsepotensialet av aktivitet for de inaktive er større enn for de som selv oppsøker de tradisjonelle tilbudene. Slik kan også utenforskap og ensomhet som folkehelseutfordring reduseres. Gode ferdselsårer for myke trafikanter er et viktig tiltak for å tilrettelegge for fysisk aktivitet og hvordan kommunen skal ivareta trafiksikkerheten til innbyggere er viktig.

Tjenesteyting

Meld. St. 15 (2017-2018) «Leve hele livet» er en kvalitetsreform for eldre, som legger opp til at eldre skal få brukt ressursene sine og dekket behovene sine i de ulike fasene av alderdommen. Det handler gjennom fem innsatsområder å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre kan leve gode liv og delta i fellesskapet. I Orkland er forventet at befolkning over 67 år fordobles frem mot 2060. Tjenesteutvikling og demografi er viktig å tematisere i videre planprosess og utfordringene som følger med en økende eldrebefolkning og endringer i helsetilstanden må løses, slik at det også i fremtiden kan gis forsvarlige tjenester innenfor bærekraftige økonomiske og personellmessige rammer. Orkland står overfor ikke bare en økning i antall eldre i kommunen, men også en stor andel av arbeidstakere som i løpet av få år går over i pensjonsalder. Det må i videre planprosess redegjøres for strategier knyttet til lokalisering av tjenester, velferdsteknologi, rekruttering, kompetansehevende tiltak og hvordan kommunen skal imøtekomme innbyggernes behov for helse og omsorgstjenester.

Orkland vil ha en økning på mennesker med sammensatte utfordringer og må vise hvordan kommunen er forberedt på å møte fremtidige utfordringer. Regjeringen vil styrke tilbudet til personer med demens og deres pårørende. Fylkesmannen vil informere om at regjeringen foreslår å innføre en plikt for kommunene til å tilby dagaktiviteter til hjemmeboende personer med demens. Det tas sikte på at lovplikten skal tre i kraft fra 1. januar 2020.

Hvordan strukturen i omsorgstjenestene skal utvikles og hvordan den nye kommunen ved styring og ledelse skal sikre tjenestekvalitet, må følges opp gjennom sektorplanlegging av omsorgstjenestene. Fremtidens helse- og omsorgstjenester vil utfordres like mye på kvalitet og kompetanse som av

utfordringer med kapasiteten. Tilgang på høyskoleutdannet helsepersonell blir avgjørende viktig for å lykkes. Orkland vil ha et bredt engasjement fra frivillige og samspill med lag og organisasjoner kan gi viktige bidrag som utfyller det kommunale tjenestetilbudet. For kommunen er dette en viktig ressurs.

Når strukturen for fremtiden skal utvikles, blir det nødvendig å se tilbud om boliger og tjenester i sammenheng. Da også for grupper som psykisk utviklingshemmede og personer med utfordringer knyttet til rusavhengighet og psykisk helse. Kommunen må være forberedt på at det kan bli flere og mer utfordrende oppgaver med å gi tjenester til brukere med komplekse tjenestebehov og også utfordrende adferd. For sektorplanleggingen blir dette viktige tema. Kommunen ta hensyn til at brukere med behov for vedtak om bruk av tvang etter kapittel 4A i helse- og omsorgstjenesteloven ikke kan ha annen bolig enn institusjon. Dette må balanseres mot utviklingen av hjemmetjenestebasert omsorg.

Den nye kommunen skal prioritere forebygging gjennom tidlig innsats og tverrfaglig samordning innen helse, oppvekst og familietjenestene. Grunnlaget for helsen gjennom livet legges i barne- og ungdomsårene. Barn og unges skal ha trygge og gode oppvekstvilkår. Ved siden av familiene er lokalmiljø med gode nabolag, barnehager og skoler de viktigste arenaene. Der er det også mulig å fange opp sårbare barn og gi både dem og deres familier bistand. For disse er tverrsektoriell innsats inkludert de forebyggende helsetjenestene på helsestasjon og i skolehelsetjenesten viktige. Sårbare familier vil ofte ha kontakt med NAV og det er en klar forventning at også NAV-kontoret inngår i det tverrsektorielle arbeidet, ikke minst er potensialet NAV har for å fange opp også barn med tjenestebehov viktig.

Samfunnssikkerhet

Det er et godt grep å utarbeide Orkland kommunes samfunnsdel parallelt med overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse og beredskapsplan for den nye kommune. Dette gir en god mulighet til å sikre det helhetlige og systematiske arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen, jfr krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt § 3. I henhold til sivilbeskyttelsesloven § 14 skal kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, herunder ved utarbeiding av planer etter plan- og bygningsloven. Kommunen må derfor sikre at det blir en sammenheng mellom analysen og videre planer.

Gjennom tilnærmingen som planprogrammet legger opp til bør man i arbeidet med samfunnsdelen kunne se til oppdaterte ROS-vurderinger av kommunens utfordringer knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Utfordringene som kommer fram i ROS-analysen bør videre gjenspeiles i samfunnsdelen, slik at planen gir et bilde av utfordringene i kommunen, både nå og i fremtiden, og hvordan de vil påvirke kommunens satsingsområder og prioriteringer. Her må det også tas høyde for klimaendringer og hvilke konsekvenser et klima i endring har for samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen. Vi viser her til Miljø og klimaavdelingen sin uttalelse over.

I henhold til planprogrammet skal arbeidet med planstrategien innlemmes i arbeidet med

samfunnsdelen. Planstrategien skal fastsettes samtidig med vedtak av samfunnsdel. Etter Fylkesmannen sin vurdering er det naturlig å bruke planstrategien til å fastsette føringer for:

- hvordan kommunen skal arbeide med ROS-analyser og lovpålagte beredskapsplaner
- hvilke ROS-analyser og lovpålagte beredskapsplaner kommunen skal ha
- hvordan ROS-analysene, beredskapsplanene og andre planer skal henge sammen

Videre arbeid

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at dette er en veiledende uttalelse basert på de opplysningene som fremkommer av oppstartsvarselet. Fylkesmannen vil komme tilbake med en endelig uttalelse når planen sendes på høring.

- Fylkesmannen ønsker å oppnå best mulig dialog og tidlig avklaring av nasjonale og viktige regionale interesser. Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å benytte seg av regionalt planforum som en arena for dette. Saker meldes inn til Trøndelag fylkeskommune på postmottak@trondelagfylke.no.
- Ønsker kommunen avklaringer under utarbeidelse av planforslaget er det mulig å ta kontakt med Fylkesmannens fagavdelinger eller saksbehandler på kommunal- og justisavdelingen. Se kontaktliste.
- Kartverket tilbyr kvalitetssikring av arealplaner etter plan- og bygningsloven og vi minner om at det ved høring sendes ett eksemplar av SOSI-fil og pdf-fil til Kartverket Trøndelag på e-post: plantrondelag@kartverket.no

Med hilsen

Alf Petter Tenfjord (e.f.)
seksjonsleder
Kommunal- og justisavdelingen

Elisabeth Varsi Stubbrud
rådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere:

Kommunal og justis: Elisabeth Varsi Stubbrud – 73 19 91 55

Klima og miljø: Maia Vardenær – 74 16 81 86 /Stein-Arne Andreassen - 73 19 92 12

Landbruk: Laila Marie Sorte – 73 19 92 87

Samfunnssikkerhet: Kaja Kristensen – 73 19 91 69

Oppvekst og velferd: Knut Olav Dypvik – 74 16 83 74

Helse og omsorg: Ann Marit Kristiansen – 74 16 82 14

Reindrift: Camilla Knutsen – 73 19 93 89

Kopi til:

Trøndelag fylkeskommune Fylkets hus, Postboks 2560 7735 STEINKJER

Fra: Sivert Dombu (Sivert.Dombu@rindal.kommune.no)

Sendt: 15.04.2019 10:05:00

Til: Postmottak Orkdal Kommune

Kopi: Ola T Heggem; Birgit Reisch

Emne: Kommuneplanens samfunnsdel for Orkland – planprogram på høring

Vedlegg:

Hei,

Rindal kommune foreslår at planprogrammet kan åpne for at følgende tema vurderes nærmere:

Orkland kommune vil komme til å utgjøre en vesentlig del av Orkdalsregionen, og regionsenteret vil være Orkanger. For å skape ei god utvikling av hele regionen i åra framover er det avgjørende at Orkland kommune aksler ledertrøya i regionsamarbeidet. Dette tilsier at Orkland kommune må stille seg åpen for å gå inn i ulike interkommunale samarbeidsordninger med andre kommuner i regionen, også i tilfeller der det ikke på kort sikt er noen åpenbar gevinst for Orkland kommune sjøl.

Mvh

Sivert Dombu

Rindal kommune

plan- og utviklingssjef

Tlf: 957 85 911

Rindal
-tid til å leve

Epost fra og til Rindal kommune er offentlig.

Bevaringsverdig epost arkiveres og blir dermed synlig på postlista.

HØRINGSUTTAELSE FRA MATTILSYNET TIL PLANPROGRAM - KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL FOR NYE ORKLAND KOMMUNE

Vi viser til mottatt høringsbrev sammen med forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for nye Orkland kommune, datert 11.03.2019, jf deres ref 2019/20325.

Mattilsynet er statlig sektormyndighet, etter Matloven § 23, etter forhold som angår planter, fisk, dyr og mat, herunder drikkevann. I denne uttalelsen omtaler vi spesielt drikkevannshensyn.

REGELVERK OG NASJONALE FØRINGER

Vi vil spesielt fremheve følgende aktuelle paragrafer i gjeldende drikkevannsforskrift:

- **§ 12 Beskyttelsestiltak** setter klare krav til beskyttelse av vanntilsigsområde, uavhengig av renseprosesser i et vannforsyningssystem
- **§ 26 Kommunens plikter** pålegger kommunene å ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk. Kommunen skal ta initiativ til interkommunalt plansamarbeid for å ivareta drikkevannshensynet der vannforsyningssystemet ligger i flere kommuner. Kommunen skal også, på bakgrunn av data fra Mattilsynet, ha oversikt over samtlige vannforsyningssystemer i kommunen for å ivareta sine forpliktelser etter folkehelselovens kapittel 2.
- **§ 4 Forurensing** forbyr forurensing av drikkevann. Der det er fastsatt beskyttelsestiltak iht § 12 eller restriksjoner etter § 26 gjelder forbudet brudd på disse.
- **§ 9 Leveringssikkerhet.** Krever drifts- og beredskapsplaner som sikrer leveranse av tilstrekkelig mengde drikkevann til enhver tid.

Nasjonale mål for vann og helse ble vedtatt av Regjeringen 22. mai 2014. Kommuneplaner og reguleringsplaner skal legge disse til grunn. En informasjonsbrosjyre om de nasjonale målene for vann og helse er utgitt av Mattilsynet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet. Her omtales blant annet krav til fornyelse av ledningsnett, innføring av bedre rutiner for drift og vedlikehold av vannbehandlingsanlegg og ledningsnett, anmodning om å knytte sammen utilfredsstillende separate og små fellesanlegg til felles vannforsyningssystem, bedre beskyttelsen av vannkildene og generelt øke funksjonssikkerheten i vannforsyningen.

Disse målene skal også legges til grunn ved utarbeiding av regionale planer etter **vannforskriften** og av aktuelle sektormyndigheter som forvalter tiltak som er av betydning for de nasjonale målene. Denne forskriften innebærer en mer helhetlig og økosystembasert forvaltning av ferskvann, grunnvann og kystvann i Norge ved utarbeiding av helhetlige forvaltningsplaner i henhold til rammedirektivet for vann (direktiv 2000/60/EF).

Hovedformålet med rammedirektivet er å beskytte, og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. I denne sammenheng vil vi spesielt minne om mål nr 6: «Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle». Dette tilhører nasjonale forpliktelser som alle kommuner også skal kjenne til.

MATTILSYNETS VURDERINGER

Vi kjenner til at kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er viktige styringsverktøy for alle kommunale etater, næringsliv og andre interesser fordi de sier noe om både situasjonen og utviklingen i kommunen. Siden arealdelen er juridisk bindende er det særlig viktig at den er godt gjennomtenkt og at den ivaretar kommunens behov i et langsiktig perspektiv.

Vannforsyning, herav til drikke og sanitære formål, er en grunnforutsetning for alle samfunnssektorer. I praksis vil den beste måten å beskytte drikkevann, grunnvannsforkomster og nedslagsfelt for drikkevann på være å benytte arealformål, hensynssoner og bestemmelser etter plan- og bygningsloven i kombinasjon med å stille krav til vannverkseier og vannforsyningssystem.

God og trygg vannforsyning er i tillegg av grunnleggende betydning for samfunnssikkerheten og folkehelsen. Kommunene og andre myndigheter og aktører må derfor ta særlige hensyn til å beskytte vannkildene og distribusjonssystemet i sitt arbeid.

Klimaendringer stiller i tillegg større krav til sikker vannforsyning. Kortere isleggingsperioder, periodevis stadig mere vind og større nedbørsmengder, men også lengre tørkeperioder, endrer etablert kunnskap. Råvannskvaliteten kan lokalt endres slik at nye rensebehov blir nødvendig mens tidligere sikre grunnvannskilder kan bli tørre.

KONKLUSJON

Vi erfarer at kommunens rolle på drikkevannsområdet synes stadig viktigere. Dette er i de siste årene også blitt formelt tydeliggjort blant annet gjennom § 26 i ny drikkevannsforskrift som pålegger kommunene å ta drikkevannshensyn i all sin arealplanlegging. I tillegg har regjeringen kommet med ulike nasjonale føringer som gir tydelige retningslinjer og forventninger for hvordan drikkevannsforvaltningen skal foregå rundt omkring i kommunene. Leveringssikkerheten er her av høyeste prioritet.

Vi ønsker lykke til med etableringen av nye Orkland kommune og ser frem til å få oversendt alle aktuelle planer til høring etterhvert som disse blir utarbeidet.

Med hilsen

Rolf Erling Holsdal
seniorinspektør

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

ORKDAL KOMMUNE
Postboks 83
7301 ORKANGER

Vår dato: 23.04.2019 **Vår referanse:** 201911967-3 **Vår saksbehandler:**
Deres dato: 11.03.2019 **Deres referanse:** 2019/20325 Eigil Kosi Jaren

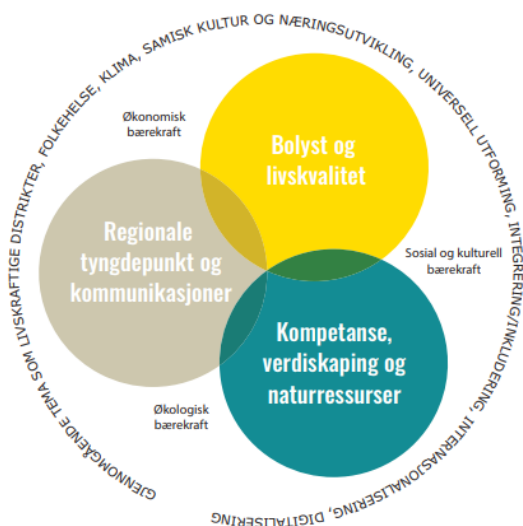
Fylkeskommunens uttalelse til planprogram for Kommuneplanens samfunnsdel for Orkland 2020 - 2032

Vi viser til brev datert 11.03.2019 med forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune.

TRØNDELAGSPLANEN 2019-2030

Trøndelagsplanen ble vedtatt av fylkestinget i desember 2018 og skal være førende for alle andre planer og strategier for Trøndelag. Planen har tre temaområder:

- ❖ Bolyst og livskvalitet
- ❖ Senterstruktur og kommunikasjoner
- ❖ Kompetanse, verdiskaping og naturressurser

Det er viktig at kommuneplanens samfunnsdel følger opp de målsetninger som er satt gjennom Trøndelagsplanen og viser hvordan nye Orkland kommune bidrar til å imøtekomme retningsmålene for utviklingen vi ønsker i Trøndelag.

ØVRIGE REGIONALE PLANER OG STRATEGIER

Automatisk fredete kulturminner

Nye Orkland kommune strekker seg hele 88 km fra fjord til fjell, fra munningen av Trondheimsfjorden til fjellområdene i Trollheimen. Orkland har flere kulturminner og kulturmiljø av nasjonal og regional verdi. Denne kulturarven er ressurser som kommunen kan forvalte og benytte for bærekraftig verdiskaping og attraksjonsutvikling, kunnskap og opplevelser, stedsidentitet og folkehelse osv. Fylkeskommunen har startet planarbeidet med ny regional plan for kulturminner for et samlet Trøndelag. Vi ser frem til å samarbeide med nye Orkland kommune om forvaltning og utvikling av vår felles kulturarv. Når det gjelder oversikt over automatisk fredete kulturminner viser vi til den nasjonale kulturminnebasen Askeladden som gir en oppdatert status for registrerte automatisk fredete kulturminner i kommunen. En må imidlertid være oppmerksom på at Askeladden ikke kan oppfattes som en fullstendig oversikt over kommunens kulturminneressurser. Det er heller et uttrykk for nåværende kunnskapsstatus. Endret kunnskap og nye registreringsmetoder gjør at det stadig blir gjort nye funn. Dette gjør at de enkelte reguleringsplaner må sendes fylkeskommunen som høringsinstans for behandling og uttalelse. Utover dette viser vi til vårt innspill datert 12.04.19 (vedlagt).

Kulturminner

Orkdal og Meldal kommune inngår i nye Orkland kommune. Begge kommunene har igangsatt felles kulturminneplan (interkommunal kommunedelplan for kulturminner sammen med Orkla industrimuseum og Skaun kommune). Det forutsettes at dette viktige arbeidet videreføres og følges opp i strategi- og handlingsprogrammet. Historiske kulturminner og kulturmiljøer i nye Orkland kommune bør være en del av kommunens verdiskaping (økonomisk, sosial og kulturell/miljømessig stedsutvikling med kulturminner som ressurs) og folkehelse satsing med (digital) formidling og tilrettelegging av historiske kulturmiljøer i kommunen.

Regional vannforvaltningsplan

Regional vannforvaltningsplan setter konkrete miljømål for alt vann i Orkland kommune, iht. vannforskriften. De fleste vannforekomstene har mål om å nå god økologisk tilstand innen 2021 eller 2027. Dersom miljømålene skal nås er det svært viktig å unngå tiltak som forringer vannmiljøet, og det må gjennomføres en rekke miljøforbedrende tiltak innenfor flere sektorer. Orkland kommune inngår i svært positive og produktive kommunesamarbeid som jobber med nettopp dette; Orklavassdraget vannområde og Søndre Fosen vannområde. Kommuneplanens samfunnsdel må legge til rette for ønsket utvikling av miljøtilstanden i vann.

Samferdsel

Trøndelag fylkeskommune har fem delstrategier som til sammen utgjør fylkeskommunens plan for samferdsel. Delstrategiene er mobilitet, trafiksikkerhet, sjø, gods og veg. Kommunens samfunnsdel bør sees opp mot disse planene og målene som ligger i dem. Spesielt for Orkland vil en utvikling av det regionale vegnettet med fv. 710, fv. 714, fv. 700, fv. 701 og fv.65 være viktig for gods og næringstransport i regionen.

Kunnskapsgrunnlag

Utarbeidelse av et helhetlig og oppdatert kunnskapsgrunnlag som analyserer utfordringsbildet for kommunen bør være en del av arbeid med kommuneplanens samfunnsdel. Det vil være en del overlapp mellom den statistikken og kunnskapsgrunnlaget som er relevant for kommuneplanens samfunnsdel og andre kunnskapsgrunnlag som inngår i kommunenes virksomhet. Det er spesielt viktig at arbeidet med folkehelseoversikten ses i sammenheng med arbeidet med kunnskapsgrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel. Kommunen kan se til [Trøndelag i tall](#), både for inspirasjon og til hjelp i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel.

Avslutningsvis

Vi håper noe av dette kan være til hjelp i planarbeidet og også i fremtidig arbeid med kommuneplanene. Trøndelag fylkeskommune bistår gjerne som samtalepartner dersom dette er ønskelig og vi ønsker dere lykke til med planarbeidet.

Med vennlig hilsen

Vigdis Espnes Landheim
Seksjonsleder

Eigil Kosi Jaren
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

Innspill automatisk fredete kulturminner

Kopimottakere:

FYLKESMANNEN I TRØNDELAG
STATENS VEGVESEN REGION MIDT TRONDHEIM KONTORSTED

Innspill automatisk fredete kulturminner

Kommuneplanens samfunnsdel for Orkland 2020-2032

Vår ref: 201911967

Dato: 12.04.19

V / Anne Haug

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Den skal gi rammer for planer og tiltak, og planer for bruk og vern av arealene. Kommuneplanen skal ivareta regionale og nasjonale mål i tillegg til de kommunale. Nasjonale og regionale mål for landskaps- og kulturminneinteresser er en naturlig del av disse. Kommuneplanen bør være et godt og viktig verktøy for forvaltning av kulturminner. Den er et nyttig redskap for å fastholde en arealpolitikk der ulike samfunnshensyn er vurdert. Dette inkluderer at vernehensyn er vurdert med sikte på å oppnå best mulig løsning for samfunnet og den enkelte. I en tid der detaljprosjekteringen i økende grad er styrt av utbyggingsinteresser knyttet til enkeltprosjekter, vil den overordnede planen få en stadig mer avgjørende rolle.

I følge retningslinjer fra Miljøverndepartementet bør kulturminner og kulturmiljøer brukes og forvaltes slik at verdiene i dem bevares og aktiviseres som et bidrag til en bærekraftig utvikling. Dette innebærer at kulturminnene og -miljøene skal gi premissene for bruk av arealer og ulike utbyggingstiltak.

Trøndelag fylkeskommune bidrar gjerne i et slikt arbeid i forhold til hvordan man kan ta vare på kulturarven på en best mulig måte også i framtida.

Digitalt sektorkart og kulturminneregister

Tilgang til kilder og grunnlagsdata er essensielt for en god og forutsigbar arealforvaltning. For at dette skal kunne skje må det finnes lett tilgjengelige registre og opplysninger om de kulturminnene som hittil er registrert.

Vi vil oppfordre til at det framtidig innarbeides som fast rutine at et digitalt sektorkart for kulturminner legges til grunn ved all planlegging. Den nasjonale kulturminnebasen Askeladden gir en oppdatert status for registrerte automatisk fredete kulturminner i kommunen. En må imidlertid være oppmerksom på at Askeladden ikke kan oppfattes som en fullstendig oversikt over kommunens kulturminneressurser. Det er heller et uttrykk for nåværende kunnskapsstatus. Endret kunnskap og nye registreringsmetoder gjør at det stadig blir gjort nye funn.

Regionalt viktige kulturminner og kulturmiljø

Nye Orkland kommune strekker seg hele 88 km fra fjord til fjell, fra munningen av Trondheimsfjorden til fjellområdene i Trollheimen. Orkland har flere kulturminner og kulturmiljø av nasjonal og regional verdi. Denne kulturarven er ressurser som kommunen kan forvalte og benytte for bærekraftig verdiskaping og attraksjonsutvikling, kunnskap og opplevelser, stedsidentitet og folkehelse osv.

Markant i hoveddalføret er de teknisk-industrielle kulturminnene og boligmassen knyttet til gruевirksomheten til Løkken Verk, Orkla Industrimuseum og den fredete Thamshavnbanen. Boligområdene på Nerøa er vurdert som bevaringsverdig småbystruktur. Vahaugen ved Svinsås er et særegent funn- og gravsted fra eldre jernalder, og på Rikstad ligger den best bevarte monumentalhaugen fra jernalder i dalføret. På Geita og Geitaneset ligger sjeldne boplasser fra vår eldste bosetningsfase samt en komplett gravplass fra jernalderen. Kong Øysteins havn ved Agdenes er en av få middelalderse havneanlegg i landssammenheng. På Sør-Leksa ligger en stor samling hustuffer fra steinalder og en av de lengste gravrøysene i fylket. Langs kommunens kystlinje og på

Sør-Leksa ligger dessuten en stor mengde krigsminner, bl.a. godt bevarte kystfort fra Agdenes befestninger samt fra okkupasjonstiden 1940-45.

For øvrig går viktige ferdselsårer gjennom Orkland kommune. Ved Agdenes bøyer Trondheimsleia inn Trondheimsfjorden, i Orklas dalføre går Pilegrimsleden fra Gudbrandsdalen og Den Trondhjemske postvei kommer inn i kommunen fra Rindalsskogen i vest.

Fylkeskommunen har startet planarbeidet med ny regional plan for kulturminner for et samlet Trøndelag. Vi ser frem til å samarbeide med nye Orkland kommune om forvaltning og utvikling av vår felles kulturarv.

Avsluttende presisering

Med utgangspunkt i usikkerheten med hensyn til hvor synlige og skjulte automatisk fredede kulturminner (fra før 1537) finnes, må fylkeskommunen ta forbehold om arealbruken når det gjelder slike. Trøndelag fylkeskommune presiserer derfor at det ved denne uttalelsen *ikke* gis samtykke til arealbruken. Dette gjør at de enkelte reguleringsplaner må sendes fylkeskommunen som høringsinstans for behandling og uttalelse.

Mange kommuner behandler først forslag til reguleringsplaner etter at det foreligger en kulturminnefaglig vurdering fra fylkeskommunen. Trøndelag fylkeskommune har gode erfaringer med denne fremgangsmåten. Gjennom denne praksisen kommer kulturminnevernet inn i et tidlig stadium av planprosessen, og kan være med å sette premissene for arealutnyttelsen innenfor et planområde. Eventuelle konflikter ryddes dermed av veien tidlig. Vi ber derfor om at det tas kontakt med kulturvernmyndighetene så tidlig som mulig i de ulike planprosesser.

KYSTVERKET

Midt-Norge

Orkdal kommune
postboks 83
7301 Orkanger

Deres ref.:

Vår ref.:
2019/1056-3

Arkiv nr.:

Saksbehandler:
Børre Tennfjord

Dato:
24.04.2019

Uttalelse til høring av planprogram for Kommuneplanens samfunnsdel for Orkland - Nye Orkland kommune - Trøndelag fylke.

Kystverket har mottatt planprogram for nye Orkland kommunes Samfunnsdel 2020-2032 til behandling og eventuelle uttalelse/innsjutt.

Nye Orkland kommune ved Fellesnemnda, har i brev av 11.mars 2019 varslet oppstart av samfunnsplanutvikling for perioden 2020 til 2032, samt fremlagt et utkast til planprogram.

Planprogrammet, som er datert 07.04.2019, viser oss formål, utfordringer og problemstillinger, samt prosess og fremdrift i det kommende planarbeidet. Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for helhetlig planlegging, og skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Orklandsamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og øvrig planverk i den nye kommunen.

Frist for innspill er satt til 25.april 2019.

Kystverket sine kommentarer

Kystverket har nå vurdert det fremlagte planprogrammet i lys av de rammevilkårene og retningslinjene direktoratet er satt til å forvalte. Våre primære interesser er først og fremst koplet til sjøarealene i planer og de sjønære arealene som kan sies å ha en virkning på ferdselsforholdene. Våre kommentarer til planarbeid er generelt knyttet til slike forhold.

Kystverket er en nasjonal etat for kystforvaltning og sjøverts samferdsel. Kystverket skal gjennom sitt arbeide ivareta nasjonale interesser og føringer og arbeider for å sikre god fremkommelighet, trygg ferdsel og forsvarlig bruk og forvaltning av farvannet, herunder effektiv og sikker sjøtransport og havnevirksomhet.

Kystverket har ansvaret for staten sin beredskap mot akutt forurensning og havnesikring i norske havner med internasjonal trafikk (ISPS).

Det tilrettelagte planprogrammet er kompakt og konkret utformet, med et systematisk og godt oppsett. Programmet gir en grei omtale av formålet med planen og de overordnede rammevilkårene om bærekraftig samfunnsutvikling, som vil gjelde for det kommende arbeidet.

Region Kystverket Midt-Norge

Sentral postadresse:	Kystverket Postboks 1502 6025 ÅLESUND	Telefon:	+47 07847	Internett:	www.kystverket.no
				E-post:	post@kystverket.no
For besøksadresse se	www.kystverket.no	Bankgiro:	7694 05 06766	Org.nr.:	NO 874 783 242

Brev, sakskorrespondanse og e-post bes adressert til Kystverket, ikke til avdeling eller enkeltperson

Vi får et godt innsyn i hvilke utfordringer, satsningsområder og prioriteringer den nye kommunen vil stå overfor i tiden etter 2020. Evnen man har til å identifisere både aktuelle, men også nødvendige planleggingsområder og tematiserte utredninger, har en direkte sammenheng med kommunen sin evne til å være en god samfunnsutvikler. Vi meiner kommunen sitt forslag til planprogram virker både fornuftig og tydelig og gir arbeidet med samfunnsdelen gode vilkår i fortsettelsen.

Kommunen må i sitt arbeide med samfunnsdelen ta en rekke hensyn, m.a. statlige og regionale planer og retningslinjer, som f. eks. rikspolitiske retningslinjer, som vil være bidrag til god utvikling av et godt fundament. I tilknytning til det videre arbeidet med samfunnsdelen for Orkland, ønsker vi å peke på denne type føringer og lokale virkninger. Som f.eks. Nasjonal havnestrategi – *Regjeringens strategi for effektive havner for å få mer gods på sjø* og Stortingsmelding 35 *På rett kurs – Forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning*, er begge dokument og nasjonale føringer som vil prege samfunnsutviklingen fremover. *Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning*, vedtatt 28.09.2018, er også planvilkår som vil påvirke en lokal samfunnsutvikling og må tas hensyn til i utviklingen av en god samfunnsdel for kommunen.

Interkommunal kystsonoplan for Trøndelag med tilhørende vedtekter, vil til en viss grad være rammevilkår og premisser som virker på den kommende utviklingen i kommunen.

Kystverket ønsker å vektlegge et framtidsrettet og godt samarbeid med den nye kommunen for å bidra til at samfunnet sine felles mål blir nådd på en best mulig måte. Vi ønsker på denne måten å peke på forhold som samfunnsdelen til Orkland kommune bør inneholde. Mellom annet er en samfunnsrettet tilretteleggelse av sjøaktiviteter, der sikring av ferdselsårene og fremkommelighet i farvannet, viktige element for både den marine og maritime næringsutviklingen. Det kan også være nødvendig for kommunen å utforme en langsiktig utvikling i et marint perspektiv, der ulike moment blir trukket inn som verdiskapende element i arbeidet med samfunnsplanen.

I tillegg vil det være formålstjenlig å vurdere sjøveien som en naturlig og reell tilkomstvei og et beredskapstilpasset alternativ i krisesituasjoner. Man ber kommunen ta høyde for dette i sin strategiske planlegging og de føringene som blir formulert i samfunnsplanen, mellom annet som resultat av arealbruk og vern i sjø.

Vi vurderer ikke planprogrammet å være i konflikt med nasjonale eller regionale hensyn og har derfor ingen ytterligere kommentarer.

Med hilsen

Harald Tronstad
regiondirektør

Børre Tennfjord
sjefingeniør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Eksterne kopimottakere:

Fylkesmannen i Trøndelag
Trøndelag fylkeskommune
Fiskeridirektoratet
Norges vassdrags- og energidirektorat
Statens vegvesen Region midt

Postboks 2600
Fylkets hus, Postboks 2560
Postboks 185 Sentrum
Postboks 5091, Majorstuen
Fylkeshuset

7734 STEINKJER
7735 STEINKJER
5804 BERGEN
0301 OSLO
6404 MOLDE

Vedlegg:

Likelydende brev sendt til:

Orkdal kommune
Agdenes kommune
Meldal kommune
Snillfjord kommune

Postboks 83 7301
Kvamsveien 2 7316
Rådhuset 7338
7257

Orkanger
LENSVIK
MELDAL
SNILLFJORD

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Orkland 2020-2032

Planprogrammet sier noe om hvorfor kommunen planlegger, hvordan det skal gjøres, hvem som skal involveres og når skal det foregå.

Orkland kommune etableres fra 1.1.2020. Intensjonsavtalen ble 31.10.16 underskrevet av Agdenes, Meldal, Orkdal og Snillfjord kommuner.

Intensjonsavtalen omtaler viktige områder for kommunen og er et godt grunnlag for prioriteringer i/setter rammene for den første kommuneplanens samfunnsdel for ny-kommunen:

“Vi skal sammen utvikle en aktiv, attraktiv og miljøvennlig kommune som et sterkt tyngdepunkt i sørvest-Trøndelag.”

Bakgrunn

Fellesnemnda for Orkland (de fire formannskapene) vedtok i møte 12.04.18:

1. Fellesnemnda ber prosjektleder starte opp prosessarbeid med kommuneplanens samfunnsdel og planstrategi. Innbyggerdialog og medvirkning er sentrale momenter i dette planarbeidet.
2. Følgende plandokumenter utarbeides i forbindelse med samfunnsdel og planstrategi:
 - a. Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse for Orkland kommune
 - b. Beredskapsplan for Orkland kommune
 - c. Overordnet digitaliseringsstrategi og gevinstrealiseringsplan
 - d. Oversikt over helsetilstanden i Orkland kommune
3. Plandokumentene skal være vedtatt av fellesnemnda innen kommunestyrevalget 2019.
4. Et overordna prinsipp er at helhetlig styring legges til grunn for kommunens virksomhet, og at det ikke legges opp til et mer omfattende plansystem enn nødvendig.

Arbeidet med overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse, beredskapsplan, digitaliseringsstrategi og oversikt over helsetilstanden vil startes opp og gå mer eller mindre parallelt med arbeidet med samfunnsdelen.

Formål med planarbeidet

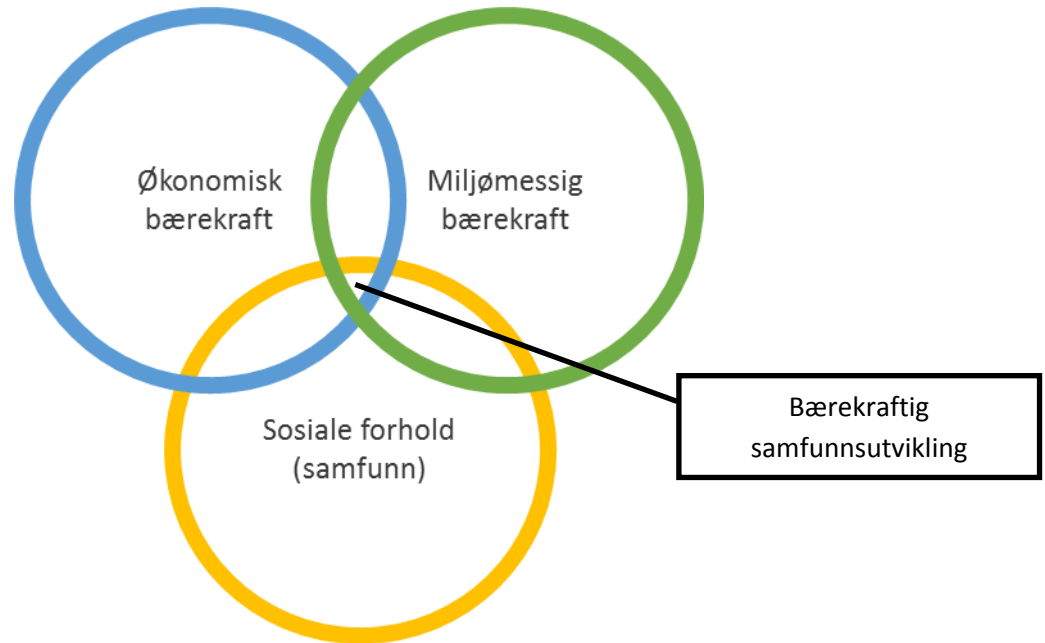
Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for helhetlig planlegging, og skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Orklandsamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og øvrig planverk i kommunen. Uten dens styringsrammer vil planlegging og vedtak i Orkland kommune kunne stå i fare for å bli uoversiktlig, situasjonsbetinget og lite forutsigbart. Det er videre viktig med en tett kopling til økonomi- og handlingsplanen, og at strategiene avstemmes med de økonomiske realiteter. Planen vil også vurdere hvilke tiltak som skal settes i verk for å nå målsettingene i intensjonsavtalen.

Det er et klart ønske om at Orkland kommune skal ha planer på strategisk, taktisk og operativt nivå som er samordnet med samfunnsdelen og hverandre. Ved å starte med kommuneplanens samfunnsdel er det et ønske om å legge grunnlaget for en god, helhetlig og samskapende plankultur for nye Orkland kommune. Det legges opp til en prosess med vekt på politisk eierskap, samskaping og involvering av innbyggere, lag og foreninger,

næringsliv og særinteresser, for å skape et folkelig engasjement i arbeidet med å utvikle Orkland kommune i ønsket retning.

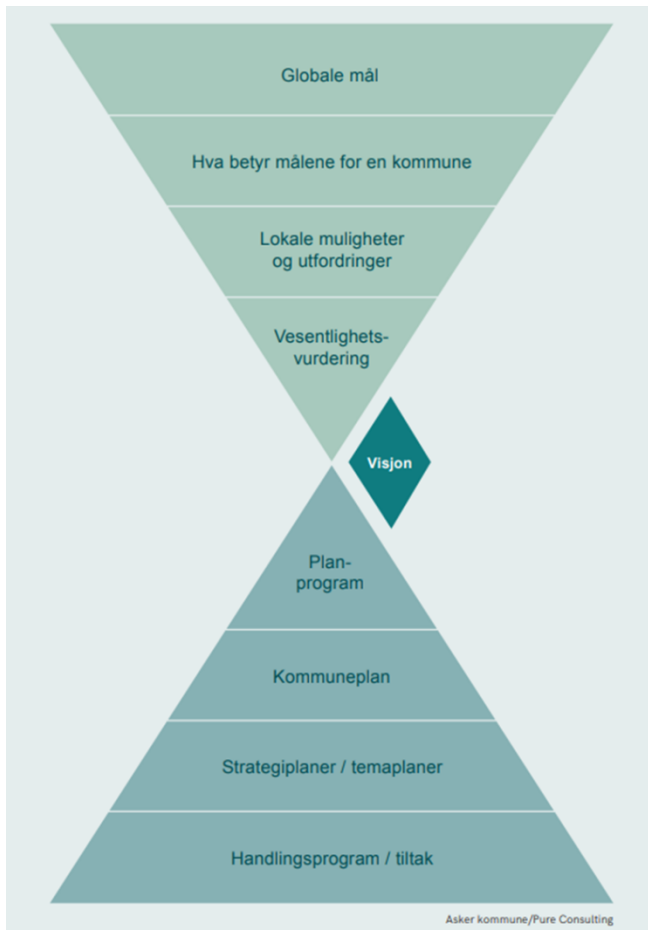
Bærekraftig samfunnsutvikling

En overordnet ramme for arbeidet med samfunnsdelen vil være målet om en bærekraftig samfunnsutvikling i Orkland, som reflekterer oppfølgingen av FNs bærekraftsmål. De fleste av bærekraftmåla har relevans, og vi stiller oss spørsmålet: Hva betyr bærekraftmåla for oss, hvordan kan Orkland bidra? Hvordan handler vi lokalt utfra en forståelse av at det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom økonomisk bærekraft, miljømessig bærekraft og sosiale forhold? De fleste av målene er relevante for helse og livskvaliteten for befolkningen i Orkland.

Figuren (kilde: Asker kommune) viser hvordan en kan trekke ned de globale bærekraftsmåla til lokal handling:

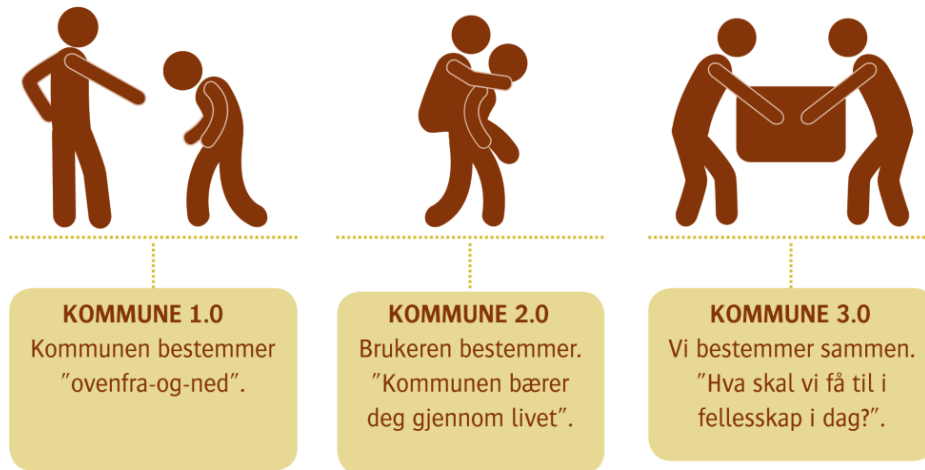
Den øverste trekanten viser at en starter bredt, for å snevre inn arbeidet, fra det globale til det lokale perspektivet.

Den nederste trekanten viser hierarkiet av de lokale planene våre, der tiltakene blir nedfelt, for så å bli gjennomført.

«Samskaping»

Prinsippa for "kommune 3.0" slik som vist i figuren under skal ligge til grunn for bygginga av Orkland kommune. Sammen bygger vi Orkland!

Behov for utredninger

Kommunene som går inn i Orkland har kommuneplaner med ulik alder, oppbygging og prioriteringer. Strategisk næringsplan for Orkdalsregionen og intensjonsavtalen for sammenslåingen er felles for kommunen. Fellesnemnda har bestilt:

- Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse for Orkland kommune
- Beredskapsplan for Orkland kommune
- Overordnet digitaliseringsstrategi og gevinstrealiseringsplan
- Oversikt over helsetilstanden i Orkland kommune

Oppdateringer/sammenstilling av statistikk og prognoser vil være en del av grunnlagsarbeidet med samfunnsdelen. Noe av dette foreligger i økonomi- og handlingsplanen for Orkland som ble vedtatt av fellesnemnda, og lagt til grunn for kommunestyrenes budsjettbehandling i desember 2018.

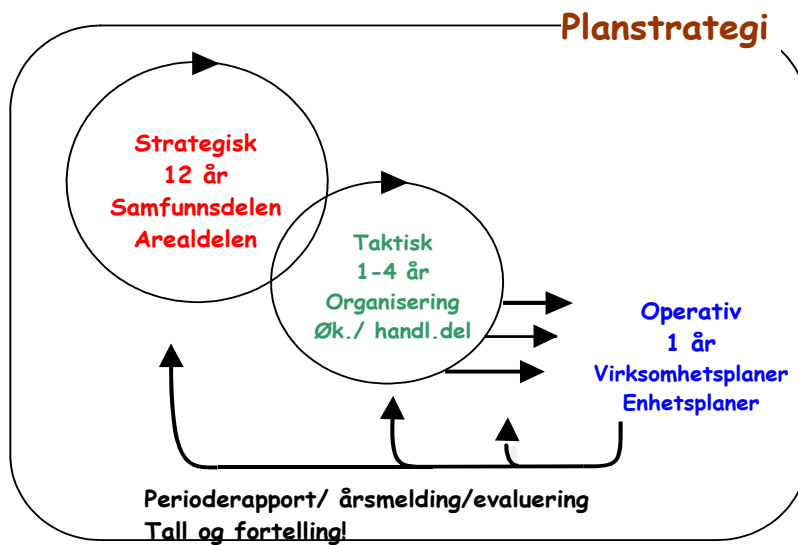
Planstrategi

Alle kommuner skal innen ett år etter konstituering fastsette planstrategi for kommunen. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden. For Orkland er det gjort et valg om at arbeidet med Samfunnsdelen har første prioritet. Arbeidet med planstrategien vil innlemmes i arbeidet med samfunnsdelen. Planstrategien skal fastsettes samtidig med vedtak av samfunnsdel.

Utvikling av kommunens plansystem

Som en del av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og planstrategi har nye Orkland kommune nå en unik mulighet til å starte helt på nytt og vektlegge plan som aktivt politisk/administrativt ledelsesverktøy, b.la. gjennom realistiske planer, bedre koblinger mellom planer og økonomi og gjennom strukturering, forenkling og færre planer.

Det vurderes flere ulike tilnærminger i arbeidet med å utvikle plansystemet:

- Kommuneplanens samfunnsdel synkroniseres med kommunal planstrategi
- Et felles kunnskapsgrunnlag for kommunens plan- og utviklingsarbeid
- Kunnskapsgrunnlaget (mulighets- og utfordringsdokument for kommunen som samfunn og som organisasjon) legges til grunn for all planlegging i kommunen, og kan suppleres ved ulike former for sektorplaner/temaplaner. Kunnskapsgrunnlaget justeres hvert år i forbindelse med rullering av kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan og årsmeldinger.
- Realistisk planlegging gjennom tettere kobling mellom plan og økonomi
Det legges opp til realistisk planlegging gjennom en tett kobling mellom kunnskapsgrunnlag, kommuneplanens samfunnsdel, sektorplaner og kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan, budsjett og årsmeldinger. Det skal være en tydelig tråd mellom de ulike planene/plannivåene.
- Mål og strategier i samfunnsdelen konkretiseres gjennom tiltak og prioriteringer i en 4-årig handlingsdel som utarbeides som en del av kommuneplanprosessen. I 2018 ble det utført et felles arbeid blant de fire kommunene for å fremme handlingsplan for Orkland. Dette arbeidet var nyttig og vil nå videreføres. Økonomiplanen inngår som en del av kommuneplanens handlingsdel og rulleres årlig jfr. kommunelovens bestemmelser. I

kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan konkretiseres det hvordan kommuneplanens mål og strategier gjennom tiltak, prioriteringer og ressurser skal følges opp de påfølgende år, innenfor kommunens økonomiske rammer. Gjennom perioderapporter og årsmeldingen vurderes det om utviklingen går i ønsket retning.

- Forenkling gjennom å vurdere behovet for egne planer kontra delstrategier. Det skal vurderes om- og ev. hvilke temaer det skal utarbeides sektorplaner for, og om disse skal ha status som kommunedelplaner etter bestemmelsene i plan og bygningsloven. Klima- og miljø, helse, folkehelse, oppvekst, samferdsel, kulturminner og næring er eksempel på temaer som vurderes. Skal slike tema ha egne kommunedelplaner, eller vil samfunnsdelen gi tydelige nok signaler for ønsket utvikling og danne utgangspunkt for tema-/ fagplaner? Alternativt kan en utvikle egne delstrategier for valgte tema som næring, og strategiene vil da kunne følges opp med mer konkrete fag- og temaplaner.
- Fokus på å utvikle plankulturen i den nye kommunen. Som en del av arbeidet med å utvikle kommunens plansystem som politisk/administrativt ledelsesverktøy satses det målretta med å utvikle plankulturen i kommunen med vekt på plan som et aktivt og levende arbeidsredskap, som legger føringer på arbeidet med å videreutvikle kommunen som samfunn og som organisasjon.

Organisering av planarbeidet

Arbeidsutvalget for fellesnemnda er styringsgruppe for planarbeidet inntil det nye kommunestyret og formannskapet er på plass.

Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel inngår som del av studiet "Prosessledelse og prosjektdesign våren 2019. Ca 30 medarbeidere i Orkland deltar. Prosjektgruppe samfunn har ansvaret for det administrative arbeidet med samfunnsplanprosessen. Gruppen ledes av ass. rådmann/ kommunalsjef for samfunn Orkland, Petter Lindseth. Øvrige deltakere er:

Ingvill Kvernmo, prosjektleder for Orkland, rådmann i Orkland
Atle Wormdal, miljø/klima
Steinar Larsen, kommunikasjon
Olav Dombu, kommunikasjon
Johanne Opheim, folkehelse
Lena Marie Hansen, tillitsvalgt Delta
Kristin Gjersvoll Wangen, kommunalsjef for helse og mestring i Orkland
Ingvill Kanestrøm, plan
Ingrid Voll, plan

I tillegg er det definert fire områder med prosjektgrupper:

1. Nivellering av tjenestenivå, økonomi- og handlingsplanen – «Solid styring i Orkland»
2. Bedre tverrfaglig innsats – oppvekst, helse og mestring
3. Arbeidsgiverpolitikk for Orkland – «Best i møter med mennesker»
4. Digitalisering – hvordan bruke teknologi for å få bedre tjenester

Politisk forankring/vedtaksorgan i 2019 vil fram til oktober være Fellesnemnda og arbeidsutvalget (AU) for Orkland. Det nye kommunestyret for Orkland skal vedta kommuneplanens samfunnsdel i 2020. Politisk involvering/forankring vil være en prioritert oppgave under planarbeidet.

Medvirkning

For å skape en god samfunnsdel er det nødvendig med brede medvirkningsprosesser. Vi vil bruke ulike former for medvirkning underveis i prosessen for å sikre at planen gir uttrykk for både innspill og behov fra ulike interessenter i befolkningen, for eksempel næringsliv.

Etter en interessentanalyse vil det bli ulike former for medvirkning underveis i prosessen:

- Oppsøkende virksomhet til eksisterende arenaer
- Gjestebud med inviterte målgrupper
- Innbyggerundersøkelse
- Dialogmøter
- Åpne møter
- En egen kommunikasjonsstrategi for kommuneplanprosessen

Det legges opp til interaktive møter med bruk av digitale verktøy som gir innspill umiddelbart fra deltakerne, og innspillene blir lagret og tatt med videre i prosessen.

Framdriftsplan

Aktivitet	Ansvarlig	Tid
Dialogmøter: Idrettsråd Reiseliv/mat Kulturdialog Næringsforening Landbruk Trollheimen Sijte Barn/unge Listen er ikke uttømmende	Prosjektgruppe samfunn	08.01.19, og flere møtepunkt 04.02.19, og flere møtepunkt 04.03.19 Ikke fastsatt Ikke fastsatt Ikke fastsatt høst 2019
Innbyggerundersøkelse (-r)	Prosjektgruppe samfunn	Våren 2019
Intern medvirkning/egne ansatte og politikere: Alle godfotsamlinger (sektorvise samlinger for alle ansatte) Felles kommunestyresamling med tema demokrati og samhandling. De kommunale rådene inviteres også.	Prosjektleder for Orkland, ledergruppen Orkland	Vinter 2019 Vår 2019
Første gangs behandling av planprogram	Prosjektleder Orkland/fellesnemnda	07.03.19
Høring/offentlig ettersyn		Mars/april
Fastsetting av planprogram	Fellesnemnda	23.05.19
Planarbeid kommuneplanens samfunnsdel, første utkast drøftes i august/september	Prosjektgruppe	Vår/sommer/høst 2019
Første utkast drøftes	Prosjektgruppe/fellesnemnd/AU	September
Ferdigstilling av planforslag	Prosjektgruppe/kommunestyret	Oktober
Første gangs behandling av planforslag og planstrategi for Orkland	Rådmann/kommunestyret	Uke 44
Høring/offentlig ettersyn. Åpne møter		Minimum 6 uker
Vedtak av kommuneplanens samfunnsdel og fastsetting av Orklands planstrategi for første 4-årsperiode	Rådmann/kommunestyret	Februar 2020
Etter vedtak: Samfunnsdelen brukes som utviklingsverktøy og har stor legitimitet	Alle	2020 ->

Saksframlegg

Saksbehandler
Petter Lindseth

Dato
15.05.2019

Arkivreferanse
2019/4511-1

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
24/19	Arbeidsutvalg Orkland	23.05.2019
26/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Prosessplan - sammen bygger vi Orkland

Behandling i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Kommunalsjef Samfunn Petter Lindseth orienterte.

Avstemming

Prosjektleders innstilling – enstemmig vedtatt.

Vedtak i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Arbeidsutvalget, som styringsgruppe for utviklingsarbeidet «Sammen bygger vi Orkland», tar prosessplanen til orientering.

Prosjektleders innstilling

Arbeidsutvalget, som styringsgruppe for utviklingsarbeidet «Sammen bygger vi Orkland», tar prosessplanen til orientering.

Bakgrunn for saken

Arbeidsutvalget for fellesnemnda er styringsgruppe for arbeidet med samfunnsdelen i kommuneplanen, samt planstrategi for Orkland. Dette vil være 1. generasjons overordna plandokumenter for den nye, sammenslåtte kommunen. Etter plan- og bygningsloven skal kommunen ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for helhetlig planlegging, og skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Orklandsamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og øvrig planverk i kommunen. Uten dens styringsrammer vil planlegging og vedtak i Orkland kommune kunne stå i fare for å bli uoversiktlig, situasjonsbetinget og lite forutsigbart. Det er videre viktig med en tett kopling til økonomi- og handlingsplanen, og at strategiene avstemmes med de økonomiske realiteter. Arbeidet med samfunnsdelen kan sees å være på nivået for strategisk planlegging, der store utviklingstrekk og retningsgivende innsatsmønster fastsettes. Det er et klart ønske om at Orkland kommune skal ha planer på strategisk, taktisk og operativt nivå som er samordnet med samfunnsdelen og hverandre. Ved å starte med kommuneplanens samfunnsdel tidlig er det et ønske om å legge grunnlaget for en god, helhetlig og samskapende plankultur for nye Orkland kommune. Det legges opp til en prosess med vekt på politisk eierskap, samskaping og involvering av innbyggere, lag og foreninger, næringsliv og andre interessenter, for å skape et folkelig engasjement i arbeidet med å utvikle Orkland kommune i ønsket retning. Dette underbygger erkjennelsen av at

prosjektet vil strekke seg lengre enn å skape kommuneplanens samfunnsdel, men innebære påfølgende og kontinuerlige prosesser i etterkant av vedtatt plan

Denne prosessplanen er en del av utviklingsarbeidet som nå skjer for å forberede grunnen for den nye kommunen. Foruten «Sammen bygger vi Orkland», er følgende prosjektgrupper i arbeid:

- «Solid styring inn i Orkland» Nivellering av tjenestenivå, økonomi- og handlingsplanen
- «Tidlig tverrfaglig innsats» Oppvekst, helse og mestring
- «Best i møte mellom mennesker» Arbeidsgiverpolitikk for Orkland
- Digitalisering for bedre tjenester

Prosessplanen beskriver hvordan arbeidet er lagt opp, og det skal munne ut i følgende resultatmål:

- En samfunnsdel for Orkland kommune 2020-2032, samt planstrategi 2020-2024.
- Vedtatt planprogram for samfunnsdelen
 - Gjennomført spørreundersøkelse for innbyggere
 - Gjennomførte dialogmøter med interessenter og bearbeiding av innspill
- Kommunikasjonsplan for intern og ekstern medvirkning
- Sammenhengende og helhetlig plansystem med god kobling mellom strategisk, taktisk og operativt nivå

Dette plan- og utviklingsarbeidet er i hovedsak finansiert av skjønnsmidler fra fylkesmannen, samt OU-midler fra KS. Ansattes tidsbruk i prosjektgruppene regnes som kommunal egenandel.

Prosessplanen har en ambisiøs og selvpålagt tidsplan. Planen må leses som et dynamisk arbeidsdokument, der tiltak og aktiviteter endres og utvikles i takt med prosessens forløp. Det tas forbehold om at medvirkningen (spørreundersøkelse, dialogmøter, folkemøter) kan ta noe lengre tid enn planlagt. Lovverket sier at en planstrategi må vedtas av kommunestyret innen ett år etter kommunevalget.

SAMMEN BYGGER VI #ORKLAND

PROSESSLEDELSE OG PROSJEKTDESIGN FOR
SAMMENSLÅINGSKOMMUNER

PROSESSPLAN
VÅREN 2019
PROSJEKTGRUPPE SAMFUNN

VERSJON 15.05.2019

Innhold

BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING	3
PROBLEMSTILLING	4
FORMÅL	4
RESULTATMÅL	4
INTERESSEENTER	5
ORGANISERING AV ARBEIDET	8
ROLLER OG ANSVAR.....	9
PROSESSDESIGN	11
MILEPÆLER	12
FRAMDRIFT - AMBISJON	13
KOMMUNIKASJONSPLAN FOR INTERN MEDVIRKNING.....	14
KOMMUNIKASJONSPLAN FOR EKSTERN MEDVIRKNING	17
KRITISKE SUKSESSFAKTORER.....	21

BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING

I juni 2017 vedtok Stortinget at kommunene Agdenes, Meldal, Orkdal og deler av Snillfjord sammen skal danne nye Orkland kommune fra 1. januar 2020.

Den nye kommunen vil bestå av i overkant av 18.000 innbyggere.

Proessen fram til ny kommune bygger på tillit og raushet, og en likevekt mellom de fire kommunene. Sammen skal vi utvikle en aktiv, attraktiv og miljøvennlig kommune som et sterkt tyngdepunkt sørvest i Trøndelag.

Av plan- og bygningsloven §11-1 fremkommer det at kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for helhetlig planlegging, og skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Orklandsamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for arealdelen og øvrig planverk i kommunen. Uten dens styringsrammer vil planlegging og vedtak i Orkland kommune kunne stå i fare for å bli uoversiktlig, situasjonsbetinget og lite forutsigbart. Det er videre viktig med en tett kopling til økonomi- og handlingsplanen, og at strategiene avstemmes med de økonomiske realiteter.

Arbeidet med samfunnsdelen kan sees å være på nivået for strategisk planlegging, der store utviklingstrekk og retningsgivende

innsatsmønster fastsettes (Amdam, 2011, s.137). Det er et klart ønske om at Orkland kommune skal ha planer på strategisk, taktisk og operativt nivå som er samordnet med samfunnsdelen og hverandre. Ved å starte med kommuneplanens samfunnsdel er det et ønske om å legge grunnlaget for en god, helhetlig og samskapende plankultur for nye Orkland kommune.

I og med at dette er et kommunalt utviklingsarbeid, vil det kreve aksept og legitimitet fra flere hold, fra horisontale og vertikale maktstrukturer. Det gjelder styringsnivå i de fire kommunene, fylke og stat, i tillegg til styringssystemene blant frivillig, privat og offentlig sektor, derunder folkevalgte (Amdam, 2011, s 118). Amdam (2011, s.122) peker på at planleggingslegitimitet i all hovedsak må vinnes og holdes ved like gjennom egne aktiviteter. Med dette til grunn legges det opp til en prosess med vekt på politisk eierskap, samskaping og involvering av innbyggere, lag og foreninger, næringsliv og andre interessenter, for å skape et folkelig engasjement i arbeidet med å utvikle Orkland kommune i ønsket retning. Dette underbygger erkjennelsen av at prosjektet vil strekke seg lengre enn å skape kommuneplanens samfunnsdel, men innebære påfølgende og kontinuerlige prosesser i etterkant av vedtatt plan (Amdam, 2011, s 129).

SAMMEN BYGGER VI
#ORKLAND

PROBLEMSTILLING

Hvordan skape en god, helhetlig og samskapende plankultur for nye Orkland kommune?

FORMÅL

Kommuneplanens samfunnsdel skal bli et utviklingsverktøy med stor legitimitet

RESULTATMÅL

- En samfunnsdel for Orkland kommune 2020-2032, samt planstrategi 2020-2024.
- Vedtatt planprogram for samfunnsdelen
 - Gjennomført spørreundersøkelse for innbyggere
 - Gjennomførte dialogmøter med interessenter og bearbeiding av innspill
- Kommunikasjonsplan for intern og ekstern medvirkning
- Sammenhengende og helhetlig plansystem med god kobling mellom strategisk, taktisk og operativt nivå

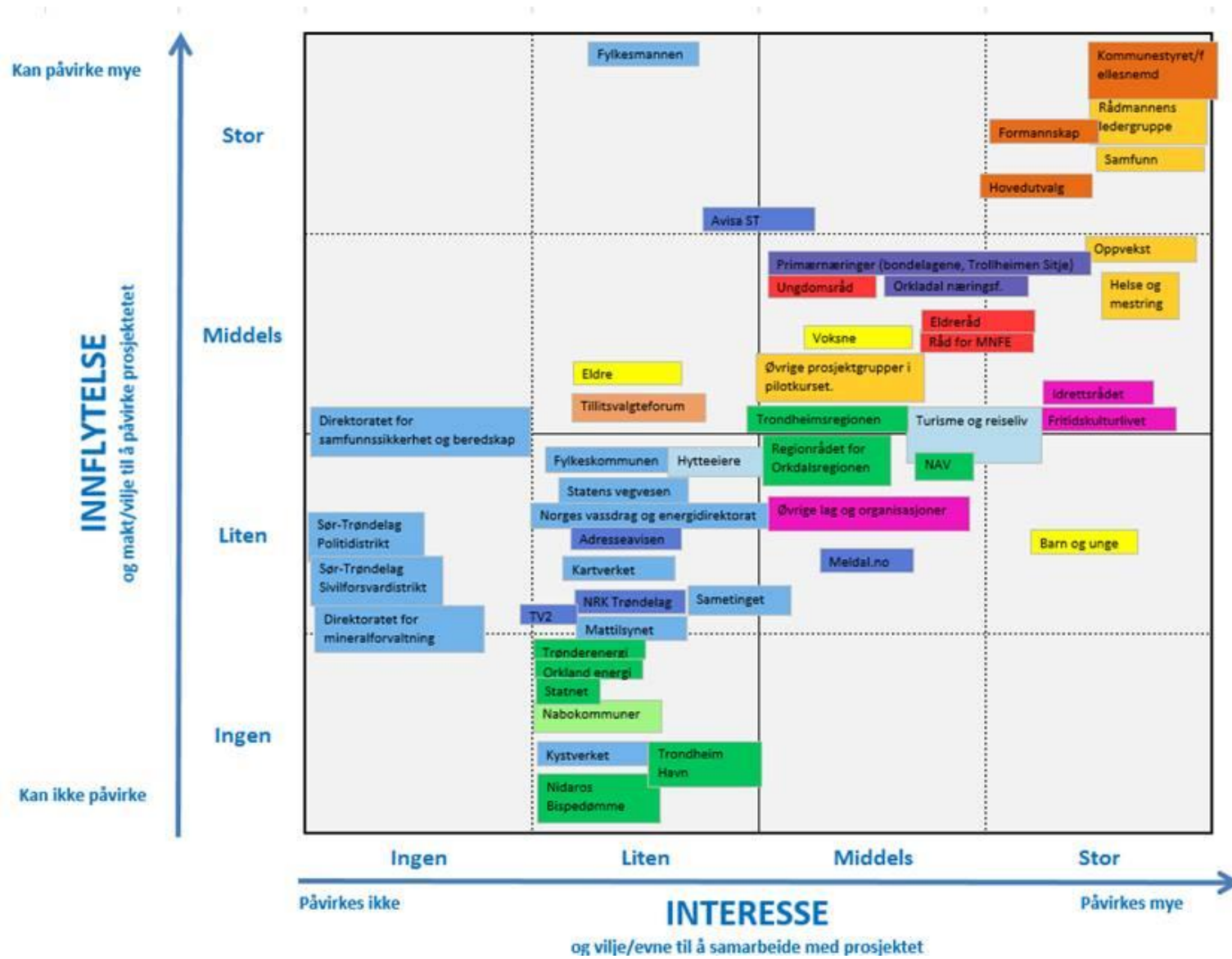
INTERESSETER

I interessenthjulet fremstilles interessentene for utvikling av en samfunnsdel for Orkland kommune. Det er både interessenter som deltar i prosjektet, og interessenter som kan påvirke eller blir påvirket uten selv å være en del av prosjektet.

Hjulet er dynamisk, og prosjektgruppen er innforstått med at justeringer og endringer av interessenter vil forekomme underveis.

På de to neste sidene presenteres interessentene i en figur og tabell som viser deres interesse og innflytelse i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune. Her har vi benyttet DIFI sin mal for interessentregister.

Folkevalgte	Kommunestyret (fellesnemnda til okt'19) Formannskap Hovedutvalg
Innbyggere	Barn og unge Voksne Eldre
Ansatte	Rådmannens ledergruppe Helse og mestring Oppvekst Samfunn Øvrige prosjektgrupper i pilotkurset
Tillitsvalgte	Tillitsvalgtforum Orkland
Brukergrupper	Eldreråd Ungdomsråd Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne
Lag og foreninger	Idrettsråd Fritidskulturlivet Øvrige lag og organisasjoner
Næringsliv	Orkladal Næringsforening Primærnæringer (bondelagene, reindrift)
Media	Avisa Sør-Trøndelag NRK Trøndelag TV2 Adresseavisen Meldal.no

Stat og fylke	Fylkesmannen Fylkeskommunen Statens Vegvesen NVE Kartverket Mattilsynet Kystverket Sametinget Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) Sør-Trøndelag sivilforsvarsdistrikt Direktoratet for mineralforvaltning (DirMin) Sør-Trøndelag politidistrikt
Besøkende	Hytteiere Turisme og reiseliv
Nabokommuner	
Andre	Trondheim Havn Nidaros Bispedømme Regionrådet for Orkdalsregionen Trondheimsregionen NAV Trønderenergi Orkland energi Statnett

ORGANISERING AV ARBEIDET

Oppdragsgiver: Nye Orkland kommune ved fellesnemnda inntil det nye kommunestyret er konstituert og i virksomhet fra oktober 2019

Styringsgruppe: Arbeidsutvalget for fellesnemnda

Oppdragseier: Prosjektleder for Orkland, Ingvill Kvernmo, og ledergruppen for Orkland

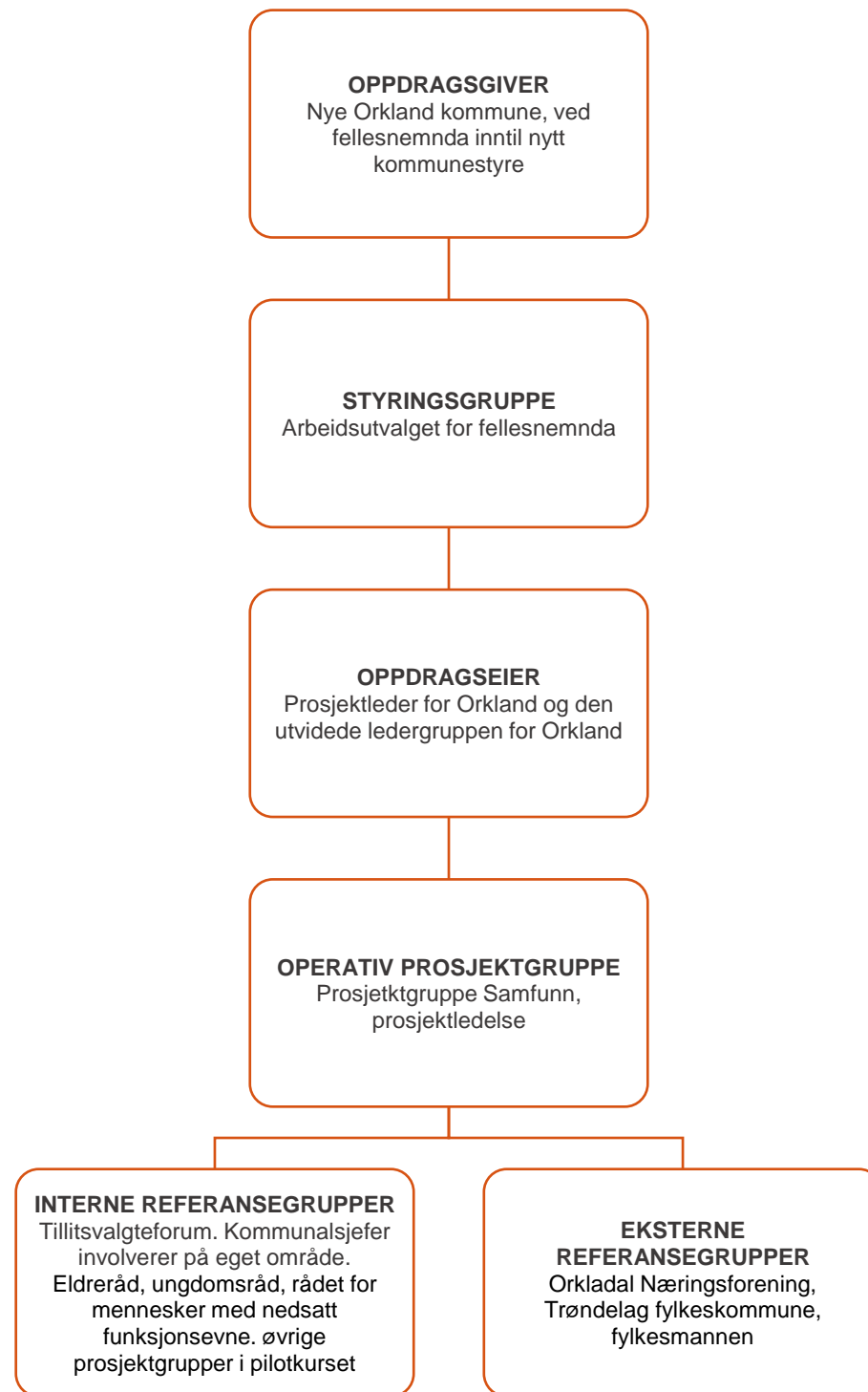
Operativ prosjektgruppe: Prosjektgruppe Samfunn – «Sammen bygger vi Orkland»

Prosjektledelse: Petter Lindseth og Johanne Opheim

Interne referansegrupper: Tillitsvalgteforum. Kommunalsjefer involverer på eget område. Eldreråd, ungdomsråd, rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. De andre prosjektgruppene i pilotkurset prosessledelse og prosjektdesign. Eventuelt andre

Eksterne referansegrupper: Orkladal Næringsforening, Trøndelag fylkeskommune og fylkesmannen i Trøndelag gjennom regionalt planforum og som høringsinstanser

Prosjektet baseres på nært tverrfaglig samarbeid og medvirkning

ROLLER OG ANSVAR

Oppdragsgiver

Oppdragsgiver er Nye Orkland kommune representert ved fellesnemnda inntil nytt kommunestyre er konstituert oktober 2019. Intensjonsavtale av 31.10.2016 inneholder mål og intensjoner for kommune-sammenslåingen inntil ny samfunnsdel og planstrategi er vedtatt. Oppdragsgiver vedtar endelig planprogram for samfunnsdelen juni 2019.

Styringsgruppen

Arbeidsutvalget for fellesnemnda er styringsgruppe. Styringsgruppens rolle er «å godkjenne prosjektplan og prosjektorganisasjon». Bidra til framdrift ved å «påse at prosjektet følger tidsplaner og budsjett og leverer som avtalt» (Andersen, 2016), og være et beslutningsorgan som tar overordnede avgjørelser i gjennomføringen av prosjektet.

Oppdragseier

Oppdragseier er prosjektleder for Orkland, Ingvill Kvernmo, og den utvidede ledergruppen for Orkland. Har ansvar for prosjektet på vegne av oppdragsgiver og rapporterer til denne.

Videre skal styringsgruppen «bistå prosjektlederen ved å påse at beslutningstakerne og de som skal stille ressurser til rådighet, oppfyller sine forpliktelser til de tider man har avtalt» (Andersen, 2016)

Oppdragseier må sikre tverrfaglighet og kopling mellom de øvrige prosjektgruppene i pilotkurset prosessledelse og prosjektdesign og prosjektgruppe samfunn – «Sammen bygger vi Orkland».

Operativ prosjektgruppe

Den operative prosjektgruppen består av ansatte ved ulike enheter i de fire Orklandskommunene. Gruppen er utpekt og sammensatt ut ifra hvilke funksjoner man er innplassert etter i Orkland.

Gruppen består av prosjektleder/ ny rådmann i Orkland Ingvill Kvernmo, ass.rådmann og kommunalsjef samfunn i Orkland Petter Lindseth, fagleder plan i Orkland Ingrid Voll, kommunalsjef helse og mestring i Orkland Kristin Wangen, kommunikasjonsrådgiver i Orkland Steinar Larsen, kommunikasjonskonsulent i Orkland Olav Dombu, klima- og miljøkoordinator i Orkland Atle Wormdal, tillitsvalgt Delta Lena Marie Hansen, folkehelsekoordinator i Orkland Johanne Opheim, og rådgiver i Orkland Ingvill Kanestrøm.

Gruppen skal ha en tydelig rolle underveis i selve prosjektet og skal delta i utforming av mål, prosessdesign, metoder for involvering, interessentanalyser og tidsplan. Gruppen skal bidra til gjennomføring av verksteder, inkludert for- og etterarbeid. Involvering i verkstedarbeid gjelder også de andre prosjektgruppene i pilotkurset. Videre er denne gruppen drivere av prosjektet og støtter prosjektledelsen, og involverer aktuelle aktører. Gruppen er tverrfaglig sammensatt og bidrar til refleksjon i arbeidet fra ulike ståsted underveis i prosessen.

Prosjektledelsen

Prosjektledelsen består av Petter Lindseth og Johanne Opheim. Deres rolle er å påse at arbeidet følger oppsatt plan, leverer til avtalte frister, og står for kommunikasjonen med oppdragseier og styringsgruppe. Prosjektledelsen arrangerer møter i arbeidsgruppen, tilpassede verksted for aktuelle aktører, og andre nødvendige møter underveis i arbeidet. Prosjektledelsen skal bidra til motivasjon, framdrift og en dynamisk prosess som skal oppnå prosjektets formål i størst mulig grad.

Intern og ekstern referansegruppe

De interne og eksterne referansegruppene vil variere etter behov, og består av aktører som kan bidra med råd i faglige spørsmål.

De øvrige prosjektgruppene i pilotkurset prosessledelse og prosjektdesign er:

- «Solid styring inn i Orkland» Nivellering av tjenestenivå, økonomi- og handlingsplanen
- «Tidlig tverrfaglig innsats» Oppvekst, helse og mestring
- «Best i møte mellom mennesker» Arbeidsgiverpolitikk for Orkland
- Digitalisering for bedre tjenester

PROSESSEDISIGN

Utvikling av kommuneplanens samfunnsdel for Orkland kommune vil kreve involvering i flere runder, med ulike aktører, på ulike arenaer og på ulike nivå. Arbeidsform må derfor tilpasses hver enkelt situasjon og behov.

Arbeidet vil avhenge av prosessplanen, dialog mellom ulike aktører, tid til rådighet, og ressurser. Justeringer av tidslinjen vil derfor forekomme underveis i prosjektperioden.

Full oversikt over alt av aktiviteter som må gjennomføres i løpet av prosjektet er ikke på plass ved utarbeidelse av prosjektplanen. Mellommenneskelige relasjoner som oppstår på ulike arenaer vil virke inn på kunnskap og påvirke handlinger underveis i prosessen. Med utgangspunkt i de viktigste milepælene i prosjektet, har logiske aktiviteter og detaljer kommet til.

Arbeidet er en dynamisk prosess og vil være delvis overlappende.

Ulik forståelse og uenigheter kan by på utfordringer. Samtidig anses uenighet å være en hovedkilde til kreativitet i grupper (Levin & Rolfson, 2004:144). Forester (2006) viser til bruk av strategier for å utforske utfordringer, muliggjøre læring og samtidig bygge relasjoner i en gruppe for å skape felles drivkrefter. Med støtte i faglitteratur (Farner, 2013) og kurssamlinger (Skogstad, 2019) har for eksempel kjennetrekke fra IGP-metoden, og flippover med gullapper som hjelpemiddel blitt benyttet. Eksempelvis i

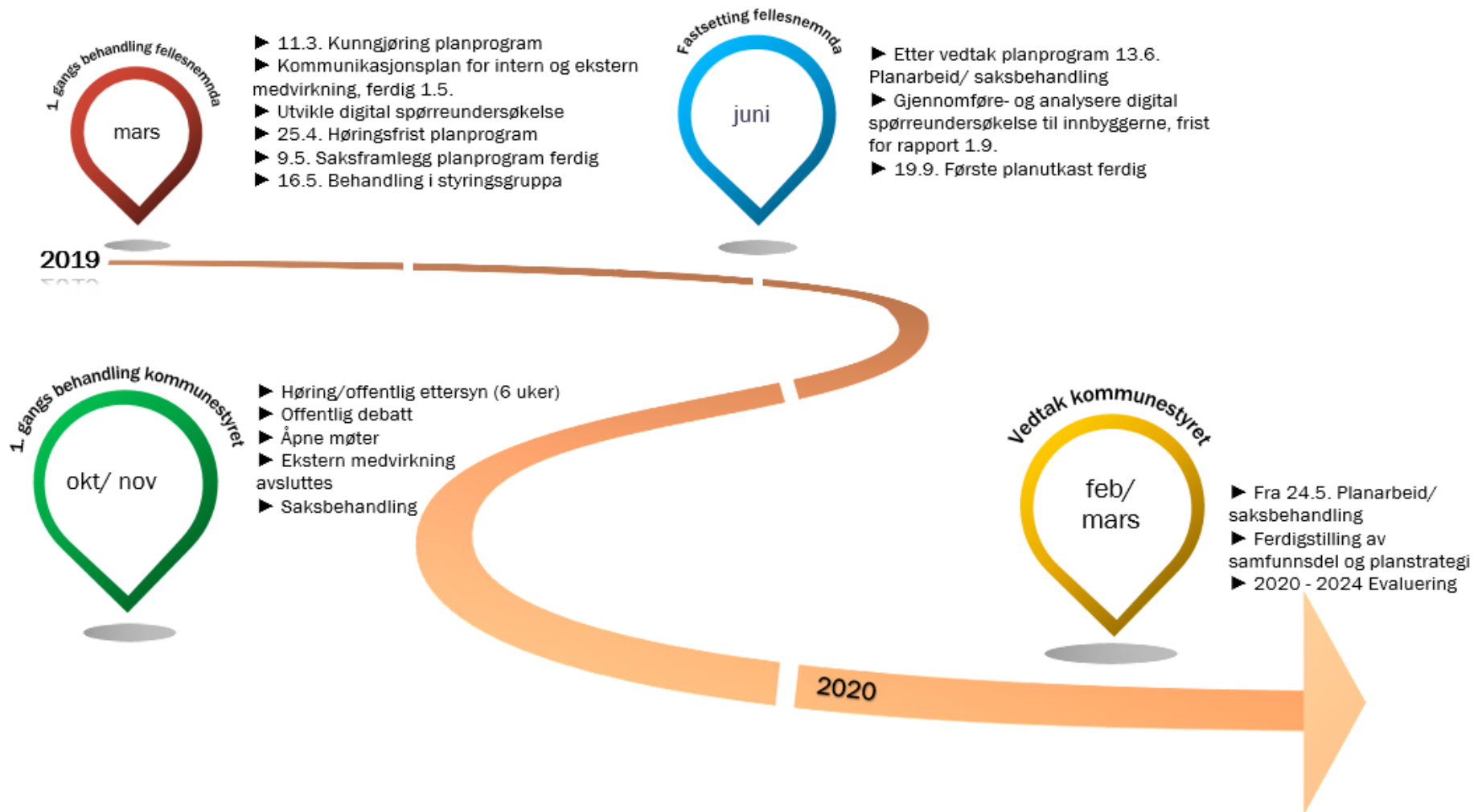
utarbeidelse av formål, resultatmål, tidslinje, interessenter, og suksessfaktorer.

I det følgende skisseres prosjektets milepæler og tidslinje. Dette for å enkelt synliggjøre hovedfaser, aktiviteter, arbeidsmåter, aktører og milepæler (ref. www.utviklingskompetanse.no)

MILEPÆLER

1. Kommunikasjonsplan for ekstern medvirkning (ref. interessentanalysen, alle dialogmøter):
 - a. Dialogmøte med næringslivet (mars 2018)
 - b. Dialogmøte med Idrettsrådene i Orklandskommunene (8.1.19)
 - c. Dialogmøte med reiselivsnæringa Orkland (4.2.19)
 - d. Dialog med fritidskulturlivet under Vinterlarm i Meldal (4.3.19)
 - e. Øvrige dialogmøter
2. Kommunikasjonsplan for intern medvirkning (ref. interessentanalysen, alle dialogmøter):
 - a. Alle godfotsamlinger – digitalundersøkelsen
 - b. Felles kommunestyresamling med tema demokrati og samhandling
 - c. Andre møtepunkt internt
3. Digital spørreundersøkelse til innbyggerne
4. Planprogram/prosessplan
 - a. 1.gangs behandling februar 2019
 - b. Høring mars/april 2019
 - c. Fastsetting av planprogram 23.mai 2019
5. Kommuneplanens samfunnsdel
 - a. 1.utkast august/september 2019
 - b. Ferdigstilling september/oktober 2019
 - c. Planforslag samfunnsdel og planstrategi behandles første gang uke 44 (siste uke i okt)
 - d. Høring (min 6. uker)
 - e. Vedtak og fastsetting februar 2020
6. Samfunnsdelen brukes som et utviklingsverktøy med stor legitimitet etter politisk vedtak

FRAMDRIFT - AMBISJON

KOMMUNIKASJONSPLAN FOR INTERN MEDVIRKNING

Interne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
Folkevalgte	Felles kommunestyresamling 4. juni 2019 med tema «Demokrati og samhandling» - eget program er utarbeidet	Paneldebatt. Mentimeter koplet etter (hvert) deltema på samlingen. Gruppediskusjoner.	<u>Før:</u> Forhåndsomtale på digitale plattformer Pressemelding lokalavis <u>Etter:</u> Presentasjon av arr. på digitale plattformer. Video-enquete med politikere	4.juni 2019, sted ikke avklart.	Are og Ingvill	
	Kommunestyresamling-overlevering fra fellesnemnd, samt handlingsplanarbeid			24-25. okt.	Ingvill	
Ansatte	Lederforum Orkland – verdi- og visjonsarbeid	Gruppearbeid – verksted (inkl. Mentimeter)		aug/ sept.	Ledergruppen	
	Ledernetverkene innen hvert av områdene: Helse og mestring, oppvekst, samfunn	Gruppearbeid – verksted (inkl. Mentimeter?)	Godfotsamlinger er presentert på digitale plattformer	aug/sept.	Ledergruppen	
	Oppvekst: Oppfølging av kommunevåpenprosessen-	Oppvekst avgjør.			Eva	

Interne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
	medvirkning barn og unge					
	Videreutvikling godfotsamlinger ansatte	Spørreundersøkelse? Mentimeter?		Høsten	Ingvill og ledergruppen	
	Innspill fra prosjektgruppene i pilotkurset	Samordningsmøter		Juni →	Petter og Johanne	
Tillitsvalgteforum Orkland	Informasjonsmøte/statusmøte Åpne opp for innspill	Presentasjon. Gruppearbeid? Mentimeter?		Mai/ Orkanger	Petter	
Brukergrupper	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne – fellesmøte for alle rådene	Tilpasset Go´fotundersøkelse? Mentimeter?	Forhåndsomtale på digitale plattformer Presentasjon av resultater (video kan benyttes)	Juni?	Kristin	
	Eldreråd: Felles dialogmøte for eldrerådene?	Tilpasset Go´fotundersøkelse? Mentimeter?	Forhåndsomtale på digitale plattformer Presentasjon av resultater (video kan benyttes)	Juni	Kristin	
	Egen samling i samarbeid med ungdom	I samarbeid med et utvalg ungdommer fra kommunene (14-19 år). Ungdomslederne har regi. Bli kjent/ sosialt og faglig del med gruppearbeid/ verksted	Forhåndsomtale på digitale plattformer Presentasjon av resultater (video kan benyttes) Ungdomsråd kan utfordres til	Uke 34 Knyken?	Ungdomslederne Heidi og Marit, repr. fra Oppvekst Faglig del: Petter og Johanne	

Interne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
			å lage egen rapport fra samling. Velger virkemidler selv			

KOMMUNIKASJONSPLAN FOR EKSTERN MEDVIRKNING

Eksterne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
Innbyggere	Digital spørreundersøkelse	Sendes ut via SMS	Bred omtale i lokalavis og egne plattformer i forkant og etterkant	Mai -->	Ingvill Kvernmo, Petter, Ingvill Kanestrøm, Johanne, Ronny	
	Opplegg med folkemøter i de fire kommunene under høringsrunden	Resultater fra innbyggerundersøkelse? Mentimeter. Politisk ledelse er vertsskap		Okt/ nov 2019 i Orkdal, Meldal, Snillfjord og Agdenes	Prosjektledelsen/ ledergruppen og politisk ledelse	
Næringslivet	Samarbeid med Orkladal Næringsforening Dialogmøte	Workshop/verksted med SWOT-analyse? Tilpasset Go´fotundersøkelse? Mentimeter?	<u>Før:</u> Forhåndsomtale på digitale plattformer Pressemelding lokalavis <u>Etter:</u> Presentasjon av arr. på digitale plattformer. Video-enquete med repr. for næringslivet		Ingvill, Ove Snurruås	
	Samarbeid med Bondelagene: Dialogmøte	Workshop/verksted med SWOT-analyse? Tilpasset	<u>Før:</u> Forhåndsomtale på digitale		Landbrukssjef Bondelagene	

Eksterne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
		Go´fotundersøkelse? Mentimeter?	plattformer Pressemelding lokalavis <u>Etter:</u> Presentasjon av arr. på digitale plattformer. Video-enquete med repr. for bondelagene			
	Samarbeid med reindriftsnæringa/ Trollheimen Sitje	Dialogmøte?			Landbrukssjefen	
	Mat, opplevelser og reiselivsnæringa: Oppfølging av dialogmøte 4.2.2019 Nytt dialogmøte?	Workshop/verksted med SWOT-analyse? Tilpasset Go´fotundersøkelse? Mentimeter?	<u>Før:</u> Forhåndsomtale på digitale plattformer Pressemelding lokalavis <u>Etter:</u> Presentasjon av arr. på digitale plattformer. Video-enquete med repr. for næringa	Dialogmøte 4.2.2019 Oppfølging?	Ingvill	

Eksterne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
Lag og foreninger	Orkland Idrettsråd Egne møter mellom interimstyret/ senere valgt styre og adm. ledelse samfunn		<u>Før:</u> Forhåndsomtale på digitale plattformer Pressemelding lokalavis <u>Etter:</u> Presentasjon av arr. på digitale plattformer. Video-enquete med representanter (gjennomføres ved nye slike møter)			
	Øvrige lag organisasjoner: Åpen for innspill / etterspørsel		Presentasjon av arr. på digitale plattformer. Video-enquete med representanter (gjennomføres ved nye slike møter)			
	Fritidskulturlivet: Dialogmøte mars 2019	Tilpasset Go´fotundersøkelse Mentimeter	Medieomtale	Løkken kulturhus 4.3.2019	Petter	

Eksterne interessenter	Type medvirkning	Metode for medvirkning	Kommunikasjon	Tid/sted	Ansvarlige	Frist
Media	Avisa Sør-Trøndelag Egen oppfølging, delaktig i prosessen?	Oppfølging 4.junimøte med folkevalgte. Oppsummer med videosnutter i etterkant.	Eget møte med redaktør i avisa Sør-Trøndelag om samfunnsdelens innhold og aktiviteter		Ingvill Steinar Petter	
	Generelt - media Pressemeldinger med resultater fra digital innbyggerundersøkelse Oppfølging?					
Stat og fylke ref. interessentoversikt	Presentasjon av planprogram i regionalt planforum Høringsinstanser	Regionalt planforum Høringssvar Høringssvar		20.3.2019 Okt/nov Okt/ nov 2019		
Nabokommuner	Høringsinstanser	Høringssvar		Okt/nov 2019		

KRITISKE SUKSESSFaktorER

Etter refleksjon i prosjektgruppen over mulige hindre for prosessen, har disse kritiske suksessfaktorene utkrystallisert seg:

- Forankring politisk og administrativt (og vedvarende forankring), ledergruppa er aktivt med
- Avklare ambisjonsnivå for samskaping (kommune 3.0) med politisk og administrativt eierskap
- Tydelig og god kommunikasjon, internt og eksternt
- Befolkningen involverer seg, "Sammen bygger vi Orkland"
- Avklare hva vi gjør med innspill. Tydelig oppfølging
- Forståelse for at prosessen er dynamisk
- Felles forståelse av formål

SAMMEN BYGGER VI
#ORKLAND

Saksframlegg

Saksbehandler
Marit Ingvaldsen Risvaag

Dato
12.04.2019

Arkivreferanse
2019/3675-1

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
18/19	Arbeidsutvalg Orkland	25.04.2019
18/19	Fellesnemnd Orkland	09.05.2019
25/19	Arbeidsutvalg Orkland	23.05.2019
27/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Reglement for kommunestyret - Orkland kommune

Vedlegg

1 Utkast til reglement for kommunestyret - Orkland kommune

Behandling i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Omforent forslag fra Arbeidsutvalget

Pkt. 5.2.1 Forespørsler

2. setning endres til:

Dette er enkle avklarende spørsmål til ordføreren i møtet om en sak som ikke står på sakslista.

Avstemming

Prosjektleders innstilling med omforent endringsforslag – enstemmig vedtatt.

Tilråding i Arbeidsutvalg Orkland - 23.05.2019

Fellesnemnda anbefaler vedlagte reglement for kommunestyret med endring i pkt. 5.2.1 fremlagt for vedtak i nytt kommunestyre i Orkland.

Behandling i Fellesnemnd Orkland - 09.05.2019

Torstein Larsen fremmet følgende forslag:

Saken utsettes og sendes tilbake til Arbeidsutvalget for ny gjennomgang og innarbeiding av forslagene som ble nevnt i møtet.

Avstemming

Torstein Larsens utsettelsesforslag – 23 stemmer og vedtatt.

Arbeidsutvalgets tilråding – 3 stemmer.

Vedtak i Fellesnemnd Orkland - 09.05.2019

Saken utsettes og sendes tilbake til Arbeidsutvalget for ny gjennomgang og innarbeiding av forslagene som ble nevnt i møtet.

Behandling i Arbeidsutvalg Orkland - 25.04.2019

Avstemming

Prosjektleders innstilling – enstemmig vedtatt.

Tilråding i Arbeidsutvalg Orkland - 25.04.2019

Fellesnemnda anbefaler vedlagte reglement for kommunestyret fremlagt for vedtak i nytt kommunestyre i Orkland.

Prosjektleders innstilling

Fellesnemnda anbefaler vedlagte reglement for kommunestyret fremlagt for vedtak i nytt kommunestyre i Orkland.

Bakgrunn for saken

Prosjektleder har tidligere lagt frem utkast til delegeringsreglement til drøftelse i Arbeidsutvalg og Fellesnemnda for Orkland. I tilknytning til denne drøftelsessaken ble det stilt en rekke spørsmål om de forskjellige politiske grupperingers mulighet til å fremme innspill, spørsmål og saker. For en del av de spørsmål som ble reist, er det naturlig at svarene finnes i reglement for kommunestyret. På denne bakgrunn har prosjektleder valgt å utforme et utkast til reglement for kommunestyret i Orkland, som fremlegges Arbeidsutvalg og Fellesnemnda. Utkast til reglement er bygget på dagens reglement for kommunestyret i Orlandskommunene.

Alle dagens kommuner har utarbeidet egne Reglement for kommunestyre. Alle reglementene i dagens kommuner er bygget opp etter samme prinsipp og er av den grunn veldig like i både oppbygning og innhold.

Reglementet angir regler for behandling, dokumentasjon og åpenhet rundt kommunestyrets behandling av saker. I reglement for Orkland kommune er det presisert at reglementet foruten å gjelde for kommunestyret, også skal gjelde for formannskapet og utvalgene.

Kommunestyret skal etter kommuneloven § 40 fastsette reglement for folkevalgtes innsynsrett. Slikt reglement er utarbeidet og tatt inn sammen med reglement for kommunestyret. Etter prosjektleders vurdering henger kommunestyrets behandling tett sammen med de folkevalgtes rett til innsyn slik at det er naturlig å utarbeide et felles reglement. Etter ny kommunelov, som trår i kraft høsten 2019, er det ikke leger krav om at kommunestyret skal fastsette et slikt reglement. I ny kommunelov har en tatt disse bestemmelsene inn i loven (§ 11-13). I vedlagte utkast til reglement har en valgt å beholde disse bestemmelsene i reglementet, dette for at reglementet skal gi en mer samlet og lett tilgjengelig orientering til folkevalgte.

Vurdering

Bakgrunn for utkast til reglement for kommunestyret er de reglement som i dag er å finne i Orkdal, Agdenes, Meldal og Snillfjord. Ved gjennomgang av dagens reglementer for kommunene er det tydelig at alle reglementene er bygget over samme mal. Den oppbyggingen som ligger i dagens reglement er derfor videreført i utkast til reglement for kommunestyret i Orkland. Innholdsmessig er også hovedbestemmelsene svært like i dagens kommuner, selv om formuleringer og beskrivelser adskiller seg noe. Prosjektleder er av den oppfatning at dagens reglement for kommunestyrene fungerer tilfredsstillende og at det i liten grad er spørsmål eller behov for

avklaringer rundt disse. Hovedprinsippene for dagens reglement videreføres derfor med de endringer som følger av ny kommunelov samt behovet for samordning til et reglement.

Det er i dag kun Orkdal kommune som har reglement om folkevalgtes innsynsrett inntatt i reglement for kommunestyret. Prosjektleder vurderer at dette gir en god samlet oversikt og enkel tilgang til informasjon for de folkevalgte, og har valgt å la bestemmelsene om innsynsrett ligge som punkt 7 i utkast til nytt reglement.

Innholdsmessig er hovedprinsippene i reglementet basert på kommunelovens bestemmelser. I ny kommunelov reguleres saksbehandling i folkevalgte organ av lovens kapittel 11. Det er ikke de store omveltningene som er gjort i ny lov, men reglementet er justert i forhold til denne.

I punktet møtestyring – åpne eller lukkede dører- er det gitt beskrivelser for å presisere formålet med og hensynene bak unntaksreglene om å behandle saker for lukkede dører. Lukkede dører er i noen tilfelle pålagt og kan i andre tilfeller tillates etter en konkret vurdering. Hovedhensynet er uansett å verne enkeltpersoner eller private interesser. Rett og plikt til å lukke møtet omfatter bare den saken eller den delen av saken som nødvendiggjør at slike opplysninger trekkes inn i debatten. I lukkede møter omfatter taushetsplikten kun de opplysninger som er av en slik karakter at de anses å være taushetsbelagte, øvrige opplysninger anses ikke som omfattet selv om møtet går for lukkede dører.

Under punktet Møteleders redegjørelse for saken – talernes rekkefølge – gruppemøte, er det tatt inn et avsnitt som beskriver kommunestyrets rett til å stanse forhandlingene for å avholde gruppemøte. Adgangen til å avholde gruppemøter er lagt inn for å gi rom for enkle politiske avklaringer som gruppene opplever behov for i forhold til å kunne fatte avgjørelse i sak, dette for å gi fleksibilitet i forhold til avklaringsbehov og for å unngå unødig utsettelse av saker som er tatt opp til behandling.

I reglement for kommunestyret er det ikke fastsatt noen begrensninger i forhold til innlegg eller taletid for representantene under behandling av saker. Det er ønskelig med grundig debatt og alle skal gis rom til å presentere sine innlegg til debatten, en generell regulering av taletiden er derfor ikke ønskelig. Det foreslås i reglementet at ordføreren ved behov kan regulere taletiden, dette for å sikre at tiden strekker til for en god behandling av alle saker som står på agendaen.

Representantene har anledning til å stille spørsmål. I reglementet er interpellasjoner og grunngitte spørsmål regulert i forhold til hvordan og når slike spørsmål kan reises. Det er videre regulert i kommuneloven at det kan stilles spørsmål til ordføreren under møtet, også om saker som ikke står på sakslisten. For å sikre en ryddig møtestruktur og likebehandling av alle representanter, presiseres i reglementet at spørsmål i møtet skal være konkrete og kunne besvares uten utredning eller undersøkelse. Slik tydeliggjøres også innhol og behandling av grunngitte spørsmål og interpellasjoner samt at en sikrer at regler for å fremme saker etterleves.

Ny kommunelov åpner for å kunne avholde kommunestyrets møter som fjernmøter, dette er tatt inn i reglementet som punkt 4.8.

Til sist er Kommunalt råd for personer med nedsatt funksjonsevne og Eldrerådet gitt tilsvarende anledning til å fremme innlegg til kommunestyret på sine saksområder som Ungdomsrådet har.

Ut over dette er det ikke tatt inn endringer i reglementet som skal påvirke innholdet eller forståelsen av det som ligger i de reglement som gjelder i dagens kommuner og som i stor grad er satt opp etter føringer eller krav i kommuneloven.

Tilrådingens økonomiske konsekvenser

Ingen

Konsekvenser for vedtatte målsettinger

Ingen

Tillegg til saksfremlegg om Reglement for kommunestyret og folkevalgtes innsynsrett

Etter behandling i Fellesnemda ble det fremsatt noen forslag/kommentarer til utkast til nytt reglement for kommunestyret og folkevalgtes innsynsrett.

Rådmannen har foretatt enkelte endringer i reglementet som følge av dette.

Reglementet er gjennomgått og oppdatert med sikte på en konsekvent bruk av benevnelser for ordfører og møteleder.

Endring i reglementets punkt 4.3 Møteformen og rekkefølgen i saksbehandlingen

Her er det lagt inn et nytt 2. og 3 avsnitt. Det er her forsøkt tatt hensyn til ønsket om å presisere at medlemmer som skal være med på votering også skal overvære gjennomgang og drøftelse av saken før denne tas opp til votering. Medlemmer i politiske organ har en plikt til å delta i møter og en plikt til å stemme, dette fremgår av kommunelovens § 8-1:

«Medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ plikter å delta i organets møter hvis de ikke har gyldig forfall.

Medlemmer som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å stemme. Ved valg og vedtak om ansettelse er det adgang til å stemme blankt»

Det foreligger både plikt til å delta i møtet og til å stemme. Det har vært drøftet i juridisk teori om det er lov å nekte noen å avgi stemme dersom de ikke har overvært debatten i forkant, dette har blitt avvis som følge av plikten til å stemme i saker. Dette har vært tatt og i forbindelse med uforskyldte forsinkelser til møtet e.l. hvor vara ikke har kunnet møte. Plikten til å delta i møtet gjelder fra møtet er satt til møtet er formelt avsluttet. Om noen må forlate møtet skal dette meldes til ordfører slik at protokollen kan oppdateres i forhold til deltakernes tilstedeværelse.

Punkt 5.2.1 Forespørsler

Rådmannen har etter en helhetlig vurdering ikke endret ordlyden i punktet om forespørsler. Det fremgår av kommuneloven at det er mulig for medlemmer å stille spørsmål til leder også om saker som ikke står på saklisten. Denne bestemmelsen er plassert i paragrafen som omhandler Møtet jf. Kommuneloven § 11-2. :

Folkevalgte organer skal behandle saker og treffe vedtak i møter.

Møter i folkevalgte organer skal holdes hvis ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) Organet selv, kommunestyret eller fylkestinget vedtar det.
- b) Organets leder mener det er nødvendig.
- c) Minst 1/3 av medlemmene krever det.

Møter i folkevalgte organer ledes av organets leder eller nestleder. Hvis begge har forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

Alle medlemmer kan stille spørsmål til lederen, også om saker som ikke står på saklisten

Av forarbeidene til innføring av denne bestemmelsen fremgikk følgende:

«Det er adgang til å føre nye saker opp på dagsordenen med alminnelig flertall i alle organer unntatt kommunestyret.

I overensstemmelse med dagens lover foreslås en bestemmelse hvor det enkelte medlem gis en uttrykkelig rett til å rette forespørsler til lederen, også i saker som ikke står på dagsordenen. I dag kreves det at forespørsel «må ... være meldt før møtet». Dette er en nokså betydningsløs begrensning. Det er vel praksis i alle fall i nemnder at man står ganske fritt mht. å få ført saker opp under «eventuelt». En vesentlig del av disse har preg av forespørsler til leder eller administrasjon. I og med at det ikke er knyttet noe krav om uttømmende svar eller krav på realitetsbehandling til en slik forespørsel, er det liten grunn til å holde fast ved det løse formelle krav om at spørsmålet må være meldt før møtet.

En slik rett til å komme med forespørsler i møtet også uten å ha varslet disse på forhånd, må imidlertid forutsette at lederen etter omstendighetene må kunne meddele at han eller hun ikke kan svare på stående fot, men vil redegjøre for forholdet i neste møte. Er forespørsel fremsatt ganske kort tid før møtet, vil det også etter omstendighetene være adgang til å nøye seg med å gi en foreløpig redegjørelse i det første møtet, og så supplere dette med et mer fylldig svar i neste møte.

Kommunestyret eller fylkestinget kan om det ønsker, gi mer utbyggede og formaliserte regler om slike forespørsler og besvarelsen av disse, eventuelt etter mønster av systemet i Stortinget.»

Det er i kapitlet om saksbehandling flere bestemmelser som regulerer politisk behandling av saker, bestemmelsene er referert under.

Dette gjelder bestemmelser om innkalling og saksliste, møtebok og møteoffentlighet. Det er regler som skal sikre en konsekvent og åpen saksbehandling som er sporbar. Det er av denne grunn lagt inn i reglementet at forespørsler i møtet nettopp skal være korte og ikke varslet på forhånd. Dersom det er spørsmål av noe mer utvidet karakter om konkrete forhold, som ønskes avklart, vil disse kunne sendes inn skriftlig på forhånd som grunngitte spørsmål. Gjelder forespørselen avklaringer av mer prinsipiell karakter, skal disse sendes inn i forkant som interpellasjoner.

Rådmannen ser det som viktig å ha et klart skille mellom hva som er spørsmål og hva som er en ny sak, for å holde på vilkårene om behandling av vedtak i møter. Det er og viktig å holde på dette skille dersom en skal sikre at alle spørsmål som kan føre til en utredning eller vedtak, skal være tilgjengelige for offentligheten i størst mulig grad og fremgå av protokoll. Det er et poeng i forhold til møteoffentlighet at media og andre i forkant av møtet har mulighet til å vite om det er aktuelle vurderinger og behandlinger som tas opp.

Rådmannen vurderer det derfor som hensiktsmessig i forhold til saksbehandlingsreglene i kommuneloven å opprettholde utkast til bestemmelse om forespørsler i reglementets punkt 5.2.1.

Kommunelovens saksbehandlingsregler:

§ 11-3. Innkalling og saksliste

Lederen av et folkevalgt organ setter opp saksliste for hvert enkelt møte. Innkalling til møtet skal sendes til organets medlemmer med rimelig varsel. Innkallingen skal inneholde en liste over de sakene som skal behandles, og dokumentene i sakene. En sak skal settes på sakslisten hvis minst 1/3 av organets medlemmer krever det.

Møtet skal kunngjøres på en hensiktsmessig måte, også hvis det antas at møtet vil bli helt eller delvis lukket etter [§ 11-5](#).

Sakslisten til møtet og andre møtedokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelige for allmennheten.

Et folkevalgt organ kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak som er oppført på den utsendte sakslisten.

Et folkevalgt organ kan fatte vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møtelederen eller 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det. På tilsvarende måte kan organet fatte vedtak i en sak der saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen, hvis ikke møtelederen eller 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det.

§ 11-4. Møtebok

Det skal føres møtebok for møter i alle folkevalgte organer. Med unntak av delene som er unntatt fra offentlighet, skal møteboken være tilgjengelig for allmennheten. Møteboken skal inneholde opplysninger om

- a) tid og sted for møtet
- b) hvem som møtte, og hvem som var fraværende
- c) hvilke saker som ble behandlet
- d) hvilke vedtak som ble truffet
- e) avstemningsresultat.

§ 11-5. Møteoffentlighet¹

Alle har rett til å være til stede i møter i folkevalgte organer dersom ikke noe annet følger av denne paragrafen.

Et folkevalgt organ skal vedta å lukke² et møte³ når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold. Organet skal også vedta å lukke et møte når det behandler en sak som inneholder opplysninger som er omfattet av lovbestemt taushetsplikt.⁴

Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte hvis ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) Hensynet til personvern krever at møtet lukkes.

Hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier at møtet lukkes, og det vil komme fram

- b) opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt fra innsyn etter offentleglova⁵ hvis de hadde stått i et dokument.

Kommunerådet eller fylkesrådet⁶ bestemmer selv om et møte i rådet skal være åpent. Hvis rådet skal behandle saker som er omtalt i andre ledd, skal møtet være lukket.

Et folkevalgt organ eller møtelederen kan vedta at en debatt om lukking av et møte skal holdes i lukket møte. En avstemning om eventuell lukking av et møte skal holdes i åpent møte

Orkland kommune

Reglement for kommunestyret og folkevalgtes innsynsrett

**Gjeldende også for
formannskapet og utvalgene**

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

1. Reglementets anvendelsesområde

Formålet med dette reglementet er å lette gjennomføring av møter og tydeliggjøre de ulike rollene i forbindelse med møteavvikling.

I tillegg til kommunestyret omfattes også formannskapet og utvalgene av bestemmelsene i dette reglementet. Ved annet organ/utvalg enn kommunestyret erstattes begrepene ordfører og kommunestyret med korrekt benevnelse for møteleder og organ-/utvalgsnavn.

Reglementet gir også retningslinjer for innsynsrett som er gjeldende for alle folkevalgte i Orkland kommune.

2. Møteforberedelse

2.1 Innkalling til møte - dokumentutlegg (Kl. § 11-3)

Kommunestyret holder møter når kommunestyret vedtar dette, normalt etter en fastsatt møteplan, og ellers når ordføreren finner det påkrevd, eller minst 1/3 av medlemmene krever det.

Ordføreren setter opp sakliste og kaller inn til møte ved skriftlig innkalling. Innkallingen skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles og bør også inneholde saksdokumenter m/vedlegg.

Posten Eventuelt kan føres opp på møteinnkallingen, men er ikke å betrakte som en ordinær sak på saklisten (jfr. kap. 5).

Innkallingen skal være medlemmene i hende senest 5 dager før møtet skal holdes. Ordfører v/sekretariatet sørger for offentlig kunngjøring og at de dokumenter som ikke er unntatt offentlighet, er tilgjengelig for allmennheten.

2.2 Møteplikt – forfall – varamedlemmer (Kl. § 8-1)

Den som er valgt som medlem i kommunestyret, plikter å delta i kommunestyrets møte, med mindre det foreligger gyldig forfall. Dersom den som er innkalt ikke kan møte p.g.a. gyldig forfall skal han/hun uten opphold melde fra om dette til ordføreren, og opplyse om forfallsgrunn, slik at varamedlem kan innkalles. Medlemmene skal melde fra om forhold fram i tid (f.eks. ferie) som vil kunne innebære forfall.

Som gyldig forfall regnes i utgangspunktet omstendigheter som fører til at vedkommende ikke uten fare for helbred eller velferd eller uten å forsømme viktige og uoppsettelige forretninger kunne ha møtt. Ordføreren er ansvarlig for den skjønsmessige vurderingen av bestemmelsen.

Ordføreren har det overordnede ansvaret for innkallingen, og dersom han/hun er kjent med at et medlem ikke kan være med på en saksbehandling grunnet inhabilitet, skal han/hun sørge for at varamedlem blir kalt inn.

Må noen på grunn av gyldig forfall forlate møtet under forhandlingene, skal vedkommende straks melde fra til ordføreren.

Varamedlem som er innkalt trer inn og tar plassen til den som fratrer (ved inhabilitet eller forfall). Når et varamedlem gyldig har tatt sete i forsamlingen, skal varamedlemmet delta i forhandlinger og avstemning i sak som er tatt opp til behandling, selv om medlemmet vedkommende erstatter har

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

kommet tilbake før saken er ferdigbehandlet. Det samme gjelder dersom et varamedlem med høyere plass i nummerrekken innfinner seg under saken.

3. Andre møtedeltakere

Rådmannen, eller den han bemyndiger, har møte- og talerett (Kl. § 13-1). Henvendelser til administrasjonen i et møte skal alltid skje til rådmannen. Rådmannen kan overlate til andre representanter fra administrasjonen å redegjøre for en sak.

4. Behandlingsordning for møter

4.1 Møteledelse – åpne eller lukkede møter (Kl. §§ 11-5 og 11-6)

Møtet skal holdes for åpne dører. Ordføreren eller varaordføreren leder møtet. Dersom begge har forfall, skal kommunestyret velge møteleder (setteordfører) ved flertallsvalg.

Ordføreren skal etter anmodning gi tillatelse til at forhandlingene blir tatt opp på lydbånd, video eller lignende eller blir kringkastet over radio eller fjernsyn, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet. En slik tillatelse kan bare gis under åpne dører.

Enhver har rett til å overvære møter i folkevalgte organ og har rett til innsyn i sakens dokumenter. Hovedformålet når reglene pålegger eller tillater lukkede dører er hensynet til enkeltpersoner og private interesser.

Kommunestyret kan vedta å behandle en sak for stengte.

- Dørene skal være lukket i saker med lovbestemt taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13 og kan lukkes når hensynet til personvern krever dette. Terskelen for å lukke dørene av hensyn til personvern er høy, det må foretas en interesseavveining i forhold til allmenhetens behov for tilstedeværelse.
- Dørene kan lukkes av hensyn til tungtveiende offentlige interesser, dette kan f.eks. være knyttet til forretningsmessige forhold eller behov for å skjerme opplysninger om for eksempel offentlig kontroll- eller inspeksjonsrutiner.

Rett og plikt til å lukke møtet omfatter bare den delen av saken som nødvendiggjør at slike opplysninger trekkes inn i debatten. I lukkede møter omfatter taushetsplikt kun de opplysningene som er av en slik karakter at de anses å være taushetsbelagte, øvrige opplysninger anses ikke som omfattet selv om møtet går for lukkede dører.

Før vedtak blir gjort, skal spørsmålet drøftes, dersom ordføreren krever det eller kommunestyret vedtar det. Debatt om dette foregår for lukkede dører hvis ordføreren krever det eller kommunestyret vedtar det.

Dersom det er gjort vedtak om at dørene skal stenges, har de som sitter i kommunestyret og de kommunale tjenestemenn som er tilstede, taushetsplikt om drøftingene dersom ikke annet er vedtatt. Dersom vedtakene skal være unntatt offentlighet, må det gjøres særskilt vedtak om dette. Taushetsplikten står ved lag til noe annet er fastsatt, eller til at grunnene for vedtak om stengte dører faller bort.

4.2 Møtestart

På det tidspunkt som er fastsatt, foretar Ordføreren opprop over de medlemmer og varamedlemmer som er tilstede. Ordføreren opplyser hvem som har meldt forfall og møtende varamedlemmer. Ordfører erklærer deretter møtet for satt (det lovlige minstetallet må være til stede, jfr. Kl. § 11-9).

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

Medlemmer og varamedlemmer som kommer etter at møtet er satt, eller som foretar skifte med andre medlemmer/varamedlemmer, må før slikt skifte blir foretatt, melde fra til ordføreren slik at skiftet blir protokollført.

4.3 Møteformen og rekkefølgen i saksbehandlingen

Dersom ordføreren eller noen fra kommunestyret reiser tvil om forfall til medlemmer som ikke er tilstede (meldte eller ikke meldte), skal forfallet drøftes og avklares.

Medlemmer av et kommunalt folkevalgt organ plikter å delta i organets møter hvis de ikke har gyldig forfall. Medlemmer som er til stede i et kommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å stemme. Ved valg og vedtak om ansettelse er det adgang til å stemme blankt.

Det er viktig for forsvarlig saksbehandling og korrekt avstemning at alle møtedeltakere respekterer plikten til å delta i møtet.

Spørsmål knyttet til innkalling og sakliste skal avklares. Deretter skal kommunestyret behandle de saker som er nevnt i innkallingen, og til vanlig i den rekkefølgen de er satt opp. Grunngitte spørsmål og interpellasjoner skal komme før behandling av de ordinære saker. Kommunestyret kan i særlige tilfeller gjøre vedtak om en annen rekkefølge.

Kommunestyret kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte saklisten. Den kan også treffe vedtak i sak som ikke er oppført på saklisten, hvis ikke ordføreren eller 1/3 av de møtende medlemmer motsetter seg dette (Kl. § 11-3).

4.4 Inhabilitet (Kl. § 11-10, Forvaltningslovens § 6)

Den som er inhabil i en sak, skal ikke være med på å drøfte eller avgjøre en sak. Når et kommunestyremedlem vet at han er inhabil eller at det kan reises tvil om hans inhabilitet, bør han så snart han har tatt imot innkallingen til møtet, melde fra til ordfører eller sekretariatet, slik at varamedlem kan kalles inn.

4.5 Ordførerens redegjørelse for saken – talernes rekkefølge - gruppemøte

Ordføreren skal lese opp sakstittel som er brukt i innkallingen. Er det gitt innstilling i saken, leser ordføreren opp forslaget til vedtak. Dersom det er meningsforskjeller i innstillingen (ved evt. behandling i underordnet organ) skal ordføreren orientere om dette. Dersom det er kommet skriftlige saksopplysninger/dokument etter at innstillingen ble lagt fram, skal ordføreren opplyse om dette. Ordføreren redegjør for saken så lagt det etter egen vurdering er nødvendig.

Ordfører spør om noen vil ha ordet. Talerne får deretter ordet i den rekkefølge de har bedt om det. Det gis anledning til replikk, som gis straks etter en talers innlegg, og før neste taler på talelista.

Dersom partienes gruppeleder ber om det, kan ordføreren, etter kommunestyrets godkjenning, stanse forhandlingene slik at de enkelte kan drøfte saken nærmere i sine respektive grupper. Ordføreren hever da møtet i en periode for så å sette møtet på nytt når gruppemøtene er avsluttet. Gruppeleder redegjør umiddelbart for gruppens syn.

4.6 Om innlegg i debatten

Møtedeltaker som ønsker å delta i debatten skal be om ordet ved å vise tegn, og skal holde sitt innlegg/gi replikk når ordføreren gir vedkommende ordet.

Talernes skal rette ordet til ordføreren, ikke til forsamlingen. De skal holde seg til saken eller til den del av saken som debatten gjelder. Ordføreren skal passe på at dette blir gjort.

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

Taleren skal holde seg saklig, og ikke si noe eller bruke uttrykk som kan krenke forsamlingen eller enkeltmedlemmer i forsamlingen.

4.7 Møtestyring

Dersom en taler i sitt innlegg kommer utenfor saken som er til behandling, kan ordføreren avbryte og be taleren holde seg til saken. I vurderingen av dette bør ordfører vise romslighet. Ordføreren kan gi korrekte saksopplysninger m.v. som er aktuelle å gi under debatten, og må med få ord rette opp opplagte misforståelser som måtte forekomme. Ordføreren skal ikke kommentere innlegg som er holdt. Ordføreren kan ved behov regulere taletiden.

Ønsker ordføreren å delta i debatten, må ordføreren tegne seg på talerlisten, og varaordføreren må da fungere som ordfører når ordføreren går over i rollen som representant og holder innlegg.

Ordføreren som møteleder skal påtale krenkende uttalelser som måtte forekomme under debatten ved enten å avbryte taleren med muntlig påtale (mild irettesettelse) eller bruke klubba og påtale (streng irettesettelse). Likeledes skal ordføreren sørge for ro i salen og på tilhørerplass.

For øvrig må ordføreren holde orden på de forslag som fremmes i saken og forberede seg til votering.

4.8 Fjernmøter

Kommunestyret kan selv beslutte at folkevalgte organ skal ha adgang til å holde møter som fjernmøter (kl. § 11-7). Fjernmøte innebærer at deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske løsninger like vell kan se, høre og kommunisere med hverandre. Alle øvrige krav som gjelder for møter, gjelder også for fjernmøter.

Lukkede møter kan like vell ikke holdes som fjernmøter.

4.9 Orden i salen og bygningen

Ordføreren skal sørge for at det er ro og orden i møtesalen, og i bygningen ellers. Han/hun skal sørge for at talerne ikke avbrytes eller uroet fra noen kant. Blir saksforberedelsen, og møtet ellers, heftet på grunn av uro og oppstyr i salen eller bygningen ellers, kan uromakerne vises ut. Det samme gjelder dersom de ellers har en framtrede som er i strid med god orden. Tegninger, tabeller og lignende må ikke settes opp i salen når det er møte, uten at ordføreren eller kommunestyret gir tillatelse til det.

Det skal ikke legges ut materiell til representantene uten etter godkjenning fra ordføreren.

4.10 Forslag

Forslag fremmes av vedkommende representant fra talerstolen og leveres skriftlig (og underskrevet) til ordføreren. Enkeltvedtak skal begrunnes.

Alle forslag som ikke blir trukket tilbake under ordskiftet, er til behandling under voteringsdelen. En representant som har framsatt et forslag, kan trekke det tilbake før votering. Blir et forslag trukket tilbake, kan det samme forslag fremmes ny nytt av en annen representant som måtte ønske det. Det er adgang til både å fremsette og trekke forslag etter at strek er satt.

4.11 Saken tas opp til avstemming

Når ordføreren anser en sak for ferdig drøftet, sier han/hun fra om at saken tas opp til avstemming. Ordskiftet anses da som ferdig og ingen kan fremme nye forslag i saken.

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

Dersom det er fremmet avvikende forslag fra innstillingen som forelå til møtet, foreslår ordføreren hvordan voteringen skal gjennomføres. Når en er kommet til enighet om voteringsrekkefølgen går en til votering. Debatt om voteringsmåten gir ikke rett til å reise nye forslag, eller gjenoppta debatten om sakens innhold.

Alle representanter som er til stede har plikt til å avgi stemme. I saker hvor skriftlig votering foretas, teller blank stemme som avgitt stemme.

Er saken delt opp eller det skal stemmes over flere forslag, setter ordfører frem forslag til voteringsrekkefølge. Etter eventuelt ordskifte fastsetter ordføreren voteringsrekkefølgen basert på prinsippet om at hvert medlems vilje skal komme til uttrykk ved voteringen.

Forslag om avvisning eller utsettelse av saken skal tas opp til votering før det stemmes over innstillingen eller forslag til vedtak.

4.12 Prøveavstemning

Før endelig avstemming i en sak, kan kommunestyret holde prøveavstemning. Denne avstemningen er ikke bindende. Er innstillingen, eller det forslaget som legges fram, delt opp i poster eller paragrafer, bør det til vanlig først stemmes foreløpig over hver post eller paragraf, og så – med eller uten prøveavstemning også her – stemmes over hele innstillingen eller hele forslaget.

4.13 Avstemningsmåte

Votering kan foregå på en av disse måtene:

- Åpen votering ved stilltiende bifall
- Åpen votering ved håndsopprekning eller ikke
- Åpen votering – den ene del av kollegiet reiser seg
- Åpen votering – hver enkelt representant ropes opp
- Skriftlig votering. Skriftlig votering benyttes kun ved valg og ved tilsetninger når en eller flere av representantene forlanger det.

Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er ordførers stemme avgjørende (Kl. § 11-9).

4.14 Protokolltilførsel

En protokolltilførsel er en kort begrunnelse for et standpunkt/kort redegjørelse for et avvikende syn i en sak. Dersom en representant ønsker protokolltilførsel etter at votering er foretatt i en sak, avgjør ordføreren om protokolltilførsel skal tillates. Dersom ordføreren ikke vil godta en protokolltilførsel, og det protesteres mot avvisningen, skal kommunestyret ved votering avgjøre om protokolltilførselen skal godtas inntatt i protokollen eller ikke.

4.15 Møtebok / protokollføring - møteslutt (Kl. § 11-4)

Det skal føres møtebok over kommunestyrets møter (Kl. § 11-4). Ansvaret for tilfredsstillende føring av møtebok tilligger ordføreren.

Møteboka skal inneholde opplysninger om:

- Tid og sted for møtet.
- Hvem som møtte og hvem som var fraværende, innkallingsdag og måte. Dersom noen er inhabil i en sak og fratrer, blir dette protokollert. Likeledes hvem som evt. tiltrer.

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

- Hvilke saker som ble behandlet.
- Framsatte forslag som det er stemt over og avstemningsresultatet.

Ved møtets avslutning leses møteboka opp og godkjennes. Ordførerens samt to utvalgte representanter undertegner møteboka på organets vegne. Tilsvarende gjøres gjeldende for formannskap og utvalg.

5. Annet i møtet (utenom ordinær saksliste)

5.1 Eventuelposten

Posten Eventuelt i møteinnkallingen er ikke å betrakte som en ordinær sak på sakslisten. Under eventuelt kan følgende framsettes/tas opp:

- Forespørsler, grunngitte spørsmål og interpellasjoner (jfr. Kap. 5.2).
- Ordføreren og rådmannen kan gi korte orienteringer om aktuelle saker/forhold (utenom møtets dagsorden).

Orienteringer debatteres ikke.

Minimum orienteringens "overskrift" skal protokollføres.

5.2 Forespørsler, grunngitte spørsmål og interpellasjoner

Utenom de saker som står på sakslista i møteinnkallingen, kan kommunestyrets medlemmer under posten Eventuelt framsette forespørsler, grunngitte spørsmål og interpellasjoner.

Følgende behandlingsregler gjelder:

5.2.1 Forespørsel

Kommuneloven åpner for forespørsel (Kl. § 11-2) i politiske møter. Dette er uvarslede spørsmål til ordføreren i møtet om en sak som ikke står på sakslista. Ordfører besvarer spørsmål som kan avklares innenfor rammen av det pågående møtet eventuelt avklarer om kort svar kan gis i førstkommende kommunestyremøte. Forespørsler skal ikke danne grunnlag for undersøkelser, oppfølging eller utredninger. Debatt tillates ikke. Det fremmes ikke forslag i forbindelse med forespørsler. Forespørsler skal protokollføres.

En forespørsel vil ikke kunne danne utgangspunkt for et krav om et realitetsvedtak, hvis ikke fremgangsmåten ved oppføring av ny sak på sakslisten følges. Ordføreren eller en tredel av medlemmene vil med andre ord kunne motsette seg dette.

Ønsker et medlem å rette forespørsler som krever undersøkelser, oppfølging eller utredning, rettes disse skriftlig til det aktuelle politiske utvalget som grunngett spørsmål eller interpellasjon.

5.2.2 Grunngitte spørsmål

Grunngitte spørsmål er forespørsler som gjelder konkrete forhold og skal fremmes skriftlig av en representant overfor ordføreren senest 7 dager før kommunestyre holder møte.

Representantenes spørsmål og svaret utdeles i møtet. Representanten får ordet til framførelse av sitt spørsmål og svareren ordet til svar. Spøreren får anledning til et tilleggsspørsmål og svareren til et tilleggssvar. Det fremmes ikke forslag i forbindelse med grunngitte spørsmål. Spørsmål og svar protokollføres.

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

5.2.3 Interpellasjoner

Interpellasjoner er forespørsel som gjelder prinsipielle spørsmål, og interpellanten eller svareren kan fremme forslag som tas opp til votering. Slike forslag blir gjerne vedtatt oversendt til en annen kommunal instans for utredning og videre behandling, eller til ordføreren for nærmere vurdering. Forslag i sammenheng med interpellasjoner kan ikke avgjøres i møtet hvis ordfører eller 1/3 av de møtende motsetter seg det.

En interpellasjon fremmes skriftlig av en representant overfor ordføreren minst 7 dager før kommunestyret holder møte. I tvilstilfeller avgjør ordføreren etter samråd med interpellanten om formen skal være grunnlagt spørsmål eller interpellasjon.

Interpellasjonen og ordførerens svar deles ut til gruppelederne før møtestart. Interpellant og svarer får ordet to ganger hver, de øvrige talerne kan få ordet en gang hver. Behandlingstiden på interpellasjonen i møtet settes til totalt 30 min.

6. Innlegg til kommunestyrets saker samt spørsmål

Medlemmer av Ungdomsrådet gis anledning til å komme med innlegg til kommunestyrets saksliste i saker som er behandlet av Ungdomsrådet. Alle eventuelle innlegg skal komme før saksbehandlingen starter i kommunestyret. Innlegg meldes til ordføreren før møtestart.

Eldrerådet og medlemmer av Kommunalt råd for personer med nedsatt funksjonsevne gis tilsvarende anledning til å komme med innlegg til kommunestyrets saksliste i saker som er behandlet av det enkelte rådet.

7. Reglement for folkevalgtes innsynsrett

Ny kommunelov §§ 11 - 13

Kommunestyrets og andre folkevalgte organers rett til innsyn i saksdokumenter

Kommunestyret har, som overordnet organ for hele den kommunale forvaltning, rett til innsyn i alle kommunale saksdokumenter med de begrensninger som følger av reglene nedenfor.

Andre folkevalgte organ har rett til innsyn i saksdokumenter som omfatter de deler av kommunens virksomhet som ligger innenfor organets virkeområde, med de begrensninger som følger av reglene nedenfor. Dessuten kan disse organene kreve innsyn i dokumenter innenfor andre virksomhetsområder når dokumentene er nødvendige for vedkommende organs behandling av en konkret sak.

Tidspunkt og vedtak om innsyn

Retten til innsyn inntreffer når saken er fremlagt/utsendt til politisk behandling. Med saksfremstillingen skal følge en oversikt over alle dokumentene som er innsendt, innhentet eller utarbeidet i tilknytning til saken, med unntak av interne arbeidsdokumenter for administrasjonen.

Ethvert medlem og varamedlem av folkevalgt organ har rett til innsyn i dokumentene i saker som behandles i vedkommende organ.

Minst tre medlemmer i kommunestyret kan kreve innsyn i alle kommunale saksdokumenter når tidspunktet for innsyn er inntrådt. Ordføreren har en selvstendig rett til innsyn i alle saksdokumenter på tilsvarende grunnlag.

Vedtatt av kommunestyret den xx.xx.xxxx

Formannskapet, utvalg og andre folkevalgte organ kan vedta innsyn for sin bruk i andre organs saksdokumenter når minst 1/3 av medlemmene stemmer for det.

Særregler for innsyn i taushetsbelagte opplysninger m.m.

I utgangspunktet omfatter ikke folkevalgtes rett til innsyn taushetsbelagte opplysninger. Kommunestyret og andre folkevalgte organ kan imidlertid ved flertallsvedtak kreve innsyn i taushetsbelagte opplysninger når det er et klart behov for dette ved behandling av en konkret sak i vedkommende organ, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 2 og 4.

Fremgangsmåten ved krav om innsyn - forholdet til administrasjonen

Henvendelser om innsyn i saksdokumenter skal behandles straks. Slike henvendelser til administrasjonen skal skje tjenestevei. Dette innebærer henvendelse til Post og arkivtjenesten på rådhuset/sekretær.

Saksframlegg

Saksbehandler
Stein Arne Jakobsen

Dato
16.05.2019

Arkivreferanse
2019/4519-1

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
1/19	Partssammensatt utvalg Orkland	23.05.2019
28/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Lønnspolitisk plan for lønnsharmonisering

Vedlegg

1 Lønnsharmonisering rapport

Behandling i Partssammensatt utvalg Orkland - 23.05.2019

Avstemming

Prosjektleders innstilling – enstemmig vedtatt.

Tilråding i Partssammensatt utvalg Orkland - 23.05.2019

Prosjektleder anbefaler at en gjør følgende prioriteringer forutsatt at det vil være for begrensede økonomiske rammer til lønnsharmonisering fra 1. januar 2020 :

1.

Funksjonstillegg og vaktgodtgjøringer harmoniseres innen 1. januar 2020. Kommunene har i dag ulike ordninger og disse bør harmoniseres uten at det samlede nivået på tilleggene øker.

2.

Ansattegrupper i kpt 4 prioriteres så langt det er økonomisk handlingsrom gjennom særskilte forhandlinger – fortrinnsvis pr 1. januar 2020. Innen kpt 4 må markedsutsatte grupper der det er større forskjeller prioriteres høyest. Sekundært bør kpt 4 tas ved lokale forhandlinger høsten 2020.

3.

Ledere kpt 3 og ansatte med høyere utdanning i kpt 5 tas så langt det er mulig i lokale forhandlinger høsten 2019.

Det anbefales videre at lønnsharmoniseringen blir slutført i løpet av 2020, både på grunn av organisatoriske hensyn, men også fordi det kan skje en endring i arbeidsgiveravgiften fom 2021, og med det øke kostnadene med en lønnsharmonisering.

Prosjektleders innstilling

Prosjektleder anbefaler at en gjør følgende prioriteringer forutsatt at det vil være for begrensede økonomiske rammer til lønnsharmonisering fra 1. januar 2020 :

1. Funksjonstillegg og vaktgodtgjøringer harmoniseres innen 1. januar 2020. Kommunene har i dag ulike ordninger og disse bør harmoniseres uten at det samlede nivået på tilleggene øker.

2. Ansattegrupper i kpt 4 prioriteres så langt det er økonomisk handlingsrom gjennom særskilte forhandlinger – fortrinnsvis pr 1. januar 2020. Innen kpt 4 må markedsutsatte grupper der det er større forskjeller prioriteres høyest. Sekundært bør kpt 4 tas ved lokale forhandlinger høsten 2020.
3. Ledere kpt 3 og ansatte med høyere utdanning i kpt 5 tas så langt det er mulig i lokale forhandlinger høsten 2019.

Det anbefales videre at lønnsharmoniseringen blir slutført i løpet av 2020, både på grunn av organisatoriske hensyn, men også fordi det kan skje en endring i arbeidsgiveravgiften fom 2021, og med det øke kostnadene med en lønnsharmonisering.

Bakgrunn for saken

Omstillingsavtalen for Orkland gir en føring på at det skal utarbeides en plan som omfatter lønnsharmonisering:

«Det skal utarbeides en lønnspolitisk plan for den nye kommunen, med sikte på harmonisering av lønn der det kan konstateres lønnsmessige forskjeller som ikke kan knyttes til ansiennitet, ansvar, oppgaver eller kompetanse».

Utarbeidelsen av planen skal skje i samarbeid med organisasjonene og vil heretter benevnes «plan for lønnsharmonisering».

Planen har til hensikt å identifisere lønnsmessige forskjeller, konkretisere de ulike konsekvensene for harmonisering og legge et løp for harmonisering av lønn innen et nærmere angitt tidsperspektiv. Dette er viktig i et personalpolitisk perspektiv mtp lik lønn for likt arbeid. Handlingsplanen inngår som en del grunnlaget for arbeidet med økonomi- og handlingsplanen for Orkland kommune.

Vurdering

Det vil koste Orkland kommune ca 4,5 mill kroner inkl. arbeidsgiveravgift og pensjon å harmonisere lønn for alle aktuelle stillingsgrupper.

De største postene i kostnadsberegningen finner en i fagarbeidergruppene og undervisningspersonalet på grunn av at dette omfatter et stort antall ansatte. Samtidig kan en også se større forskjeller isolert sett i andre grupper som omfatter vesentlig færre ansatte.

Det er mindre reelle lønnsforskjeller hos ledere enn tidligere antatt. Enhetslederne i barnehage er det tydeligste eksemplet på lønnskjevhet for denne gruppen. Det registreres også noen lønnsforskjeller på avdelingsledernivået innen Helse og omsorg.

Ubekvemstillegg og vaktgodtgjøringer praktiseres ulikt i de fire kommunene. Disse bør harmoniseres slik at disse er på samme nivå i Orkland kommune fra 1. januar 2020 uten at det samlede nivået nødvendigvis øker.

Saksbehandler konkluderer med at de reelle lønnskjevhetene er vesentlig mindre enn det som ble skissert som «max-scenario» til kommunestyrene høsten 2018. Med forbehold om hva som blir forhandlingsløsning etter megling i årets sentrale forhandlinger for undervisningspersonalet og sykepleierne så vil en full harmonisering koste 4,5 mill. kroner + pensjon og arbeidsgiveravgift. Blir forhandlingsløsningen på nivå med det som Unio gikk på brudd med vil kostnadene bli i anslagsvis 1 mill kr lavere.

Den partssammensatte arbeidsgruppa er samstemt om at det beste er å harmonisere alle grupper ved særskilte forhandlinger pr 1. januar 2020 dersom en skal ha som målsetting om å møte forventningene om likelønn hurtigst mulig. Arbeidsgiversiden bemerker at en da vil få økte lønnsutgifter når det i tillegg skal avholdes lokale forhandlinger for alle ansattegrupper høsten 2020. Det er signalisert en høyere lokal lønnsnett enn vanlig i 2020 med den intensjon om å utjevne lønnsforskjeller som følge av kommunesammenslåinger, ref. KS.

Orkland kommune

Plan for lønnsharmonisering

Rapport fra partssammensatt arbeidsgruppe

Innledning

Det har vært nedsatt følgende arbeidsgruppe under ledelse av personalsjef Omstillingsavtalen for Orkland gir en føring på at det skal utarbeides en plan som omfatter lønnsharmonisering:

«Det skal utarbeides en lønnspolitisk plan for den nye kommunen, med sikte på harmonisering av lønn der det kan konstateres lønnsmessige forskjeller som ikke kan knyttes til ansiennitet, ansvar, oppgaver eller kompetanse».

Utarbeidelsen av planen skal skje i samarbeid med organisasjonene og vil heretter benevnes «plan for lønnsharmonisering».

Planen har til hensikt å identifisere lønnsmessige forskjeller, konkretisere de ulike konsekvensene for harmonisering og legge et løp for harmonisering av lønn innen et nærmere angitt tidsperspektiv. Dette er viktig i et personalpolitisk perspektiv mtp lik lønn for likt arbeid. Handlingsplanen inngår som en del grunnlaget for arbeidet med økonomi- og handlingsplanen for Orkland kommune.

Det har vært nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe ledet av personalsjef for Orkland som har arbeidet med rapporten/planen :

Arbeidsgiver	personalsjef Orkland	Stein Arne Jakobsen
Arbeidsgiver	personalsjef Orkdal	Guri Hovdenak
Arbeidsgiver	personalsjef Agdenes	Bjørn Atle Ebbesen
Arbeidsgiver	personalsjef Snillfjord	Mildrid Mæhle
Arbeidsgiver	personalkonsulent	Elisabeth Vuttudal
Hovedsammenslutning	LO	Jorunn Ysland
Hovedsammenslutning	LO	Elisabeth Ramvik
Hovedsammenslutning	YS	Kari Monica Johansen
Hovedsammenslutning	Unio	Jorunn Kisten
Hovedsammenslutning	Unio	Hanne Woldmo
Hovedsammenslutning	Akademikerne	Nils Christian Raastad

Sammendrag

Det vil koste Orkland kommune ca 4,5 mill kroner inkl. arbeidsgiveravgift og pensjon å harmonisere lønn for alle aktuelle stillingsgrupper.

De største postene i kostnadsberegningen finner en i fagarbeidergruppene og undervisningspersonalet på grunn av at dette omfatter et stort antall ansatte. Samtidig kan en også se større forskjeller isolert sett i andre grupper som omfatter vesentlig færre ansatte.

Det er mindre reelle lønnsforskjeller hos ledere enn tidligere antatt. Enhetslederne i barnehage er det tydeligste eksemplet på lønnskjevhet for denne gruppen. Det registreres også noen lønnsforskjeller på avdelingsledernivået innen Helse og omsorg.

Ubekvemstillegg og vaktgodtgjøringer praktiseres ulikt i de fire kommunene. Disse bør harmoniseres slik at disse er på samme nivå i Orkland kommune fra 1. januar 2020 uten at det samlede nivået nødvendigvis øker.

Prinsipper og metodikk

Rammebetingelser

Ved siden av de økonomiske handlingsrommet setter Hovedtariffavtalens (HTA) naturlige rammer for hvordan en lønnsharmonisering kan skje. Dette gjelder resultat og føringer som gis i sentrale forhandlinger i HTA kpt 4, men også i kpt 3 (Ledere) og kpt 5 (spesifikke stillinger med krav til høyere utdanning)

For kpt 3 og 5 gjelder følgende :

«Forhandlingene gjennomføres innenfor en økonomisk ramme som tar hensyn til kommuneøkonomien, kommunens, fylkeskommunens, virksomhetens og bedriftens totale situasjon, herunder økonomi og krav til effektivitet, samt lønnsutviklingen i KS-området og andre sammenlignbare tariffområder.»

Begrepsavklaring

Med begrepet «lønsmessige forskjeller» i denne sammenhengen menes gjennomgående forskjeller i gjennomsnittslønn mellom kommunene innenfor en sammenlignbar arbeidstakergruppe. I gjennomsnittslønnen er det trukket ut enkeltpersoner som har avvikende lønn på grunn av forhold som skal holdes utenfor iht omstillingsavtalen.

Metodisk tilnærming

Pensjon, arbeidsgiveravgift og reell stillingsandel er det ikke tatt hensyn til i de enkelte delutregningene. Dette er hensyntatt under kapitlet om kostnader på side 11.

Det er sammenlignet gjennomsnittslønn og evt tillegg mellom de enkelte kommunene innenfor aktuell stillingsgruppe av faste ansatte der de er innplassert i ny organisasjon. Sammenligningen er ikke gjort på tvers av tjenesteområder fordi dette ikke gir noe uttrykk for eventuelle lønnsforskjeller mellom kommunene. Det bemerkes likevel at en analyse av lønnsforskjeller på tvers av tjenesteområder kan være av interesse i en annen sammenheng, og det er tatt med et eksempel på dette i slutten av rapporten.

I sammenligningsgrunnlaget er det på forhånd trukket i fra personer som har fått lønnstillegg på grunn av etterutdanning, særskilt ansvar (bl.a. ledelse/samordning) eller lønn gitt på individuelt grunnlag på grunn av rekrutteringsutfordringer med å beholde eller tiltrekke aktuell kompetanse.

I de tilfeller der det i en sammenligningsgruppe er et fåtall personer er avlønnnet på et høyere nivå enn de øvrige er disse blitt klassifisert som at de har en individuell avlønning og trukket ut fra sammenligningsgrunnlaget. Denne vurderingen er gjort fordi dette ikke gir et riktig bilde av evt lønnskjevheter i en større sammenligningsgruppe som sådan.

Sammenligningsområder

For enhetsledere og avdelingsledere sammenlignes det stillinger innenfor de enkelte tjenesteområder. Øvrige stillinger sammenlignes på samme utdanningsgruppe innenfor enheter av samme type, eksempelvis alle barnehager og institusjon/hjemmetjeneste/bo og mestring. Årsaken til dette er at en i liten grad kan sammenligne stillinger på tvers av tjenesteområder fordi det er i stor grad er tilstede ulike forutsetninger for vurderingene knyttet til kompetanse, oppgavenivå og ansvar.

Vurderingskriterier

- Enhetsledere (kpt 3.4.2) innen den enkelte tjeneste blir vurdert etter antall årsverk personalansvar og antall brukere der det er relevant.
- Avdelingsledere (kpt 3.4.3) innen den enkelte tjeneste blir vurdert på antall årsverk personalansvar.
- Ansatte i HTA kpt 4 blir vurdert ut i fra ansiennitet og gjennomsnittlig lønnsavvik ift tariff.
- Ansatte i kpt 5 blir vurdert ut i fra utdannelsesnivå med sammenlignbare stillinger.

Lokale avtaler, tillegg og arbeidstidsordninger

Lokale avtaler, tillegg og arbeidstidsordninger kan spille en rolle når en sammenligner de enkelte stillingsgrupper. Eksempel på dette kan være ubekvemstillegg for helsepersonell (sykepleiere) og funksjonstillegg for undervisningspersonalet.

I Orkland må det være en målsetting at ordninger som utløser lønnsmessig tillegg skal være like i hele kommunen. Dette vil da innebære at hvis en harmoniserer på årslønn, så vil like tillegg ikke føre til lønnskjevheter.

På noen områder er det etablert lokale avtaler i bare noen av dagens kommuner. I disse tilfellene er det mer utfordrende å harmonisere. Eksempel på dette er innenfor sykepleiergruppen, der Orkdal ligger lavere i årslønn, men har ubekvemstillegg som ingen av de andre kommunene har og som kompenserer for forskjellene. For undervisningspersonalet er det forholdsvis like tillegg som blir gitt etter det som er fastsatt i sentrale avtaler, men en ser samtidig at Orkdal har noen ekstra lokale tillegg som har en viss betydning.

Vakttillegg som alle kommunene har ifm teknisk vakt, vil kunne harmoniseres ved at det inngås felles avtale for Orkland.

Det er i alle kommunene etablert ulike arbeidstidsordninger mtp betalt og ubetalt matpause. I utgangspunktet er dette en konkret vurdering ut i fra de lokale forhold på hver enhet og har med det inngenting i sammenligningsgrunnlaget for lønn å gjøre. I alle kommunene blir arbeidstiden for administrasjonen behandlet ulikt mtp betalt/ubetalt spisepause. KS har nylig i sin tolkning av regelverket fastsatt at matpausen for administrasjonen ikke skal inngå i arbeidstiden, og det vil være tariffstridig å gi betalt matpause når arbeidsmiljølovens bestemmelser ellers ikke er oppfylt. For å sikre lik vurdering av om det er påkrevd med betalt matpause, må alle tjenesteområder kartlegges systematisk på en ensartet måte av leder og tillitsvalgt/verneombud for å avdekke de faktiske forhold.

Konkrete funn

På de neste sidene presenteres de konkrete funn innenfor hvert tjenesteområde og stabsfunksjonene. For de fleste funksjoner der det er påvist lønnskjevheter er dette vist i tabeller som viser gjennomsnittlønn i hver kommune for avdelingsledere (HTA kpt 3.4.3) og utvalgte stillinger med krav til høyere utdanning (kpt 5). For gjennomgående stillinger som er fastsatt med utgangspunkt i tariff (HTA kpt 4) er det opplyst om gjennomsnittlig avvik fra tariff. Det understrekes at beregningene viser avvik for heltidsstillinger. Hensynet til at gjennomsnittlig stillingsstørrelse er på 77% er hensyntatt under kapitlet om kostnader på side 11.

Stab

Avdelingsledere

To av fem avdelingsledere har personlig avlønning pga rekruttering og ansvar. De øvrige tilhører Orkdal kommune. Det konkluderes derfor med at det ikke er lønsmessige skjevheter innen denne gruppen.

Stabsmedarbeidere med høyere utdanning

Alle medarbeidere i Stab med høyere utdanning er fra Orkdal kommune. Det er derfor ikke aktuelt å vurdere lønnskjevheter mellom kommunene.

Fagarbeidere

Orkdal ligger noe over de øvrige kommunene og Agdenes lavest. Gjennomsnittlig ansiennitet er forholdsvis lik fra kommune til kommune

Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
32000	2	15000	5	36000	8	44000	15

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Det konkluderes med at det er en lønnskjevhet som ikke kan forklares med de valgte vurderingskriteriene. Harmoniseringstiltak bør derfor vurderes.

Helse og mestring

Enhetsledere

Enhetsledere innen Helse og mestring har vesentlige lønnsforskjeller. Samtidig er ulikheten i størrelsen på enhetene også store. Det vil likevel være et vurderings spørsmål om de lønsmessige forskjellene er for store.

De lønnsforskjeller som kan identifiseres er mer knyttet opp i mot enkeltstillinger enn på gruppenivå, noe som også understrekes ved at flere av dem har fått endringer i omfang og innhold ifm

sammenslåingen. For disse lederne bør det tas en egen vurdering om enkeltpersoner bør ha et lønnsmessig tillegg.

Avdelingsledere

Snillfjord	Ant	Åv	Agdenes	Ant	Åv	Meldal	Ant	Åv	Orkdal	Ant	Åv
610000	1	28	560000	3	19	570000	5	21	530000	10	24

Gjennomsnittslønn pr ansatt og antall årsverk (åv) med personalansvar.

Noen forskjeller mellom Orkdal og Agdenes/Meldal. Årsverkene varierer i mindre grad, noe som kan tyde på en viss lønnskjevhet i favør Agdenes og Meldal. En avdelingsleder fra Snillfjord skiller seg ut i større grad og vurderes til å ha individuell avlønning. Lønnsharmonisering bør vurderes.

Sykepleiere og andre høyskoleutdannede

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Fysioterapeut			20000	1	4000	2	16000	3
Ergoterapeut	19000	1			29000	2	10000	3
Sykepleier	21000	5	20000	5	20000	20	21000	36
Annen 3-årig høyere utd.			20000	1			9000	34

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Sykepleiere

Sykepleiere i Orkdal har en lavere gjennomsnittlig årslønn enn de øvrige kommunene. Regner en inn det ekstraordinære ubekvemstillegget i Orkdal vil dette jevnes ut. Samtidig skal en være oppmerksom på at hvis forhandlingsresultatet som er gått til megling i årets lønnsoppgjør forblir uendret, vil dette i stor grad harmonisere årslønna. I så fall må en se nærmere på hvordan en harmoniserer en eventuell avtale om ubekvemstillegg.

Fysioterapeuter, ergoterapeuter

Disse grupperingene teller meget få personer (når personer som har tatt etterutdanning og ansettelser der det er tatt spesielle rekrutteringshensyn er trukket fra). Det er derfor vanskelig å si at det foreligger noen lønnskjevhet på gruppenivå. Likevel ser en at det kan være større avvik på individuelt nivå, og det anbefales derfor at en ser nærmere på den individuelle avlønningen for å sikre likeverdige lønnsbetingelser.

Andre stillinger med krav til 3-årig høyskoleutdanning inkl NAV

Flere av stillingene i disse gruppene er vanskelig sammenlignbare, og flere har fått fastsatt lønn på grunn av rekrutteringsutfordringer. Dette gjelder eksempelvis vernepleiere. En person i Agdenes har vesentlig høyere lønn enn snittet i Orkdal, og en vil da definere denne personen til å inneha en personlig avlønning. Det samme gjelder NAV-ansatte. Mao er det ingen behov for harmoniserende tiltak.

Stillinger med krav til 4-årig høyskoleutdanning.

Stillingene som inngår i denne gruppa er så heterogene slik at det kan være krevende å sammenligne. Dessuten har mange, spesielt i Orkdal, flere ulike typer stillinger. Det konstateres lønnsforskjeller, men det kan vanskelig defineres som forskjeller som skal utløse harmoniseringstiltak.

Fagarbeidere

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Fagarbeider	7000	18	2000	37	4000	91	5000	145
Fagarbeider m till.	8100	1			4000	20	4000	8

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Det konstateres en skjevhet på ca 5000 kr mellom laveste og høyeste gjennomsnitt. Lønnsharmoniserende tiltak bør vurderes.

For fagarbeidere med tillegg dette kan neppe kalles en skjevhet siden det omfatter bare 1 person i Snillfjord.

Oppvekst

Enhetsledere

Det er ikke vesentlige lønnsforskjeller på enhetslederne i skolen, Forskjeller på individnivå kan forklares ut i fra fungeringstillegg i høyere stilling.

Barnehagestyrerne i Agdenes og Meldal har gjennomgående lavere lønn enn i Orkdal. Noe av dette kan forklares med at Orkdal har større enheter:

Kommune	Årslønn	Årsverk	Brukere (ant barn)
Snillfjord	570000	6	29
Agdenes	610000	22	77
Meldal	641000	17	65
Orkdal	697000	29	122

Gjennomsnittlig årslønn, personalansvar for ant årsverk og antall brukere (barnehagebarn)

Samtidig så er det flere enheter i Orkdal som i størrelse er sammenlignbare med Meldal og Snillfjord, og der er det et lønnsmessig avvik på i snitt 51000 kr. Det konkluderes derfor med en uforklarbar lønnskjevhet for denne gruppen. En holder da enhetsleder i Snillfjord utenfor da denne har ansvaret for et oppvekstsenter som inneholder både skole og barnehage

Øvrige enhetslederstillinger innen oppvekst er for lite sammenlignbare for å kunne si noe om eventuelle skjevheter.

Avdelingsledere

Bruken av avdelingslederkoden på Oppvekst er ikke helt avklart på tvers av kommunene innen skole og barnehage. Nærmere analyse bør gjøres når dette er avklart.

Barne- og familietjenesten har 3 avdelingsledere innenfor svært ulike fagområder, og disse kan av den grunn vanskelig sammenlignes mtp lønn.

Undervisningspersonell

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Lærere			24000	2	23000	5	27000	5
Adjunkt med 10 års ansiennitet			23000	1	25000	6	17000	5
Adjunkt med 16 års ansiennitet	33000	1	33000	9	36000	14	23000	32
Adjunkt med tillegg 10 års ans.					6000	1	2000	10
Adjunkt med tillegg 16 års ans.	14000	3	13000	9	30000	7	7000	32

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt.

Lektorer og lektorer m/tillegg er ikke med i oversikten da det ikke kan konstateres lønnskjevheter på gruppenivå i disse gruppene.

Tallene avdekker lønnskjevheter i årslønn for lærere og adjunker unntatt adjunker med 10 år ansiennitet. Det bør derfor vurderes å løfte lærere i Snillfjord, Orkdal og Agdenes opp på nivået i Meldal når en har tatt hensyn til forskjeller i funksjonstillegg – spesielt hos Orkdal.

Pedagogiske ledere

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Pedagogiske ledere	41000	1	31000	3	42000	16	28000	31
Barnehagelærere	0	1	0	1	4000	15	6000	24

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Pedledertillegget er regnet inn i lønnsgrunnlaget for alle kommuner. Det konstateres vesentlige lønnskjevheter mellom kommunene. Lønnsharmoniserende tiltak bør vurderes.

For barnehagelærerne konstateres det noe skjevheter, men det gis tarifflønn på to enkeltpersoner i Snillfjord og Agdenes. Lønnsharmoniserende tiltak bør vurderes

Fagarbeidere

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Fagarbeidere skole/SFO.	8000	5	6000	2	10000	9	4000	18
Fagarbeidere bhg	0	2	0	4	4000	25	5000	35

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Det konstateres lønnskjevheter innen der Meldal ligger høyest i avlønning for fagarbeidere på skole/SFO. Faglærte i barnehage lønnes høyest i Orkdal. Lønnsharmoniserende tiltak bør vurderes.

Samfunn

Enhetsledere

Det er ikke identifisert noen lønnsmessige skjevheter på tjenesteområdet Samfunn. Forskjellene er forklarbare med utgangspunkt i ansvar og det omfanget de enkelte enheter har pr i dag. Noen forskjeller kan også forklares med utgangspunkt i at det er ledere som kommer fra et høyere nivå i forbindelse med innplasseringen.

Verd å merke seg er likevel forskjeller som følge av at brann- og redningstjenesten er plassert på et høyere organisasjonsnivå enn tidligere, og må vurderes lønnsmessig som et resultat av det. Dette har imidlertid ikke noe med et lønnsharmoniseringsspørsmål å gjøre.

Avdelingsledere

Tekniske tjenester har pr i dag 3 avdelingsledere. Arbeidsgruppen mener at det er for få og for ulike fagområder til å konstatere lønnskjevheter. Det kan likevel være aktuelt å vurdere lønnsjustering på individuelt nivå.

Kultur har 3 avdelingsledere. Forskjellene i lønn reflekterer godt forskjellene i ansvar.

Ingeniører, rådgivere mv

I denne gruppen er det også skilt på utdanningsnivå. Ingeniører og rådgivergruppene er slått sammen fordi de blir brukt litt om hverandre i de fire kommunene. Det oppgis årslønn i tabellen siden disse stillingsgruppen er i HTA kpt 5 med personlig avlønning.

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Rådgiver og ingeniør								
- Master			617000	1	610000	3	612000	3
- Bachelor/ingeniør m.fl	577000	2	617000	1	571000	2	612000	10

Gjennomsnittslønn pr ansatt.

Det registreres små forskjeller på masternivå, mens det på bachelornivå og tilsvarende er det merkbare forskjeller mellom kommunene. I praksis er det en håndfull personer som bør vurderes i en lønnsharmoniseringssammenheng etter at en har vurdert stillingenes ansvar og innhold nærmere.

Fagarbeidere

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Renholdsoperatører	9000	1		0	7000	7	5000	25
Fagarbeidere tekn.tj.			26000	8	19000	8	4000	19

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Det konstateres mindre forskjeller for faglærte renholdsoperatører mellom kommunene. Agdenes

har ingen i gruppen. Renholdsoperatør i Snillfjord har mer lønn enn øvrige og bør vurderes som personlig avlønning. Avvikene mellom Orkdal og Meldal er små. Mindre justeringer i lønn må vurderes.

For fagarbeidere innen tekniske tjenester er det merkbare forskjeller mellom kommunene. Meldal og Agdenes har gitt ekstra ved lokale forhandlinger, noe som har resultert i en skjevhet mellom kommunene. Lønnsharmoniserende tiltak bør vurderes.

Ufaglærte

Stillingsgruppe	Snillfjord	ant	Agdenes	ant	Meldal	ant	Orkdal	ant
Ufaglærte	0	5	6000	13	3000	5	3000	16

Gjennomsnittlig avvik fra tariff pr ansatt

Noe forskjeller mellom kommunene. Agdenes noe foran pga generelt tillegg gitt på lokale lønnsforhandlinger. Justeringer i lønn må vurderes, men det er viktig at forskjellene til fagarbeidernivå ikke viskes ut.

Kulturarbeidere

På grunn av tjenestens særpreg er kulturarbeiderne vurdert som en egen gruppe.

Oversikten avdekker vesentlige forskjeller både i lønn og utdanning. Større innbyrdes forskjeller i Orkdal, bl.a. endel personlige avtaler, men samtidig mange på tariff også her. I stor grad tariff i de øvrige kommunene. Arbeidsgruppa vurderes funnene dithen at det ikke kan konkluderes med noen klare holdepunkt for at det eksisterer en lønnskjevhet.

Hvordan harmonisere lønn?

Alternativer

- Harmonisering gjennom lokale forhandlinger (også for 2019)
- Harmonisering gjennom særskilte forhandlinger
- Harmonisering av lønn skjer som en følge av inngåelse av nye særavtaler og samme type/nivå på funksjonstillegg
- Kombinasjon

Umiddelbar eller gradvis harmonisering ?

Harmoniseringen må være innenfor det økonomiske handlingsrommet for Orkland kommune, samtidig som en ivaretar bestemmelsene i Hovedtariffavtalen.

Arbeidsgruppen vil komme med konkrete anbefalinger på slutten av rapporten

Kostnader

Tabellen nedenfor viser beregnede kostnader basert på gjennomsnittlig lønnsnivå for de enkelte stillingsgrupper. Arbeidsgiveravgift, pensjonsforpliktelser og korrigerende for gjennomsnittlig stillingsstørrelse er beregnet nederst i tabellen:

Tjenesteområde	Stillingsgruppe	kpt i HTA	Snillfjord	Agdenes	Meldal	Orkdal	Sum
Stab	Fagarbeidere	4	23 000	146 000	62 000	0	231 000
Helse og mestring	Avdelingsledere	3.4.3	0	30 000	0	417 000	447 000
Helse og mestring	Sykepleiere	4	0	5 000	19 000	0	24 000 1)
Helse og mestring	Fagarbeidere	4	0	187 000	265 000	302 000	754 000
Oppvekst	Enhetsledere barnehage	3.4.2	0	52 000	149 000	0	201 000
Oppvekst	Lærere	4	0	5 000	18 000	0	23 000
Oppvekst	Adjunkt med 10 års ansiennitet	4	0	2 000	0	39 000	41 000 2)
Oppvekst	Adjunkt med 16 års ansiennitet	4	3 000	25 000	0	407 000	435 000 2)
Oppvekst	Adjunkt med tillegg 10 års ans.	4	0	0	0	39 000	39 000 2)
Oppvekst	Adjunkt med tillegg 16 års ans.	4	44 000	49 000	0	721 000	814 000 2)
Oppvekst	Pedagogiske ledere	4	1 000	33 000	0	420 000	454 000
Oppvekst	Barnehagelærere	4	0	0	29 000	0	29 000
Oppvekst	Fagarbeidere	4	10 000	8 000	25 000	75 000	118 000
Samfunn	Ingeniører og rådgivere (masternivå)	5	0	0	20 000	15 000	35 000
Samfunn	Ingeniører og rådgivere (bachelornivå)	5	78 000	0	89 000	52 000	219 000
Samfunn	Fagarbeidere - renhold	4	0	0	0	52 000	52 000
Samfunn	Fagarbeidere - teknisk	4	0	0	55 000	436 000	491 000
Samfunn	Ufaglærte	4	30 000	0	15 000	50 000	95 000
Sum			189 000	542 000	746 000	3 025 000	4 502 000
Pensjon							734 000
Arbeidsgiveravgift							626 000
Sum før korrigerende for gjennomsnittlig stillingsstørrelse							5 862 000
Sum inkl korrigerende gjennomsnittlig stillingsstørrelse på 77%							4 513 740

1) For sykepleierne er gjennomsnittlig ubekvemstillegg på kr 10000 i Orkdal regnet inn.

2) Lokale individuelle funksjonstillegg for undervisningspersonalet i Orkdal kommer i tillegg og vil redusere forskjellene noe

Anbefaling

Arbeidsgruppen konkluderer med at de reelle lønnskjevhetene er vesentlig mindre enn det som ble skissert som «max-scenario» til kommunestyrene høsten 2018.

Arbeidsgruppa er samstemt om at det beste er å harmonisere alle grupper ved særskilte forhandlinger pr 1. januar 2020 dersom en skal ha som målsetting om å møte forventningene om likelønn hurtigst mulig. Arbeidsgiver bemerker at en da vil få økte lønnsutgifter når det i tillegg skal avholdes lokale forhandlinger for alle ansattegrupper høsten 2020. Det er signalisert en høyere lokal lønnspress enn vanlig i 2020 med den intensjon om å utjevne lønnsforskjeller som følge av kommunesammenslåinger, ref. KS.

Arbeidsgruppa anbefaler derfor at en gjør følgende prioriteringer med forbehold om de økonomiske rammer til lønnsharmonisering fra 1. januar 2020 :

1. Funksjonstillegg og vaktgodtgjøringer harmoniseres innen 1. januar 2020. Kommunene har i dag ulike ordninger og disse bør harmoniseres uten at det samlede nivået på tilleggene øker.
2. Ansattegrupper i kpt 4 prioriteres så langt det er økonomisk handlingsrom gjennom særskilte forhandlinger – fortrinnsvis pr 1. januar 2020. Innen kpt 4 må markedsutsatte grupper der det er større forskjeller prioriteres høyest. Sekundært bør kpt 4 tas ved lokale forhandlinger høsten 2020.

3. Ledere kpt 3 og ansatte med høyere utdanning i kpt 5 tas så langt det er mulig i lokale forhandlinger høsten 2019.

Det anbefales at lønnsharmoniseringen blir slutført i løpet av 2020, både på grunn av organisatoriske hensyn, men også fordi det kan skje en endring i arbeidsgiveravgiften fom 2021, og med det øke kostnadene med en lønnsharmonisering.

Et innspill til det lønnspolitiske arbeidet framover

Arbeidsgruppa har ikke sammenlignet ansattegrupper på tvers av tjenesteområdene fordi dette gir liten mening i en lønnsharmoniseringsdiskusjon mellom kommunene fordi stillingsgrupper er lite sammenlignbare mtp kompetansekrav, markedsutsatthet, ansvar og jobbinnhold. Gruppa har likevel valgt å vise følgende sammenligning av fagarbeidergruppene på tvers for å illustrere forskjeller. Fagarbeidergruppen (med 16 års ansiennitet) er valgt ut fordi disse har forholdsvis homogene krav til kompetansenivå og har i stor grad arbeidsoppgaver og ansvar på sammenlignbart nivå :

Fagarbeidere med 16 års ansiennitet - gjennomsnittslønn på tvers av tjenester						
	Orkdal	Meldal	Agdenes	Snillfjord	Gjennomsnitt	Antall ansatte
Helse	5 516	4 377	1 814	9 945	5 413	187
Renhold	5 071	6 557		9 140	6 923	29
Tekn.tj	3 794	20 670	25 550		16 671	33
Skole	5 292	8 375	12 100	10 572	9 085	25
Barnehage	5 338	4 393			4 866	38
Gjennomsnitt	5 002	8 874	13 155	9 886	9 229	312

Funnene avdekker at det er forskjeller i gjennomsnittslønn mellom de enkelte tjenesteområder forutsatt at ansiennitetsnivået ellers er tilnærmet likt. En videre analyse av sammenlignbare stillingsgrupper på tvers av tjenesteområdene mtp likelønn anbefales da dette kan ha lønnspolitisk betydning når Orkland kommune er etablert.

Saksframlegg

Saksbehandler
Ingeborg Wolden

Dato
06.06.2019

Arkivreferanse
2019/3649-2

Saksgang		
Saknummer	Utvalg	Møtedato
29/19	Fellesnemnd Orkland	13.06.2019

Orkland som heltidskommune

Vedlegg

1 interpellasjon Meldal

Arbeidsutvalgets tilråding 25.04.2019 - DR-sak 5/19

Det legges fram en politisk sak til Fellesnemnda med følgende tilråding:

Mål og virkemiddel for heltidskultur innarbeides i Orkland kommunes arbeidsgiverpolitikk og lønnspolitiske retningslinjer

Bakgrunn for saken

Interpellasjon "Orkland som heltidskommune" ble drøftet i Arbeidsutvalg Orkland den 25.04.2019.

Interpellasjonen var fra Odd Arild Svartbekk AP, Marit Halsetrønning AP, Ellen H. Bergsrønning AP til kommunestyret i Meldal 6. mars 2019.

Interpellasjonen er vedlagt.

Forslag:

Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda sette hele, faste stillinger som grunnprinsipp for Orkland Kommune. Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda ta initiativ til hyppige oppfølgingsmøter mellom politisk ledelse, rådmann og tillitsvalgte for å systematisk følge opp arbeidet med heltidskultur og hele stillinger. Det må utarbeides konkrete strategier for hvordan målet om heltidskommune skal realiseres

Svar fra ordfører Are Hilstad på interpellasjon om heltid i Orkland, Meldal kommunestyre 06.03.19. Svaret er vedlagt.

Behandling: Forslaget fremmet i interpellasjonen ble tatt opp til behandling og ble enstemmig vedtatt.

Følgende vedtak ble fattet:

Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda sette hele, faste stillinger som grunnprinsipp for Orkland Kommune. Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda ta initiativ til hyppige oppfølgingsmøter mellom politisk ledelse, rådmann og tillitsvalgte for å systematisk følge opp arbeidet med heltidskultur og hele stillinger. Det må utarbeides konkrete strategier for hvordan målet om heltidskommune skal realiseres

Interpellasjonen til kommunestyret 6. mars 2019.

Orkland en heltidskommune!

Kommunesammenslåingen som omstillingsprosess bør utnyttes fullt ut for å sørge for at Orkland blir en heltidskommune.

Heltid står høyt på den politiske dagsordenen. Det er et uttrykt mål, både fra politikerne og fra partene i arbeidslivet, at flere skal arbeide heltid og at færre skal bli værende i små deltidsstillinger. Heltidsstilling gir mer trygghet og forutsigbarhet for den ansatte, for den som skal motta en tjeneste og for kommunen som arbeidsgiver.

Forskning viser at det har store positive effekter når flest mulig jobber heltid, både når det gjelder bedre kontinuitet, forutsigbarhet og kvalitet i tjenestene.

Til tross for gode intensjoner og utprøving av en rekke tiltak, jobber fortsatt veldig mange i kommunesektoren deltid. Dette gjelder også for Meldal Kommune.

Gjennom en interpellasjon i Meldal kommunestyre november 2017 ble det satt fokus på at Meldal langt ifra har nådd sine mål for å øke antall heltidsstillinger. Dette erkjennes i administrasjonsutvalgets behandling av interpellasjonen, der gjennomgangen viser at gjennomsnittlig stillingsprosent i kommunen er tilnærmet uendret fra 2014 til 2018, og antall stillinger under 50 % også er uendret.

Manglende forbedring i en tid der ambisjonene har vært satt høyt er skuffende. Men verre er det at Meldal er en av de dårligste på heltid i hele fylket, hvis vi ser på helse, pleie- og omsorgssektoren.

Også på gjennomsnittlig stillingsstørrelse ligger vi på bunn i fylket. KS-tall viser at i gjennomsnitt er stillingsstørrelsen innen helse, pleie og omsorg på 55% i Meldal. Dette er tall vi ikke kan være bekjent med og viser at vi har sviktet i oppfølgingen av vedtatt politikk. Svikten er et kollektivt ansvar, politisk og administrativt, og viser også en mangel på heltidskultur. I Arbeiderpartiet vet vi at det ikke er en «quick-fix» på dette problemet. Men vi er samtidig veldig opptatt av at det er et problem og at det må jobbes hardt for å løse det. Vi har åpenbart ikke gjort jobben godt nok.

Prosjektet «Jobbvinner» som Meldal kommune deltar i, er nyttig, og her skjer det mye kartlegging og bevisstgjøring som kommunen kan dra nytte av i årene framover. Samtidig har vi nå en gylden mulighet til å arbeide målbevisst for langt flere heltidsstillinger i Orkland. De andre Orklandskommunene har noe bedre tall å vise til enn Meldal, selv om det også der er en lang vei å gå for å bli heltidskommune. Målet må være at vi får til mer sammen, slik mantraet er for sammenslåingsarbeidet for øvrig.

Vi synes vi må stille mye tøffere krav til at det jobbes systematisk med å etablere

heltidsarbeidsplasser. Med hyppige oppfølgingsmøter mellom politisk ledelse, rådmann og tillitsvalgte.

Hele og faste stillinger bør innføres som et grunnprinsipp for Orkland kommune.

For å gjennomføre et heltidsløft, må arbeidsgiver sammen med fagforeningene og de ansatte etablere arbeidstidsordninger som gjør det mulig å trekke til seg den dedikerte og kompetente arbeidskraften Orkland kommunen trenger. Samtidig må partene lokalt skape kultur og kompetanse hos de ansatte for å jobbe i større stillinger og kontinuerlig møtes for å følge opp arbeidet med Heltidsløftet.

Orkland som heltidskommune må tas på alvor i sammenslåingsarbeidet og fremmer følgende forslag til kommunestyret:

Forslag:

Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda sette hele, faste stillinger som grunnprinsipp for Orkland Kommune. Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda ta initiativ til hyppige oppfølgingsmøter mellom politisk ledelse, rådmann og tillitsvalgte for å systematisk følge opp arbeidet med heltidskultur og hele stillinger. Det må utarbeides konkrete strategier for hvordan målet om heltidskommune skal realiseres

Odd Arild Svartbakk, kommunestyrerepresentant - Arbeiderpartiet
Marit Halsetrønning, kommunestyrerepresentant - Arbeiderpartiet
Ellen H. Bergsrønning, kommunestyrerepresentant - Arbeiderpartiet

Orkland en heltidskommune

Ordføreren takker interpellantene for å ta opp en sak det er stort politisk engasjement rundt. Ordføreren er glad for at interpellasjonen så tydelig peker på at dette må settes på den politiske dagsorden i sammenslåingsarbeidet.

Meldal kommunes arbeidsgiverpolitikk slår tydelig fast at det er hele og faste stillinger som skal tilbys. Vi vet at det syndes mot disse prinsippene i stor utstrekning i kommunene, og at det derfor er behov for å ha stort fokus på problematikken.

Som interpellantene viser til har det vært mange prosjekter og utprøvinger også i Meldal kommune for å redusere antall deltidsstillinger. Ordføreren er glad for at interpellantene sier at dette ikke er noen «quick-fix». Da er det desto mer viktig å legge til rette for kontinuerlig jobbing mot felles mål; at det skal være flere heltidsstillinger i kommunene, også i vår kommune.

Interpellantene viser til gjennomgangen som ble gjort i Administrasjonsutvalget for snart et år siden, som viste tilnærmet ingen endring i situasjonen siden de nye og ambisiøse retningslinjene ble vedtatt i 2014. Ordføreren har fått oppdatert oversikt fra rådmannen over utviklingen de siste to år. Den viser at gjennomsnittlig stillingsstørrelse i Meldal har økt fra 67 % i 2017 til 69 % i 2019. Antall heltidsstillinger har økt marginalt fra 162 i 2017 til 165 i 2019, og utgjør 36 % av alle stillinger i kommunen. Tilsvarende er det 294 deltidsstillinger i 2019, som er 8 færre enn i 2017.

Selv om det er små skritt i riktig retning, kan vi ta med oss at det tross alt er en liten forbedring. I administrasjonsutvalgets gjennomgang for et år siden ble det blant annet orientert om grep som var gjort i driftsavdelingen som har resultert i økning av stillingsstørrelser blant renholdere.

Tallene fra KS som det vises til i interpellasjonen gjelder for helse, pleie og omsorgstjenestene, der deltidsproblematikken er desidert størst. Her er det svært få helstillinger og gjennomsnittlig stillingsstørrelse er lavere i Meldal enn de fleste andre kommuner i Trøndelag. Ordføreren deler interpellantenes syn på at det er en situasjon vi ikke burde være bekjent med. Det er viktig å erkjenne at dette er en stor samfunnsutfordring. Samfunnsøkonomisk er det svært problematisk at personer som ønsker å jobbe i helsevesenet, der vi trenger økt arbeidskraft i årene framover, tar sin utdanning, men der vi altså bruker 2 og 3 personer for å fylle et årsverk.

Det er derfor bra at Meldal er deltakerkommune i prosjektet «Jobbvinner». Ordføreren vil ta initiativ til at dette prosjektet blir presentert i kommunestyret, da det trolig framkommer nyttig kunnskap og faktaforhold der for det videre arbeidet for mer heltid i kommunene.

Selv om vi i Meldal har lyktes svært dårlig sammenlignet med våre vedtatte ambisjoner og mål, kan vi ikke gi opp. Ordføreren deler derfor interpellantenes tilnærming om å sette dette på dagsorden i det pågående arbeidet med å danne Orkland kommune.

Ettersom det framsatte forslaget i interpellasjonen i realiteten er en oversendelse av saken til annet politisk organ, vil ordføreren anbefale at forslaget realitetsbehandles av kommunestyret i møtet.

Meldal, 06.03.2019
Are Hilstad
Ordfører

Kommunestyret 06.03.2019

Behandling:

Forslaget fremmet i interpellasjonen ble tatt opp til behandling og ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda sette hele, faste stillinger som grunnprinsipp for Orkland Kommune. Meldal kommunestyre ber Fellesnemnda ta initiativ til hyppige oppfølgingsmøter mellom politisk ledelse, rådmann og tillitsvalgte for å systematisk følge opp arbeidet med heltidskultur og hele stillinger. Det må utarbeides konkrete strategier for hvordan målet om heltidskommune skal realiseres